

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

IR

ISSN 1451-4257

RIJEC

BROJ 893

29. SVIBNJA 2020. CIJENA 50 DINARA

ISSN 1451-4257

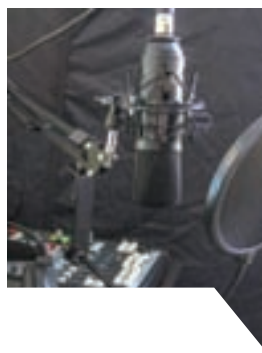

The image is a collage of several Serbian birth certificates (matriculation records). The certificates are in Serbian, with visible text including "IZVODAK IZ MATICE ROĐENIH" (Extract from the Birth Register), "REPUBLIKA SRBIJA" (Republic of Serbia), and "SUBOTICA" (Subotica). There is a red border around the certificates. Overlaid on the bottom half of the image is large, bold, red text in Croatian: "Pravo koje (ne) koristimo" (Right that (not) we use). Above this text, in smaller red italicized font, is "Uporaba hrvatskog jezika" (Use of the Croatian language).

5

Koalicija Vojvođanski front
predala izbornu listu u Subotici
**Za ravnomjeran
razvoj i ravnopravnost**

10

Projekti na hrvatskom jeziku i
natječaji za informiranje
u 2020. godini

**Raspodjela na
»račun« hrvatskih
udruga**

12

Ana Lalić Hegediš, novinarka
**Saznat ćemo koliko
se griješilo i tko je
odgovoran**

15

Jasna Melvinger, pjesnikinja,
prozaistica i jezikoslovka

**U književnoj radionici
uvijek nastaju novi
rukopisi**

28

Svjedočanstvo lijepih uspomena
**S generacije
na generaciju**

34

U susret blagdanu Duhova
**Duh sveti nam daje
milost i spasenje**

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (predsjednik), Josip Stanić
(zamjenik predsjednika), Branimir Kuntić,
Dragan Muharem, Marko Tucakov, Krunoslav
Đaković, Josip Dumendžić, Tomislav Vuković i
Karolina Bašić

RAVNATELJ:

Ivan Ušumović
e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

Zlata Vasiljević (urednica@hrvatskarijec.rs)

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs
Zvonko Sarić
(koordinator dopisne službe)

dr. sc. Jasminka Dulić

(novinarka, urednica političke rubrike)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka)

Suzana Darabašić

(novinarka dopisništva Srijem)

LEKTOR:

Zlatko Romić

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos DOO Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315
COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija
u publikaciji Biblioteka
Matice srpske, Novi Sad
32+659.3(497.113=163.42)

Jezik i mediji

Jedno od prava Hrvata u Srbiji (i ne samo njih već i ostalih manjina) je pravo na uporabu materinskog jezika. Kada kažem pravo na uporabu, ne mislim pri tome na izbor da se u svojim obiteljima, među prijateljima, na ulici govori svoj jezik, već mislim na onu službenu komunikaciju u kojoj su razne službe dužne da službene dokumente objavljuju i izdaju, a molbe i zahtjeve stranaka primaju i na hrvatskom jeziku. Za razliku od najbrojnije nacionalne zajednice u Vojvodini – Mađara, koji zbog svoje bojnosti imaju »privilegij« da u nekoliko općina i gradova mađarski bude jedan od službenih jezika, s Hrvatima je priča malo drugačija. To potpuno pravo Hrvati imaju samo u Subotici. O tome koliko oni koji trebaju osigurati mogućnost korištenja tog prava i zaista rade na tome nećemo ovoga puta (uostalom, o tome smo već pisali). Ovoga puta problem službene uporabe jezika sagledavamo kroz podatke koliko se u zajednici postojeća prava zaista i koriste. Za usporedbu zgodno može poslužiti broj izdanih dokumenata o rođenim, vjenčanim i preminulima. U prošloj godini matični ured izdao je više od 41.000 takvih dokumenata, a u tek nešto više od tisuću slučajeva stranke su dokumente tražile na hrvatskom jeziku. Preračunato u postotke može se iskazati i ovako: od ukupnog broja dokumenata koje je izdao matični ured, tek 2,5 posto bilo je na hrvatskom jeziku. Pišemo o tome u ovom broju tjednika.

Pišemo u ovom broju tjednika i o još jednom od prava, a to je informiranje. O tome tko priprema programe na hrvatskom jeziku i tko plaća te programe i medijske sadržaje. Ako bi se posložilo po hijerarhiji vlasti, onda bi to (nakon upravo okončanih natječaja) bilo Ministarstvo kulture, Pokrajinsko tajništvo za informiranje i lokalne samouprave. Svatko je dao više ili manje novca i tako pokrio obvezu da omogući nacionalnim manjinama i javno informiranje na materinskom jeziku. Osim hrvatskih udruga koje se bave produkcijom medijskih sadržaja, informiranje na hrvatskom jeziku interesantno je i drugim medijskim kućama. A kada je o ovima drugima riječ, otvara to pitanje koliko im je zaista do informiranja svojih čitatelja, gledatelja i slušatelja i na hrvatskom jeziku, a koliko je zapravo to još jedna prilika da se dođe do proračunskog dinara? I ne postavljam to pitanje tek onako. Postavljam ga s razlogom, jer proračunsko financiranje medija godinama unazad svodi se na »državnu pomoć« ili vraćanje usluge za bezrezervnu potporu onima na vlasti.

Z. V.

Dan državnosti Republike Hrvatske

Obilježavanje u Subotici

Od ove godine Hrvatska ponovno obilježava Dan državnosti 30. svibnja (a ne više 25. lipnja) u spomen na konstituiranje prvoga demokratski izabranog višestranačkog Sabora 30. svibnja 1990. godine. Izabrani zastupnici tada su na konstituiranju novoga Sabora Socijalističke Republike Hrvatske, kojem su nazočili i brojni gosti iz domovinske i iseljene Hrvatske i predstavnici vjerskih zajednica, izabrali za predsjednika Sabora **Žarka Domljana**, za potpredsjednike **Ivica Percana**, **Stjepana Sulimanca** i **Vladimira Šeksa**.

Za predsjednika Izvršnog vijeća Sabora izabran je **Stjepan Mesić**, a za predsjednika Predsjedništva Socijalističke Republike Hrvatske **Franjo Tuđman**, koji je u svom prvom govoru pred novoizabranim zastupnicima naglasio kako konstituiranje prvoga višestranačkog Sabora predstavlja prvi korak na povratku hrvatskoga naroda i njegove države europskoj civilizacijskoj, političkoj, kulturnoj i gospodarskoj tradiciji.

Od donošenja Zakona o izmjenama i dopuni Zakona o blagdanima, spomendanu i neradnim danima u Republici Hrvatskoj 2001. godine sve do 2020. taj se dan obilježavao kao Dan Hrvatskoga sabora. Donošenjem novoga Zakona o blagdanima, spomendanim i neradnim danima u Republici Hrvatskoj u studenome 2019., koji se primjenjuje od 1. siječnja 2020., 30. svibnja ponovno se, kao i prije 2001. godine, obilježava kao Dan državnosti Republike Hrvatske.

Dan državnosti Republike Hrvatske bit će obilježen u organizaciji Generalnog konzulata Republike Hrvatske i u Subotici kada će se hrvatskoj zajednici predstaviti i novi veleposlanik Republike Hrvatske u Republici Srbiji nj. e. **Hidajet Bišćević**.

Ove godine proslava će biti održana s manjim brojem uzvanica u hotelu *Galleria* u Subotici 1. lipnja u 18 sati. Prije proslave novi veleposlanik održat će sastanak s vodstvom Hrvatskog nacionalnog vijeća i Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini.

Za sudjelovanje je potrebno poslati video zapis u nošnji u trajanju od 1,5 do maksimalno 2 minute. U videu se djevojke trebaju predstaviti imenom i prezimenom, reći godinu rođenja, čime se bave, navesti koju nošnju nose, koji hobi imaju i nekoliko podataka o zajednici Hrvata u gradu i zemlji u kojoj žive. Poželjno je i da kažu iz kojeg dijela Hrvatske ili BiH su njihovi preci, kao i druge podatke koje smatraju bitnim za svoje predstavljanje na ovom izboru.

Video materijal može biti obogaćen slikama znamenitosti i prirodnih ljepota zemlje iz koje dolaze. Snimka bi trebala biti u HD rezoluciji ili druge kvalitetne rezolucije te snimljena sa stalkom.

Uz video zapis treba poslati i jedan portret u narodnoj nošnji. Ova fotografija koristit će se za online izbor najfotogeničnije djevojke na Facebook stranici Udruge *Stecak*. Pobjednica je djevojka koja prikupi najveći broj glasova. Slanjem fotografije ujedno se daje dopuštenje za njezino javno objavljivanje na Facebook stranici i medijima u kojima će se predstaviti ovaj projekt.

Fotografiju i video materijal treba poslati do 20. lipnja 2020. godine. Materijale treba poslati na e-mail adrese: mastermedia.bih@gmail.com i stecakudruga@gmail.com.

Sudionice ovogodišnjeg online izbora imat će pravo sudjelovati na izboru iduće godine ili na nekom od budućih izbora.

Potpisan ugovor

Besplatna bina za manifestacije udruga

Hrvatsko nacionalno vijeće je prošloga tjedna potpisalo sporazum s poduzećem *OMI Co doo* o najmu bine koja će se po njenom preuzimanju servisirati i ustupati hrvatskim udrugama kulture za održavanje njihovih manifestacija.

Koncem godine HNV je odlukom Veleposlanstva Republike Hrvatske o ustupanju vlasništva bine započelo postupak privođenja njenoj namjeni. Nakon pregovora s više tvrtki pristupilo se potpisivanju sporazuma o poslovno-tehničkoj suradnji s poduzećem *OMI Co doo* na pet godina. Udruge će moći binu koristiti prema unaprijed dostavljenom kalendaru manifestacija koji se donosi koncem godine za narednu godinu, gdje će navoditi za koju manifestaciju im je bina potrebna. Udruge neće plaćati najam bine već samo trošak transporta i postavljanja.

Prilikom potpisivanja sporazuma predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** je istaknula kako je jako zadovoljna što će HNV na ovaj način moći pomoći one udruge kulture koje imaju velike manifestacije, za koje im je potrebna i bina, i time smanjiti troškove njihovog organiziranja.

(HNV)

Online izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji

Udruga za očuvanje i promicanje tradicijske kulture u Bosni i Hercegovini *Stecak* i Hrvatska matica iseljenika organiziraju Sedmu reviju i izbor najljepše Hrvatice u narodnoj nošnji izvan Hrvatske a koja će biti održana online. Kako djevojke ne mogu putovati zbog epidemije virusa COVID-19, ovogodišnja Revija i izbor održat će se uživo online 10. srpnja, s početkom u 20 sati na Youtube kanalu. Prijenos će biti emitiran na Trgu gange i hajdučke družine *Mijata Tomića* u *Tomislavgradu*. Sudionice koje se prijave za izbor izravno će se uključiti u prijenos i pozdraviti prisutne na Trgu i gledatelje na Youtube kanalu. Na Trgu će zasjedati Prosudbena komisija koja će izabrati prvu i drugu pratilju i najljepšu Hrvaticu u narodnoj nošnji izvan Hrvatske za 2020. godinu.

Pobjednice će dobiti lente i nagrade, replike tradicijskog nakita, kao što su ih dobivale i pobjednice u dosadašnjim natjecanjima. Udruga *Stecak* nagrade će im poslati poštom na kućnu adresu.

Na izboru mogu sudjelovati djevojke hrvatskog porijekla od 18 do 30 godina koje do sada nisu sudjelovale na ovom izboru.

Koalicija Vojvođanski front predala izbornu listu u Subotici

Za ravnomjeran razvoj i ravnopravnost

Koalicija Vojvođanski front – Ujedinjeni za demokratsku Suboticu (Liga socijaldemokrata Vojvodine, Demokratski savez Hrvata u Vojvodini, Vojvođanska partija) – Tomislav Žigmanov na lokalnim izborima za Skupštinu grada Subotice izlazi s rednim brojem 7 na izbornom listiću, utvrdila je Izborna komisija Grada Subotice, nakon što su predstavnici ove koalicije predali više od 900 ovjerenih potpisa za izbornu listu u utorak, 26. svibnja.

Listu čini 28 kandidata, od kojih su polovica članovi DSHV-a, a nositelj liste i predsjednik DSHV-a **Tomislav Žigmanov** kaže kako očekuje za DSHV i ovu koaliciju bolji rezultat nego na prethodnim izborima i da će koalicija osvojiti više od 10 mjesta u lokalnoj skupštini, a DSHV će moći formirati samostalni vijećnički klub u okviru ove izborne platforme. »Kandidati na našoj listi su

časni i poštenu ljudi kojima je stalo do bolje budućnosti grada Subotice. Ona je spoj iskustva i mladosti. U svojim lokalnim zajednicama uživaju ugled, poznati su po poštenom i zauzetom zalaganju za dobro društva. Nadamo se samo da nećemo biti medijski prešućivani«, kazao je Žigmanov.

Stranke na ovoj listi su se okupile oko temeljnih europskih vrijednosti, s ciljem da ponude političku alternativu postojećim strukturama vlasti zarad ostvarenja ravnopravnosti svih zajednica i ravnomjernog razvoja svih dijelova Subotice i prigradskih naselja, kaže Žigmanov: »Želimo povratiti europsko lice naše Subotice! Želimo da Subotica dobije modernu, efikasnu i transparentnu upravu koja će biti servis interesa i potreba građana! Želimo povećati njezinu kompetenciju i depolitizirati je, da ne budemo svjedoci rijetko viđene partitokracije – riječju, želimo imati lokalnu upravu daleko sposobniju od podjele paketa potrebitima što, vidjeli smo, sada nije slučaj. Želimo Suboticu koja će imati ravnomjerno razvijenu komunalnu i svaku drugu infrastrukturu i u svim naseljenim mjestima. Želimo da građani Subotice mogu živjeti od svojega rada i da mladi mogu graditi perspektive za ostanak ovdje, a da pri tom ne moraju biti ucijenjeni članstvom u vladajućim političkim strankama. Želimo grad koji će biti posebno osjetljiv na prilike u poljoprivredi, napose na one mlade kojima treba pružiti podršku različitim poticajima. Želimo grad bez divljih deponija. Želimo grad u kojoj će i pripadnici hrvatske zajednice biti uključeni u procese donošenja odluka i imati ista prava kao pripadnici mađarske zajednice«.

J. D.

Online obrazac za informacije o mogućnostima ulaska u Hrvatsku

Od 21. svibnja svi strani državljani koji namjeravaju ući u Hrvatsku, kao i hrvatski državljani koji nemaju prebivalište ili boravište u Hrvatskoj, odgovore na sva pitanja vezana za ulazak u Hrvatsku mogu saznati na jednom mjestu.

S obzirom na ograničenja koja su na snazi, zbog suzbijanja širenja bolesti covid-19, a radi bržeg dobivanja relevantnih informacija, sva najčešća pitanja i odgovori o uvjetima ulaska u Hrvatsku objavljeni su na službenoj web stranici Ministarstva unutarnjih poslova pod kategorijom UZG COVID na glavnoj izborničkoj traci.

Ako svoj odgovor o uvjetima ulaska u Hrvatsku ne pronađu među najčešćim pitanjima i odgovorima, dostupan je i online obrazac za upit putem kojeg se mogu obratiti kako

bi dobili konkretan odgovor na svoje pitanje o mogućnosti ulaska.

Podaci koji se putem obrasca traže od zainteresirane stranke, a s ciljem davanja konkretnog odgovora su: državljanstvo, ima li reguliran status stranca u RH (odobren boravak), planirani datum dolaska na granični prijelaz, ime graničnog prijelaza na kojem planira ulazak te razlog dolaska u Hrvatsku.

Adresa uzg.covid@mup.hr i dalje ostaje mjesto na koje se zainteresirani korisnici mogu obratiti uz nešto drugačiju proceduru.

Naime, nakon što osoba pošalje upit na navedenu adresu, dobit će automatski odgovor u kojem ju se usmjerava na navedenu stranicu, na kojoj može odabrati jedan od ponuđenih jezika te pronaći odgovor ili se obratiti putem online obrasca.

Kandidati DSHV-a na svim razinama

***DSHV izlazi na izbore u koaliciji Ujedinjena demokratska Srbija na republičkoj razini
i koaliciji Vojvođanski front na pokrajinskoj i lokalnim razinama***

Demokratski savez Hrvata u Vojvodini izlazi na raspisane izbore na svim razinama – za zastupnike za Narodnu skupštinu Republike Srbije (250), za zastupnike za Skupštinu Autonomne Pokrajine Vojvodine (120) i za vijećnike skupština lokalnih samouprava – gradova i općina u Srbiji.

Izbori će biti održani u nedjelju, 21. lipnja, od 7 do 20 sati na oko 8.300 biračkih mjesta u Srbiji, a biračko pravo ima 6.739.441 punoljetnih građana u Srbiji, od toga u Vojvodini 1.728.991 birača. U Srbiji je, prema posljednjem popisu 57.900 Hrvata, od čega je oko 45.000 s pravom glasa.

Nakon okončanih pregovora, DSHV je usvojio predizbornu koalicijsku platformu prema kojoj je ova stranka dio političkog saveza Vojvođanski front, kojeg čine, osim DSHV-a, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Vojvođanska partija, Crnogorska partija, Zajedno za Vojvodinu, Rumunjska partija, Slovaci za Vojvodinu, Liberalno-demokratski pokret Vojvodine, Vojvođanski klub i Forum V21.

Izbori za Narodnu skupštinu – lista broj 7

Na izborima za zastupnike Narodne skupštine RS je ovaj savez stupio u koaliciju Ujedinjena demokratska Srbija (UDS) koju čine, osim VF, Srbija 21, LSV, Stranka moderne Srbije, Građanski demokratski forum, DSHV, Demokratski blok, Zajedno za Vojvodinu, Unija Rumunja Srbije, Vojvođanska partija i Crnogorska partija. Lista kandidata je predana 14. ožujka i potvrđena od Republičke izborne komisije pod rednim brojem 7. Prvi na listi je **Marko Đurišić**, a na listi su sljedećih 6 kandidata DSHV-a: **Tomislav Žigmanov**, predsjednik DSHV-a, a slijede **Renata Kuruc** iz Sonte, **Klaudija Klopota**n iz Zrenjanina, **Zdenka Osterman** iz Sombora, **Marijana Čović** iz Subotice i **Marin Piuković** iz Subotice.

Izbori za Skupštinu APV – lista broj 5

Za izbore na pokrajinskoj razini sklopljena je koalicija Vojvođanski front – ujedineni za demokratsku Srbiju, kojeg čine, osim DSHV-a, Liga socijaldemokrata Vojvodine, Vojvođanska partija, Crnogorska partija, Zajedno za Vojvodinu i Demokratski blok. Lista kandidata je predana i potvrđena je 16. ožujka od Pokrajinske izborne komisije pod rednim brojem 5. Prvi na listi je **Nenad Čanak**, a na listi su sljedećih 11 kandidata DSHV-a: **Mirko Ostrogonac**, **Snežana Periškić**, **Darko Baštovanović**, Tomislav Žigmanov, **Josipa Vojnić Tunić**, Marin Piuković, **Dijana Suturović**, **Antun Nađ Heđeši**, **Svetislav Milanković**, **Irena Vojnić Hajduk** i **Klaudija Klopota**n.

Izbori za vijećnike skupština gradova i općina

Na izborima na lokalnoj razini DSHV, zaključno s 26. svibnjem, u okviru koalicije Vojvođanski front sudjeluje na izborima u Subotici, Novom Sadu, Zrenjaninu, Baču, Bеоčinu i Novoj Crnji. Izborne radnje traju i dalje u Somboru, Staroj Pazovi, Pančevu, Opovu.

Kandidati DSHV-a za vijećnike Skupštine Grada Subotice na listi broj 7 VOJVOĐANSKI FRONT – ujedineni za demokratsku Suboticu (LSV, DSHV, VP) – Tomislav Žigmanov su: nositelj liste Tomislav Žigmanov, Josipa Vojnić Tunić, **Vinko Stantić**, Mirko Ostrogonac, **Tome Vojnić Mijatov**, **Marica Stantić**, **Ilinka Vučkoja**, Svetislav Milanković, **Predrag Bedeković**, **Ksenija Benčik**, **Blaško Stantić**, Marijana Čović, **Josip Šarčević** i Irena Vojnić Hajduk.

Kandidat za vijećnika Skupštine grada Novog Sada na listi Koalicija VOJVOĐANSKI FRONT – Ujedineni za demokratski Novi Sad (LSV, VP, ZV) lista broj 5 je **Mato Groznica**.

Kandidat za vijećnika Skupštine grada Zrenjanina na listi VOJVOĐANSKI FRONT – Ujedineni za demokratski Zrenjanin (LSV, VP, ZV, DSHV) – Nenad Čanak – lista broj 4 je **Aleksandar Lakatuš**.

Kandidati za vijećnike Skupštine općine Bač na listi VOJVOĐANSKI FRONT – ujedineni za demokratski Bač (LSV, ZV, DSHV) – Zdenko Kolar – lista broj 2 su **Željko Pakledinac**, **Dorijana Vučinac**, **Dario Bošnjak**, **Slađana Omerčić**, **Mirko Džanić** i **Petar Jurišić**.

Kandidat za vijećnika Skupštine općine Bеоčin na listi Vojvođanski front – ujedineni za demokratski Bеоčin – Nenad Čanak, lista broj 4 je Darko Baštovanović.

Dekan Veleučilišta *Lavoslav Ružička* dr. sc. **Željko Sudarić**, prof. v. š.

Uvjeti studiranja visoke kvalitete

Veleučilište *Lavoslav Ružička* u Vukovaru prvo je Veleučilište kojem je na temelju Sporazuma o suradnji sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan Hrvatske odobrena upisna kvota za Hrvate izvan Hrvatske. U akademskoj 2020./21. godini ovo Veleučilište provodi upis za preddiplomske stručne studije tr-

govine (stručni prvostupnik ekonomije), upravnih studija (stručni prvostupnik javne uprave) i fizioterapije (stručni prvostupnik fizioterapije) u trajanju od tri godine (180 ECTS bodova) i za diplomski studij preventivne fizioterapije. Na svakom studiju odobreno je po pet mjesta za Hrvate izvan Hrvatske (pripadnike hrvatske manjine u europskim državama i za Hrvate iseljenike u prekomorskim i europskim državama i njihove potomke).

»Potpisali smo Sporazum sa Središnjim državnim uredom za Hrvate izvan RH, državnim tajnikom **Zvonkom Milasom**, nakon toga smo uputili zamolbu Ministarstvu znanosti i obrazovanja ministrici **Blaženki Divjak** te su nam odobrene kvote za Hrvate izvan RH. Prije svega smo se fokusirali na Hrvate u Vojvodini, ali već prošle godine smo imali i studente iz Bosne i Hercegovine. Prošle godine smo aplicirali za još više studenata, ali je to bilo tek u rujnu pa su se vjerojatno vaši maturanti već odlučili i upisali negdje drugdje«, kaže dekan **Željko Sudarić**.

Što nakon završenih stručnih studija na Veleučilištu u Vukovaru?

Nakon završenih studija stječu zvanje stručni prvostupnik (baccalaureus) i mogu nastaviti studij bilo gdje u Hrvatskoj – Osijeku, Zagrebu... ili Europi, jer je diploma Veleučilišta priznata svugdje u Europi. Nakon što završe diplomski studij po Bolonjskom procesu stječu 300 ECTS bodova.

Studiji su besplatni za studente pripadnike hrvatske manjine?

Ministarstvo je Sporazumom odredilo da oni koji se upišu imaju ista prava kao i naši redovni studenti, te dok god redovno pohađaju nastavu i upisuju godine imaju potpuno besplatan studij. Osim toga, imamo jedan novi prekrasni studentski dom *Leopold*, gdje ima 108 smještajnih jedinica i možemo slobodno reći da je to najnoviji i najmoderniji studentski dom u Hrvatskoj. Studentima su na raspolaganju jednokrevetne i dvokrevetne sobe sa svom pripadajućom infrastrukturom, od klimatizacije, minikuhinje, wifi, LCD televizora do električnih bicikala. Svaka soba ima kupaonicu a na vrhu studentskog doma je solarna elektrana gdje proizvodimo električnu energiju. Inače je cijena 300 ili 350 kuna, ovisno hoćete li biti sami ili s cimerom u sobi, ali mi razgovaramo sa Središnjim državnim uredom i našim Ministarstvom da omogućimo da i to bude besplatno pa možda i s Hrvatskim nacionalnim vijećem da im se svedu troškovi na minimum kako bismo ih privukli i olakšali studij u Hrvatskoj. Inače, Veleučilište je prvo koje je pokrenulo projekt virtualne stvarnosti gdje naše studente putem VR naočala educiramo u pojedinim kolegijima. Također, s Gradom Vukovarem radimo jedan veliki projekt od 70 milijuna kuna gdje bi za jedno dvije godine našu trenutnu lokaciju promijenili s jednom novom, ljepšom i modernijom, iako i danas Veleučilište raspolaže s izvrsnom infrastrukturom od knjižnice i čitaonice, računalne opreme, fitness dvorane. Možemo doista reći da imamo izvrstan studentski standard koji pružamo našim studentima iz cijele Hrvatske.

Koliko ima studenata Veleučilište?

Trenutačno imamo oko 1.000 studenata.

Kakva je procedura upisa?

Od 15. lipnja do 13. srpnja su prijave za upis koje se podnose online i kada se objave rezultati 14. srpnja (ukoliko bude više prijavljenih), upisni rok je od 23. srpnja u terminu od 9 do 15 prema rasporedu koji će tada biti dostupan na oglasnoj ploči i web stranicama Veleučilišta. Potrebna je potvrda o pripadnosti hrvatskom narodu koju izdaje Središnji državni ured za Hrvate izvan RH, dokaz o državljanstvu i dokazi o završetku svih razreda srednje škole. Treba se osigurati i priznavanje diplome iz inozemstva što se radi u Agenciji po ubrzanom postupkom u što se uključi i Središnji državni ured za Hrvate izvan RH. Bitno je napraviti prijavu i sve će se to lako realizirati. Nadamo se da će kvote biti popunjene i dostatne za zainteresirane. Da nije bilo situacije s covidom-19 išli bismo po školama i prezentirali naš studij i omogućili studentima da dođu kod nas i vide kakvi su uvjeti studiranja, a mogu reći da su zaista visoke kvalitete. Zainteresirani mogu preko web stranice www.vevu.hr i naših promo videa vidjeti i naš studentski dom i Veleučilište, te se i sami uvjeriti u izvrsne uvjete studiranja kao što su se uvjerili i studenti iz EU koji dolaze kod nas preko programa *Erasmus plus*.

J. D.

Prava imamo, ali ih slabo koristimo

Prošle godine je pet bračnih parova svoj brak zaključilo na hrvatskome kod matičara na teritoriju cijele države * U većem postotku od vjenčanja Hrvati svoja prava koriste kada uzimaju izvatke iz matice rođenih i vjenčanih, dok je s izvatcima iz matice umrlih stanje slično

Na temelju odluke Skupštine općine Subotica 1993. godine hrvatski jezik i pismo postali su uz srpski i mađarski službeni na cijelom teritoriju Grada. Pravnik **Ladislav Suknović** kaže kako se zahvaljujući toj odluci na svim ustanovama i institucijama kojima je osnivač Grad treba očekivati ploča s nazivom ustanove na hrvatskome, ali i mogućnost izdavanja dokumenata, pisanja plana i programa, molbi i zahtjeva te vođenja sudskih postupaka na tome jeziku.

Na primjeru Gradske uprave, koja za poštivanje ove odluke ima i uposlenu jednu osobu koja dokumente prevodi na hrvatski, istražili smo koliko ovo pravo koriste sami korisnici.

Kako nam Suknović pojašnjava, na hrvatskome se mogu tražiti svi izvatci iz matičnih knjiga, vođenje postupka vjenčanja, pisati molbe i zahtjevi te tražiti sve ostale dokumente koje izdaje ovo tijelo lokalne samouprave.

Pet vjenčanja

Kako doznajemo iz Matične službe, prošle godine na teritoriju Grada Subotice je obavljeno 852 vjenčanja kod matičara od kojih je samo pet bilo na hrvatskome! S obzirom na to da je hrvatski u službenoj uporabi u cijelome Gradu, na materinskom jeziku Hrvati se mogu vjenčati u samoj Gradskoj kući, ali i u okolnim mjesnim uredima, kao što su Tavankut, Mala Bosna, Žednik, Đurđin... Ipak, najveći broj vjenčanja na hrvatskome obavi se u samoj Gradskoj kući.

Budući da je Subotica jedina lokalna samouprava u Srbiji u kojoj je hrvatski službeni jezik na cijelom teritoriju, jedino je u ovome gradu i moguće imati vjenčanje na hrvatskome jeziku. Stoga možemo zaključiti da je prošle godine pet bračnih parova svoj brak zaključilo na hrvatskome kod matičara na teritoriju cijele države!

Jedni od rijetkih Hrvata koji su u ovome važnome životnom događaju iskoristili svoja prava bili su i **Antonija i Boris Dević** prije nekoliko godina. Kažu kako oko ove odluke nije bilo dvojbe, te da nakon vjenčanja nisu dobili nikakvu negativnu povratnu informaciju.

»Kod nas nije bilo dvojbe oko donošenja odluke na kom jeziku će nas vjenčati matičarka. Ne sjećam se jesmo li uopće o tome razgovarali. Kada smo otišli u ured matičara i kada je postavljeno pitanje na kom jeziku ćemo se vjenčati, suprug je re-

kao na hrvatskom a ja sam samo potvrdila. Zaista se ne sjećam je li bilo nekakve reakcije matičarke. Vjerojatno bih zapamtila da je bilo. Pa je to u biti ispalo kao: 'hoćete li bijeli ili polubijeli kruh?'. Rodbina i prijatelji nas nisu o tome ni pitali. Mislim da se to kod nas podrazumijevalo. Velikoj većini gostiju je to prirodno, a onaj manji broj prijatelja koji nisu Hrvati su nas dobro poznavali i znali su koliko nam to znači«, kaže Antonija.

Izvadak iz matice rođenih najtraženiji

U većem postotku od vjenčanja Hrvati svoja prava koriste kada uzimaju izvatke iz matice rođenih i vjenčanih, dok je s izvatcima iz matice umrlih stanje slično.

Broj izvadaka iz matice rođenih, vjenčanih i umrlih u 2019. godini ukupno i dvojezično, tj. na hrvatskome obrascu

	Ukupno izdano	Izdano na dvojezičnom, hrvatskom obrascu
Izvadak iz matice rođenih	25715	820
Izvadak iz matice vjenčanih	5760	152
Izvadak iz matice umrlih	10336	48

U 2019. godini Matična služba Subotice izdala je izvadak knjige rođenih 820 puta na dvojezičnom, hrvatskom obrascu (od 25.715 ukupno izdanih), što ga čini najtraženijim dokumentom koji se izdaje na hrvatskome. Izvadak iz matice vjenčanih na hrvatskome je zatražilo 152 ljudi (od 5.760 ukupnog broja), dok je u Matičnome uredu najmanja potražnja bila za izvatom iz knjige umrlih – na dvojezičnom, hrvatskom obrascu izdano je 48 dokumenata (od ukupno izdanih 10.336).

Iz Matičnog ureda ističu kako je dvojezičan, ćirilčno-hrvatski obrazac namijenjen samo za konzulate u Srbiji te da prema njihovom iskustvu, a koje se temelji na iskazima stranaka koje traže izvode, sve ustanove u Hrvatskoj traže izvod izdan na internacionalnom obrascu (koji se popunjava isključivo na latinići). Kažu kako su im se stranke znale vraćati iz Hrvatske; kada su odnijeli nekakav izvod na ćirilčno-hrvatskom obrascu, nije im bio priznat te su morali pribaviti internacionalni.

Cijena ćirilčno-hrvatskog, kao i ćirilčno-mađarskog i samo ćirilnog obrasca je 440 dinara, dok je internacionalni obrazac skuplji – 740 dinara.

Od dokumenata Matična služba izdaje i uvjerenje o slobodnom bračnom stanju koje je samo na ćirilčnom obrascu.

Građevinska dozvola na hrvatskome

Osim dokumenata Matične službe na hrvatskome, odnosno jezicima koji su u službenoj upotrebi na teritoriju Grada, Grad-

ska uprava izdaje i sve upravne akte. Tako na hrvatskome, među ostalim, možete dobiti i građevinsku dozvolu. Ona se po pravilu izdaje na srpskom, a da bi bila na hrvatskom ili mađarskom, stranka mora posebno naznačiti, kaže tajnica Tajništva za građevinarstvo **Melinda Nagy Kiserős**.

»Tajništvo za građevinarstvo prema zakonskim obvezama (CEOP – objedinjena procedura) mora na službenom jeziku države izdati upravne akte, kao što je i građevinska dozvola. Ako međutim stranka pri podnošenju zahtjeva naznači kako želi da joj se izda upravni akt na jeziku koji je u službenoj uporabi na teritoriju Grada Subotice (mađarski i hrvatski), može dobiti upravni akt i na traženom jeziku«, navodi ona.

Iako mogućnost postoji za drugačije, Nagy Kiserős kaže da se većina dozvola godišnje izda na srpskom jeziku, a tek nekoliko na jezicima manjina.

Otkako je hrvatski u službenoj uporabi, u Gradskoj upravi otvoreno je radno mjesto prevoditelja na hrvatski jezik. Sve prijevode radi jedna osoba, a načelnica Gradske uprave **Marija Ušumović-Davčik** kaže kako za upošljavanjem dodatnih osoba za obavljanje ovoga posla ne postoji potreba.

»Zaposlena na ovom radnom mjestu blagovremeno i kvalitetno obavlja sve poslove i zadatke iz djelokruga svojega rada«, kaže Ušumović-Davčik.

Sa srpskoga na hrvatski, i obratno, prevode se svi materijali koji se razmatraju na sjednicama Skupštine, materijali koji se objavljuju u Službenom listu Grada te dopisi i akti.

J. D. B.

Projekti na hrvatskom jeziku i natječaji za informiranje u 2020. godini

Raspodjela na »račun« hrvatskih udruga

***Na natječaju resornog Ministarstva znatno više novca dodijeljeno projektima
privatnih poduzeća (medija) nego hrvatskih udruga * Znatno manje sredstava
za hrvatske udruge na natječaju Grada Subotice***

Proizvodnja medijskih sadržaja, pa tako i onih na hrvatskom jeziku kao manjinskom, ostvaruje se i putem projektnog financiranja. Kada je u pitanju ova godina, poznati su rezultati nekoliko značajnijih natječaja iz ovog područja, s republičke, pokrajinske te lokalnih razina. Uz napomenu da još (27. svibnja) nisu objavljeni rezultati medijskog natječaja Grada Novoga Sada, te da još nije izvjesno hoće li na jesen biti raspisan i drugi pokrajinski natječaj za informiranje, a koji se tiče isključivo informiranja na jezicima nacionalnih manjina (što je bio slučaj prošle godine).

Sumirajući rezultate, u ovom tekstu bavili smo se s nekoliko pitanja – u kolikoj mjeri su oni koji raspisuju natječaje uvažavali mišljenje Hrvatskog nacionalnog vijeća o raspodjeli sredstava; koliki su iznosi izdvojenih sredstava u odnosu na prošlu godinu te jesu li projekti privatnih poduzeća »konkurencija« hrvatskim udrugama u borbi za dobivanje, nerijetko i ovako, nedovoljnih sredstava.

Dobitnici sredstava

Na početku, podsjetimo koji su natječaji okončani i tko je dobio sredstva? Na natječaju Ministarstva kulture i informiranja za sufinanciranje medijskih projekata na jezicima nacionalnih manjina, kada je riječ o hrvatskom jeziku, sredstva su dobila tri projekta u ukupnom iznosu od 1,65 milijuna dinara: *E, lipo je kad dojdeš kud-goda, pa tamo imadeš svojega* (stranica na hrvatskom u *Novom glasu komune*) Poduzeća TV Apatin (700.000); *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti* Radija Breg iz Titela (550.000) te radijski program *Valovi kulture* s kojim je aplicirala HUN Cro-news iz Subotice (400.000).

Na natječaju Pokrajinskog tajništva za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama za projekte na hrvatskom izdvojeno je ukupno 780.000 dinara, a sredstva su dobili: Hrvatska nezavisna lista iz Subotice, odnosno Hrvatske novine – vijesti za projekt *Medijsko praćenje kulturnih manifestacija hrvatske nacionalne manjine u AP Vojvodini* (150.000); Udruženje banatskih Hrvata za projekt stranice na hrvatskom jeziku u listu *Zrenjanin* (100.000); HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića za radijsku emisiju *Glas Hrvata* na somborskom Radiju Fortuna (100.000); UN Cro info iz Subotice za *Vijesti danas – internet sadržaji* (150.000); HUN Cro-news iz Subotice za radijski program *Hrvatski kutak* (150.000) te Udruženje *Marija* (katolički Radio Marija) Subotica za projekt *Radio Marija – golubica mira* (130.000).

Na natječaju Grada Subotice sredstva u ukupnom iznosu od 400.000 dinara dobili su: Hrvatska nezavisna lista za dva projekta *Medijsko praćenje kulturnih manifestacija hrvatske nacionalne manjine* (100.000) i *Očuvanje identiteta hrvatske nacionalne manjine* (100.000); HUN Cro-news za radijski program *Valovi kulture* (100.000); UN Cro info za *Subotica danas – internet sadržaji na hrvatskom jeziku* (100.000) te Udruženje *Marija* za projekt *Naša kršćanska baština* (100.000), dok je na natječaju Grada Sombora sredstva dobilo HKD *Vladimir Nazor* iz Stanišića za radijsku emisiju *Glas Hrvata* (145.000 dinara).

Mišljenje HNV-a

Na natječajima koji se odnose na (ili i na) nacionalne manjine, prema zakonu, mišljenje o raspodjeli sredstava daju nacionalna vijeća nacionalnih manjina. Član Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić** kaže kako glede uvažavanja mišljenja toga Vijeća postoje različite prakse. Kada govorimo o tome tko će dobiti sredstva – koji projekt odnosno koji izdavač medija – pokrajinska tijela i lokalne samouprave uglavnom uvažavaju mišljenje HNV-a, dok Ministarstvo kulture i informiranja to uglavnom ne čini. Drugo pitanje tiče se količine sredstava koja se za konkretan projekt dodjeljuju. Po riječima Sarića Lukendića, tu problem proizilazi iz okolnosti da se niti za jednu nacionalnu manjinu ne navodi iznos raspoloživih sredstava, već je on obično usmeno dan u vidu naputka »napravite vaš prijedlog otprilike u visini prošlogodišnjeg«. Drugi problem proizilazi iz činjenice da po zakonu vijeća daju formalno samo *mišljenje* ali ne i *prijedlog*, »a mišljenje, kao što znamo, nikoga ni na što ne obvezuje«. Treći problem proizilazi iz okolnosti da o sredstvima koja se dodjeljuju odlučuje komisija »koja, nominalno jest stručna i neovisna, ali o poznavanju prilika u zajednici za koji jezik dodjeljuje sredstva redovito baš i nema neke spoznaje«.

»Više puta smo ukazivali na to kako bi se određivanjem točnog iznosa za svaku nacionalnu manjinu u uvjetima natječaja, unaprijedile odluke koje se kraju donose. Kao dobar primjer tu uvijek navodimo natječaj Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice. Ne sporno pravo lokalnim samoupravama, pokrajinskim i republičkim tijelima da raspodjeljuju sredstva kako odluče, ali ako bismo imali definiran točan iznos i naši bi prijedlozi bili bolje dimenzionirani.

Ovako imamo svojevrstu igru, kojoj se formalno ne može prigovoriti mnogo, ali suštinski i praktično može», objašnjava Sarić Lukendić.

Ovu »igru« pokazuju i rezultati ovogodišnjih natječaja za informiranje. Resorno pokrajinsko tajništvo je, primjerice, uvažilo prijedlog raspodjele HNV-a, a glede sume izdvojeni iznos je odnosu na 2019. neznatno manji (za 30.000 dinara). Slično je i u slučaju Grada Sombora: ispoštovan je prijedlog Vijeća a sredstva su na razini prošle godine. Na medijskom natječaju Grada Subotice, prijedlog HNV-a je po strukturi manje-više uvažen, ali je za projekte dobiveno znatno manje nego prošle godine – 400.000 u odnosu na lanijskih 850.000 dinara. Valja napomenuti i da je natječaj ove godine bio veći za nešto više od dva milijuna dinara.

Najviše »odstupanja« je kod natječaja Ministarstva kulture i informiranja. Strukturalno promatrano, HNV je za sredstva predložio projekte koje su podnijeli *Cro info*, *Cro-news* i Udruženje *Marija*, a od njih je »prošao« samo *Cro-news*. Osim njih, sredstva su dodijeljena projektima dvaju privatnih poduzeća – TV Apatin i Radio Breg iz Titela. A suma dodijeljenih sredstava je veća u odnosu na 2019. godinu: 1,65 milijuna naspram lanijskih milijun dinara.

Udruge i privatna poduzeća

Uz udruge iz korpusa hrvatske zajednice koje se bave informiranjem, a čiji broj raste iz godine u godinu, sa svojim projektima na hrvatskom jeziku na natječaje se posljednjih godina javljaju i privatna poduzeća/mediji. Sarić Lukendić kaže kako HNV na natječajima prednost daje projektima hrvatskih udruga. S druge strane, glede projekata privatnih medija ukazuje na sljedeće pitanje – u kojoj mjeri su ti projekti u funkciji ostvarivanja Ustavom garantiranog prava informiranja na materinjem jeziku a u kojoj mjeri plasiranje mainstream informacija na jeziku nacionalne manjine?

»To trebaju biti specifični medijski sadržaji koji govore o hrvatskoj zajednici a kojih uglavnom nema u većinskim medijima. Smatramo da je mišljenje nacionalnih vijeća nacionalnih manjina po pitanju natječaja važno, jer ljudi koji su legitimno izabrani predstavnici manjina, najbolje poznaju potrebe i prioritete unutar samih zajednica«, kaže naš sugovornik.

Preveslane udruge

O rezultatima ovogodišnjih natječaja razgovarali smo i s **Ivanom Karanom**, predsjednikom HKD-a *Vladimir Nazor* iz Stanišića, udruge koja od 2009. producira radijsku emisiju *Glas Hrvata*. On kaže kako je još tijekom javnih rasprava o novom setu medijskih zakona upozoravao da se može desiti da se manjinske produkcije poslije izvjesnog broja godina prestanu financirati, a da će se početi financirati produkcije na manjinskim jezicima. U tom smislu, navodi primjer ovogodišnjeg natječaja Ministarstva kulture i informiranja.

»Produkcije na manjinskom hrvatskom jeziku, a ne hrvatske manjinske produkcije su ove godine na tom natječaju dobile 'gro' sredstava. Tu mislim na Radio Breg iz Titela i TV Apatin. Ima li stoga smisla da nevladine udruge nacionalnih manjina, koje su bile predviđene da budu financirane na projektni način, sudjeluju na natječajima i da budu ovako preveslane. Mislim da bi HNV trebao reagirati na ovo«, kaže Karan i dodaje:

»Što se tiče pokrajinskog natječaja tu nemam neke suštinske primjedbe, moja jedina primjedba je da smo mi prošle godine dobili 150.000 a ove 100.000 dinara. Što se tiče natječaja Grada Sombora, mi smo dobili istu količinu sredstava kao i prošle godine, ali treba znati da je ove godine za natječaj za informiranje izdvojeno 16 milijuna, a prošle 12 milijuna dinara. Mi smo stoga očekivali 30 posto više sredstava. Emisiju ćemo raditi i dalje, jedino, zbog umanjivanja, nećemo imati priloge s dešavanja jer nemamo sredstava za putne troškove«, kaže Karan dodajući kako čeka na rezultate natječaja Veleposlanstva RH u Beogradu te očekuje da će HNV ove godine raspisati natječaj na kojem će sredstva biti opredijeljena za udruge iz područja informiranja.

Naš sugovornik ukazuje i na jedan širi problem, navodeći kako je prije donošenja medijskih zakona predlagao da pravo sudjelovanja na natječajima lokalnih samouprava mogu imati samo mediji s mjestom osnutka u tim mjestima. Danas imamo situaciju da neka lokalna samouprava, recimo Sombor ili Subotica, raspiše natječaj, a da sredstva dobivaju mediji iz Beograda.

»To nije prihvaćeno i sada imamo ovakvu situaciju. To više nema veze s onim kako je bilo najavljivano«, kaže on.

Projekt titelskog radija

Jedan od projekta čiji je podnositelj privatno poduzeće i koji je dobio sredstva na ovogodišnjem natječaju Ministarstva je projekt *Hrvati u Vojvodini u povijesti i sadašnjosti* Radija Breg iz Titela. Podnositeljica ovoga projekta **Biljana Selaković** navodi kako će se radijske emisije u sklopu projekta baviti aktivnostima hrvatske nacionalne zajednice u Vojvodini, njezinom poviješću i značajem u razvoju Vojvodine, kao i položajem pripadnika ove zajednice tijekom ratova 90-ih godina.

Radio Breg iz Titela s frekvencijom 106,7 MHz dio je skupine medija s područja Srijema i južne Bačke istoga vlasnika, a neki mediji iz te skupine su i ranijih godina natječajima AP Vojvodine i Ministarstva dobivali sredstva za realizaciju projekata na hrvatskom jeziku. Projekt *Divan je kićeni Srijem* bio je realiziran na Radio Sremu iz Rume a prošlogodišnja i ovogodišnja emisija na hrvatskom vezane su za radio iz Titela. Budući da je Titel mjesto s izrazito malim brojem Hrvata, Selaković kaže kako tamošnji Radio Breg ima širu čujnost – od Zrenjanina do Srijemskih Karlovaca i Novog Sada, što potencijalno može značiti i veći broj slušatelja. U pitanju su 15-minutne radijske emisije, a budući da im sredstva na projektu nisu odobrena u potpunom iznosu, bit će realizirano osam umjesto deset planiranih. Emitiranje će početi nakon ljetnjih odmora, u rujnu. Autorica emisija bit će novinarka *Hrvatske riječi* **Suzana Darabašić**.

Da projektno financiranje medija u Srbiji ima brojnih manjkavosti nije nikakva novost, na što ukazuju i pojedina novinarska udruženja (NUNS, NDNV). NUNS je sredinom 2019. priopćio kako su u prvoj polovini te godine objavljena 138 natječaja za sufinanciranje projekata u javnom informiranju, vrijednih više od 1,5 milijardi dinara, i da se nastavila »praksa pretežnog financiranja političke promocije i propagande na štetu javnog interesa i objektivnog informiranja«. Projektnim financiranjem informiranja na jezicima nacionalnih manjina se rijetko tko bavi, te ne bi bilo neosnovano zapitati je li i ono možda dio istoga problema.

Davor Bašić Palković

Ana Lalić Hegediš, novinarka

Saznat ćemo koliko se griješilo i tko je odgovoran

Intervju vodio: Marko Tucakov

Prvog travnja navečer, usred izvanrednog stanja, novinarku **Anu Lalić Hegediš** privela je novosadska policija zbog, kako je saznala, optužbi da je počinila kazneno djelo izazivanja panike i nereda. Određeno joj je tada zadržavanje od 48 sati. Lalić je u svojem tekstu *KC Vojvodine pred pucanjem: Bez zaštite za medicinske sestre*, objavljenom istog dana na portalu *Nova.rs* navela izjave radnika Kliničkog centra Vojvodine koji su tvrdili da su izloženi riziku na poslu jer nemaju odgovarajuću zaštitnu opremu usred pandemije koronavirusa, i u vrijeme kada je u toj instituciji od covida-19 liječen iznimno velik broj pacijenata. Ubrzo nakon toga ju je ta ustanova optužila da je uznemirila javnost i naštetila njezinom ugledu. Ipak, u pritvoru je provela svega sedam sati, budući da je praktički cijela novinarska javnost u Srbiji i Europi stala u njezinu obranu. Olakšanje je kratko trajalo. Sredinom travnja na stranici popularnog pretraživača pojavio se plaćeni oglas s njenim imenom i slikom te natpisom da »radi protiv interesa Srbije«. Zastravljanje je, čini se, nastavljeno, kada je 1. svibnja pronašla zariven oštri predmet u gumu kotača svojeg automobila.

Podrijetlom Golubinčanka, Ana Lalić Hegediš novinarka je portala *Nova.rs* s dvadeset godina iskustva u radu u pisanim medijima. Potječe iz novinarske obitelji. Radila je kao novinarka *Građanskog lista*, potom *Glasa javnosti*, a zatim i *Blica*, gdje je deset godina bila šefica dopisništva za Novi Sad i Vojvodinu. Godine 2015. napušta *Blic* zbog, kako kaže, drastičnog mijenjanja uređivačke politike. Jedna je od utemeljiteljica i urednica Vojvođanskog istraživačkog centra (VOICE), stalna kolumnistica portala *Autonomija.info* i članica Upravnog odbora Nezavisnog društva novinara Vojvodine.

HR Ana Lalić nije samo ona novinarka koja je na svojoj koži osjetila medijske eksperimente Vlade Srbije tijekom izvanrednog stanja. Kako su se, uzevši u obzir teme koje ste do sada obrađivali, formirali Vaši istraživački interesi i prioriteti od početka pandemije i proglašenja izvanrednog stanja?

Vjerujem da su svi profesionalni novinari svoje istraživačke prioritete u doba pandemije usmjerili upravo na nju, ne samo kroz aspekt zdravstva već svakodnevnoga života i društva koje

je u svim segmentima bilo pogođeno istom. Kao novinarki koja se najviše bavila političkim i socijalnim temama, zdravstveni sektor nije bio moj prioritetni interes u prethodnom radu, ali se nametnuo onoga momenta kada sam shvatila da država iznosi nerealne i preoptimističke podatke koji se nikako nisu uklapali u opće stanje u zdravstvu, ne samo danas već unatrag 30 godina.

Čini se da je razdoblje izvanrednog stanja imalo dva dijela: prije i nakon Vašeg privođenja i puštanja početkom travnja. U drugom dijelu (travanj, sa »zaključanim« produženim vikendima i praznicima) postupno su eskalirali fizički izrazi nezadovoljstva, naročito urbane populacije. Jesu li oni najava nekih novih oblika nastavka predizborne dinamike ili će sve ostati na buci s balkona?

Demonstracije nezadovoljstva eskalirale su prvenstveno zbog nedosljednosti i kaotičnosti uvedenih mjera, krajnje nehumanoga ponašanja države prema milijun i sedamsto tisuća utamničanih umirovljenika, tamničenjem na stotine građana pod

vrlo opskurnim optužbama, uvredljivim i drskim ophođenjem vladajuće većine prema vlastitim građanima koje su u kontinuitetu optuživali da su »sami krivi što su u karanteni«... Iskreno se nadam da će zdjele postati još glasnije i da buka neće prestati sve do 21. lipnja, kada će, po svemu sudeći, biti održani parlamentarni izbori. Ovom bukom Srbija ne ruši Vučića već nedemokratski, autokratski poredak u kojem se ljudska prava gaze na svakom koraku.

Po čemu se, u smislu života i izvješćivanja novinara, proljetno izvanredno stanje 2020. razlikovalo od proljetnog izvanrednog stanja 2003. godine?

Nevjerojatno je za izgovoriti, ali sve više profesionalnih, neovisnih novinara će vam danas reći da »ovako nije bilo ni za vrijeme Miloševića«. Čak i tada, s Aleksandrom Vučićem kao ministrom informiranja, bilo je više slobode medija i više medijskih kuća koje su izvješćivale objektivno i profesionalno. Danas prorežimski tabloidi vode kampanju ne samo protiv oporbe, već i protiv kolega iz neovisnih medija, što čak ni Miloševiću nije palo na pamet.

Cijela novinarska javnost u Srbiji ustala je u ime podrške Vama prilikom Vašeg privođenja. Kakav je osjećaj kada obje vodeće nacionalne novinarske udruge, koje rijetko imaju unisone stavove, i praktički cijela žurnalistička Europa, dignu glas u zaštitu svoje kolegice, iako je bilo diametralno suprotnih mišljenja oko pojedinih aspekata sa-

mog članka koji je bio povod da Vas policija privede. Smijemo li se nadati da je takvo podizanje glasa bilo odlučujuće u odgovoru vlasti koji je uslijedio, te je kao takav bio politička paradigma kod nas?

Mene i jesu »oslobodili« pritisak javnosti, burna reakcija kolega, Vijeća Europe i drugih međunarodnih organizacija koje su iste noći reagirale. Dakle, puštena sam jer sam, umjesto da ih pišem, i sama postala vijest i to vrlo neugodna po Vladu Srbije. Upravo je to i razlog što je premijerka Ana Brnabić promptno povukla sporni zaključak Vlade o centraliziranju informiranja o pandemiji koronavirusa. Nisu to učinili jer su se pokajali i priznali grešku, već da bi umanjili već načinjenu štetu po navodni »europski« imidž Srbije.

Kada je bio jače »uzdrman ugled« Kliničkog centra Vojvodine – zdravstvene institucije koja je proklamirana kao jedna od perjanica borbe protiv pandemije koronavirusa u Srbiji: nakon objave Vašeg teksta ili nakon odbacivanja kaznene prijave protiv Vas?

Ugled Kliničkog centra Vojvodine je, po meni, bespovratno narušen onog momenta kada je netko odlučio da je bitnije dovesti se vlasti nego zaštititi vlastite ljude, svoje zaposlene, koji su svaki dan odlazili na posao ne znajući hoće li se vratiti zdravi, zaraziti svoje obitelji ili završiti na respiratoru.

Bojite li se da će fokus na postupak prema Vama ostaviti u sjeni brojne druge manjkavosti u postupanju institucija tijekom pandemije, ne samo zdravstvenih, ili je on samo upozorio na njih?

Naprotiv, uhićenje je izazvalo upravo onaj efekt koji je vlast željela izbjeći mojim uklanjanjem. Obični, »mali« ljudi su progovorili, liječnici i medicinsko osoblje također su javno demantirali sulude tvrdnje zvaničnika da su bolnice u Srbiji bolje opremljene od njemačkih, da nam je gospodarstvo pretrpjelo minimalne štete... Tek sada, nakon smiraja virusa, saznat ćemo koliko i gdje se griješilo i tko je odgovoran.

Zašto su potvrde o tome da zdravstveni sustav ima ozbiljnih, pa i opasno bizarnih manjkavosti stigle kasno, i da li bi išta bilo bolje i efikasnije u postupanjima zdravstvenih ustanova da su krenule u suočavanje s pandemijom javnim priznanjem da nisu dovoljno opremljene za to?

Zato što je Vučić rekao da se ovaj virus »liječi rakijom«, a izvjesni dr. Nestorović (Branislav, član Kriznog stožera, op. M. T.) da je covid-19 »najsmješniji virus u povijesti«. I za to obojica trebaju odgovarati. Naravno da bi situacija bila drugačija da smo blagovremeno znali istinu. Samim tim bi se i zdravstvene ustanove drugačije ponijele na početku pandemije, poštivali bi se protokoli, inzistiralo bi se na većoj količini opreme, ne bi se čekalo da zaraženi dobiju dvostrane upale pluća pa se tek onda hospitalizirali, krenulo bi se odmah s masovnim testiranjem...

Hoće li fokus na zdravstveni sustav pomoći da se rupe u njemu, od kojih su najveće oslabljeni stručni ljudski resursi i devastirana bolnička infrastruktura, začepi što prije?

Nadam se da hoće. Međutim, bojim se da će fokus sa zdravstva biti »smaknut« onog momenta kada iz bolnice izađe i posljednji pacijent izliječen od koronavirusa. U Srbiji je distrakcija i zamjena teza najveća strategija, kako se ljudi ne bi dosjetili gdje i kako zapravo žive, rade i umiru. Ne bi me iznenadilo da uskoro krene neki novi *reality* program. Srbija po ukidanju izvanrednog stanja ulazi u novo izvanredno stanje: predizbornu kampanju

koja, rekla bih, nije ništa manja opasnost po javno zdravlje ove nacije.

Što će biti najveće i najvidljivije »ruševine« društva nakon završetka izvanrednog stanja? Dojam je da su neki sektori i dijelovi društvenog sustava, koji nisu bili pod reflektorima interesa javnosti, bili poprišta zlouporaba mnogo intenzivnije nego kada nije bilo pandemije i pripadajućih njezinih posljedica.

Najveća ruševina će ostati na polju ljudskih prava, upravo zbog nepoštivanja institucija, selektivne primjene zakona, upitne ustavnosti silnih uredbi koje su se donosile na relaciji Brnabić – Vučić, jer je Parlament suspendiran prvoga dana proglašenja izvanrednog stanja. Ukoliko vam institucije ne rade svoj posao ili ga rade tako da ga prilagođavaju željama i očekivanjima vođe, nijedan društveni sustav ne može biti pošteđen propadanja i zlouporaba u svim svojim sferama.

Je li Vas više zaprepastila ignorancija ili očarala empatija i izdržljivost »običnog građanina« u proteklih mjeseci i pol dana?

Podjednako me je teško i zaprepastiti i očarati, tako da nisam od svojih sugrađana očekivala ni jedno ni drugo. S jedne strane, mogu razumjeti kako se »običan građanin« osjeća dok mu s javnog servisa predsjednik države prebrojava grobna mjesta, unoseći potpuno paniku i strah među ljude. Ovdje se manipuliralo i igralo s duševnim zdravljem čitave nacije i ne mogu kriviti ljude koji su podlegli toj mahinaciji. S druge strane, ne mogu ni opravdati šutnju intelektualne elite koja se tek sporadično izjašnjavala i upozoravala vlast da se ne smije tako ophoditi prema svojim građanima.

Početak svibnja u hrvatskoj zajednici u Vojvodini priziva sjećanja na zastrašivanje i protjerivanje Hrvata iz Srijema tijekom posljednjeg desetljeća prošlog stoljeća. Je

li presuda Vojislavu Šešelju pred Haaškim sudom donijela išta srijemskim Hrvatima?

Donijela je kuću u Školskoj ulici br. 15 u Hrtkovcima kao besramni podsjetnik da presuda Vojislavu Šešelju u Haagu nije donijela apsolutno nikakvo zadovoljenje i obeštećenje vojvođanskim Hrvatima. Taj čovjek danas sjedi u najvišem predstavničkom tijelu ove države i nastavlja sa svojim nacionalističkim i šovinističkim ekscesima svakodnevno. Ujedno, »držanje« Šešelja u skupštinskim klupama pokazuje i kakav stav ima Srbija prema hrvatskoj nacionalnoj zajednici.

U kojoj mjeri nacionalnomanjinska politička scena u Srbiji može biti redovito (neekscenno i netabloidno) zanimljiva nacionalnim mainstream medijima? Pripadnici manjina se, naime, redovito žale na svoju minornu, skoro isključivo folklornu vidljivost u nacionalnim okvirima, a te se žalbe, kako smatraju, krivo tumače kao vječito ispruženi dlan prema nositeljima vlasti.

Na ovo pitanje Vam odgovaram i kao novinarka i kao pripadnica hrvatske zajednice u Vojvodini. Zajednica Hrvata u Vojvodini je dobrim dijelom sama sebe marginizirala, jer često propušta reagirati na političke i društvene teme koje se možda ne tiču direktno naše zajednice, ali se tiču svakodnevnog života u Srbiji, zemlji u kojoj i mi živimo. Dakle, kada se budemo odgovornije, kritičnije i svestranije uključili i u politički život Srbije, tada možemo očekivati i medijsko prepoznavanje. Moj osobni dojam je da se građanske i političke udruge Hrvata u Vojvodini ponašaju autistično, vječito birajući neku »politiku nezamjeranja« bilo kojem režimu, a nerijetko se i dodvoravajući vlastima i gložeći se međusobno. Dakle, opet se vraćamo na početak: prava manjina su elementarna ljudska prava. A ona se u Srbiji, nažalost, moraju svakodnevno iznova osvajati. A da biste se za nešto izborili, ponekad se morate i posvađati.

Izvanastavne aktivnosti HNV-a

Brojne aktivnosti – odgođene

Hrvatsko nacionalno vijeće je i za ovu školsku godinu imalo u planu veliki broj izvanastavnih aktivnosti, među kojima su se trebali naći i novi programi i nove destinacije. Velika većina njih, zbog izvanredne situacije s koronavirusom, bit će odgođene za jesen ili za narednu školsku godinu, dok će neke biti provedene u djelo.

Tako će ove školske godine izostati: mala maturalna ekskurzija – Vukovar – Zagreb – Split, studijski posjet – Zagreb – Samobor, razmjena učenika – Žrnovnica, ljetovanje – Novi Vinodolski, obilazak fakulteta – Osijek – Vukovar, posjet srednjoj školi – Ilok, ljetna škola tambure – Rijeka, ljetni kamp – Biograd na Moru, ekskurzija u Đakovo, *Upoznajmo domovinu* – Čakovec, dvodnevna ekskurzija – Slavonija. Također, Udruga *Naša djeca*, koja je u suradnji s HNV-om organizator *Ljetne škole jezika, kulture i duhovnosti* je svoj program na Cresu i Prviću odgodila za sljedeću godinu.

Po riječima predsjednice Odbora za obrazovanje HNV-a **Margarete Uršal**, izvanastavne aktivnosti koje je moguće bit će odgođene za jesen, a one koje mogu biti održane u nekim drugim okvirima bit će provedene tijekom ljetnog odmora na radost djece.

Program profesionalne orijentacije, koji je trebao biti održan u Bruški u Benkovcu, će po riječima Margaret Uršal, a u suradnji s

Udrugom *Naša djeca*, biti proveden tijekom kolovoza, no na drugoj destinaciji. Svi oni koji imaju pravo sudjelovanja na ovome programu, a to su učenici koji će sada završiti sedmi razred osnovne škole ili treći razred srednje, bit će na vrijeme pozvani i obaviješteni o nastalim promjenama. »Izuzetno nam je važno da učenici mogu obaviti testove profesionalne orijentacije i proći kvalitetan i koristan program, kako bismo im pomogli u izboru srednje škole, odnosno fakulteta«, kaže Uršal.

Sve one izvanastavne aktivnosti koje su planirane za jesen 2020. se za sada neće mijenjati, a o eventualnim izmjenama i dopunama će učenici, odnosno roditelji, biti na vrijeme obaviješteni. Za jesen su planirane ili odgođene sljedeće aktivnosti: velika maturalna ekskurzija – Bratislava, posjet sajmu knjiga *Interliber* – Zagreb, ekskurzije za niže razrede osnovne škole, *Škola roditeljstva* – Orahovica i ekskurzija za učenike koji izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture – Subotica.

Također, Uršal je napomenula kako će djeca koja su zbog ove situacije ostala bez putovanja na more biti uključena u isti program sljedeće godine.

Ž. V.

Jasna Melvinger, pjesnikinja, prozaistica i jezikoslovka

U književnoj radionici uvijek nastaju novi rukopisi

*Uvijek sam imala mnogo objavljenih i neobjavljenih rukopisa, knjiga, među kojima su i znanstveni radovi i udžbenici, a tako je to i danas * Pisanje poezije je nešto bez čega ne mogu zamisliti svoj život * Što će se nametnuti kao glavna tema književnosti u budućnosti, to se danas ne može predvidjeti*

Napisala je više udžbenika za osmogodišnju, srednju školu i sveučilište, te na desetke znanstvenih radova iz lingvističke stilistike i poetike, sintakse standardnoga hrvatskog jezika, povijesti hrvatskog književnog jezika, frazeologije i terminologije. Jasna Melvinger tiskano je, među ostalim, do danas 12 pjesničkih knjiga i jedan roman.

Za svoj rad je primila više priznanja, između ostalih: *Goranov vijenac* (2008.) – za ukupan doprinos pjesničkoj umjetnosti i odličje Red Danice hrvatske s likom Marka Marulića (2009.) – za iznimni doprinos kulturi, a Organizacijski odbor IX. *Dana Balinta Vujkova* dodijelio joj je nagradu za životno djelo na području književnosti pod nazivom *Balint Vujkov Dida* (2010.). Prva je dobitnica nagrade Društva književnika Vojvodine *Ilija Okrugić Srijemac*, koja se dodjeljuje za doprinos hrvatskoj književnosti u Pokrajini (2011.).

Prvu knjigu, zbirku poezije *Vodeni cvijet* objavili ste davne 1959. godine. Uslijedile su još mnoge knjige koje ste napisali, kao i znanstveni radovi i udžbenici. Jeste li zadovoljni urađenim, vršite li »inventuru« urađenog? Nastaje li novi rukopis u Vašoj književnoj radionici?

Uvijek sam imala mnogo objavljenih i neobjavljenih rukopisa, knjiga, među kojima su i znanstveni radovi i udžbenici, a tako je to i danas. Onim što sam uradila, morala bih biti zadovoljna, jer sam za svoja djela nagrađena brojnim prestižnim nagradama. Na primjer, dobila sam nagradu na natječaju Društva književnika Vojvodine 1970., Oktobarsku nagradu Novog Sada 1972., Povelju Društva hrvatskih književnika *Visoka žuta žita* 2006., za sveukupni književni opus i trajni doprinos hrvatskoj književnosti, nagradu za životno djelo na 23. književno-znanstvenoj manifestaciji *Dani Josipa i Ivana Kozarca* u Vinkovcima 2017. godine, a bilo je i drugih priznanja. Spomenut ću na primjer knjigu mojih stihova čiji je naslov *Distisi za dobar dan i laku noć*. To je veoma opsežna knjiga pjesama i bilo bi mi veoma drago da se koji nakladnik za nju zainteresira.

U z čestitke **Jasni Melvinger** (26. 5. 1940., Petrovaradin), književnici i jezikoslovki za 80. rođendan, upriličili smo i razgovor o njenom stvaralaštvu.

Jasna Melvinger je Gimnaziju i i studij južnoslavenskih jezika i jugoslavenske književnosti završila na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, gdje je 1969. magistrirala nakon poslijediplomskih studija i stručnog usavršavanja u Francuskoj. Doktorirala je 1981. na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Bila je asistentica od 1964. do 1971. na Filozofskom fakultetu u Novom Sadu, a djelatnica i ravnateljica novosadskog Kulturnog centra od 1971. do 1976. godine, te glavna i odgovorna urednica Tribine mladih u Novom Sadu. Od 1976. godine, izvanredna, a nakon 1991. i redovita profesorica na osječkoj Pedagoškoj akademiji.

S obzirom na Vaše impozantno književno djelo, može li se reći da ste na ovome podneblju, u Srbiji i Hrvatskoj, mainstream književnica?

Nisam ja kompetentna da se o tome izjašnjavam, ali s obzirom na nagrade koje sam dobijala i u Hrvatskoj i u Srbiji možda bi se moglo i tako reći.

Trpi li pisanje poezije skromnost? Treba li naglas reći kako pisanje književnih djela u velikoj mjeri troši energiju?

Pisanje poezije je nešto bez čega ne mogu zamisliti svoj život, no ne znam zbog čega bi se to moglo smatrati skromnim ili neskomnim. A energiju troši svaki posao, pa i onaj rutinski.

Kako ste provodili vrijeme u izolaciji? Razlikuju li se te aktivnosti u odnosu na razdoblje prije početka pandemije? Hoće li virus covid postati nova, glavna tema književnosti u budućnosti?

Ja i inače rijetko izlazim iz kuće. Vrijeme u izolaciji nije mi teško palo. Bavila sam se svojim poslom, kao i obično. A što će se nametnuti kao glavna tema književnosti u budućnosti, to se danas ne može predvidjeti.

Bili ste ravnateljica novosadskog Kulturnog centra sedamdesetih godina prošlog stoljeća, glavna i odgovorna urednica Tribine mladih u Novom Sadu. Što su te tribine značile u tadašnjem društvenom kontekstu?

Kulturni centar i Tribina mladih bile su veoma značajne kulturne institucije, prije svega u životu mladih Novosađana, jer su gosti na tim tribinama bili ugledni umjetnici, koji su govorili o svome stvaralaštvu, promovirajući svoja umjetnička djela.

Ponosite li se svojim studentima kojima ste predavali?

Ponosim se. Mnogi od njih i danas su na veoma značajnim pozicijama u znanstvenim institucijama.

Priredili ste, obradili i objelodanili četiri djela Ilije Okrugića. Što Vas je privuklo njegovom književnom radu?

Okrugić se rado koristio sonetnom formom, pa sam rado čitala njegove sonete koje je on nazivao *glasinkama*. Također mi je uvijek zanimljiv njegov igrokaz *Šokica*. Posebno su me privukle i njegove pjesme posvećene mom rodnom mjestu, Petrovaradinu.

Je li danas, i ne samo baš danas, kapitalistički, osobito bankarski moloh, svugdje uspostavio zastrašujuću diktaturu banalnosti, zaognutu zavodljivim ruhom spektakla radi što komotnije provedbe bezočne eksploatacije?

Spektakli me nikada nisu privlačili, upravo iz razloga koji je naveden u samom pitanju.

Živimo li u državi u kojoj je prošlost ljepša od sadašnjosti?

Zависи o čijoj se prošlosti i sadašnjosti radi. Uvijek u životu ima lijepih i manje lijepih trenutaka.

Bili ste u braku s književnikom Petkom Vojnićem Purčarom. Što bi netko mogao zaključiti kada bi zavirio u Vaše obiteljske albume?

Kada bi netko zavirio u moje obiteljske albume s fotografijama, uvjerio bi se da smo moj suprug i ja imali mnogo, najčešće veoma uglednih prijatelja i da smo se rado s njima slikali.

Priču o prijateljstvu umjetnika Spiridona Mitića i Petka Vojnića Purčara ne znaju mnogi. Spiridon je bio kraće vrijeme učitelj u Subotici, a u Parizu je jednu njegovu izložbu otvorio Salvador Dali.

Spiridon Mitić rođen je 1948. godine. Ratno siroče iz Vranjanskog kraja. Odrastao je u domu. Bio je učitelj u osmogodišnjoj školi *Đuro Salaj* u Subotici, gdje je predavao materinji jezik. Matrica srpska mu je 1969. godine objavila zbirku pjesama *Svetlosna nevesta*. Bila sam urednica te zbirke pjesama zajedno s urednicima **Draškom Ređepom** i **Stevanom Stanićem**. U Pariz je otišao 1970. godine da predaje djeci naših iseljenika. Tamo je svom imenu dodao i francusko ime **Fransoa**, pa se potpisivao **Fransoa Spiridon Mitić**. Na svoje slikarstvo volio je privući pozornost spektakularnim događajima. Na primjer, u Parizu je izazvao na dvoboj čuvenoga Salvadora Dalija da se vidi tko je bolji slikar. Imam jednu njegovu grafiku koju je nazvao *Peut – etre m aimeras – tu demain, Možda ćeš me sutra voljeti*. Bio je dobar prijatelj mog pokojnog supruga Petka Vojnića Purčara. Družili su se u Parizu, a također je bio i kod nas kad nas je posjetio u našem stanu u Novom Sadu. Običavao je posjećivati slikare u njihovim ateljeima i katkad bi o njihovim radovima napisao kritiku. Još je živ i u dobrom je stanju.

Zvonko Sarić

Izbori, izbori...

Ukoliko se ne desi ništa nepredviđeno, 21. lipnja bit će održani izbori na svim nivoima organizacije države: republičkom, pokrajinskom i lokalnom. Ukoliko me sjećanje ne vara, uvijek sam izlazio na birališta i u jednopartijskom i u više-partijskom sustavu. Rukovodio sam se principom: »ako ima samo jedna jabuka, i onda možeš birati: uzeti ju ili ne«. Prije nekoliko dana (23. svibnja) u dosta skromnim uvjetima i u skromnom broju (nas četvero) proslavili smo 55. obljetnicu mature u jednom restoranu u centru grada. Naime, prije pet godina održali smo jubilarnu 50. proslavu mature. Vjerujte, nije bilo lako sakupiti ljude koji su se raspršili po cijeloj zemaljskoj kugli, i danas mnogi sa svojom djecom žive u inozemstvu. Tada smo se dogovorili da ćemo se okupljati narednih godina treće subote u svibnju. Zašto pričam sve ovo? Interesantno je da o dvije teme skoro ništa nismo pričali: o politici, tj. o izborima i tko je kako potrošio dobijenih 100 eura. Moj drug je odmah rekao da mrzi politiku i političare, ja temu nisam želio forsirati, ostali su samo šutjeli. Osobno se s takvim stavom o politici ne slažem, ali velika većina mojih poznanika ima slične stavove i uopće ne izlazi na izbore.

Zoon politikon

Starogrčki filozof **Aristotel** je rekao da je čovjek »zoon politikon«, što se tumači kao »čovjek je društveno biće«, ali izraz doslovce znači: »čovjek je društvena životinja«. Primjera radi, njemački idealistički filozof **Oswald Spengler**, pisac kapitalnog djela *Propast zapada*, koje je objavljeno 1918. godine, smatra: »Prvobitni čovjek je životinja koja luta (...) Viši čovjek drugog doba je životinja koja gradi gradove«. On tvrdi da je povijest svijeta povijest gradskih ljudi, da su velike kulture gradske kulture. Civilizacije imaju ciklični tok, kao ljudi: rađaju se, razvijaju se, doživljavaju svoj vrhunac i propadaju. U njegovom djelu smatra se da je kraj europskog ciklusa zapadne civilizacije i da će vodeće postati neke druge, prije svega istočne civilizacije. Spenglera od početka prate mnoge kontroverze i kritike, kao danas neke naše aktualne političare. Osnivač moderne sociologije **Max Weber** za njega je rekao da je »veoma genijalan i obrazovani diletant«. Zašto sam se sjetio Spenglera? Nakon pojave pandemije koronavirusa pojavile su se teorije veoma slične njegovim, tj. da je došao kraj jednog civilizacijskog ciklusa. Nakon »korone« svijet neće biti isti, neki tvrde da su virus stvorili Kinezi, da ekonomski ovlađuju cijelom zemaljskom kuglom, slijedi kraj i raspad EU, kraj međunarodnog turizma i slične »teorije«. Gledajući TV izvješća i slušajući »državnu propagandu« u susjednoj državi Mađarskoj, s kojom trenutno imamo najbolje odnose u povijesti, uočio sam neku sličnost u politikama vođa obje države: pojava epidemije i borba protiv nje služi i za obračun s oporobom. Kritike s liberalne i ljevičarske strane su također slične: da su poduzeti potezi nedemokratski, skoro diktatorski (koja samo što se nije raspala). U obje zemlje »domaća oporba« je, blago rečeno, službeno optužena da tim kritikama želi postići da što više ljudi umre od bolesti. Naročito je »kriv« nedavno izabrani oporbeni gradona-

čelnik Budimpešte (tu je umro najveći broj ljudi), a kod nas kažu kako dio oporbe želi bojkotirati izbore i neredima i nasilničkim putem doći na vlast.

Virtualna kampanja

Ono što će karakterizirati ove izbore jest da će se predizborna borba u najvećoj mjeri voditi na TV ekranima i na društvenim mrežama. Dvije privatne TV kompanije, koje posjeduju i nacionalnu frekvenciju (tvrde da imaju pravo stati na stranu na koju žele), odlučile su da budu neslužbene »državne« postaje. Oporbeni elektronički mediji potisnuti su uglavnom na kablovske televizije, s tim da recimo »državna« Pošta s nekima nije obnovila

Imamo novaca (a poslije izbora?)

ugovor, pa ih možemo gledati preko računala (ako ih imamo). U ovoj virtualnoj kampanji meni su najsmješniji momenti programa obično pri kraju raznih dnevnika, rubrika s nazivom »Izbori 2020«, u kojima neki likovi i pokreti koji su se sad pojavili u par riječi obrazlažu svoje ciljeve i nekakve programe. U ovim kratkim spotovima čitaju se i privatni »tweetovi« (zabilješke) kako se u oporbenim strankama međusobno svađaju i vrijeđaju. Poruka je više nego jasna: »vidite kakvi su, ni slučajno nemojte glasati na njih«. No, nisu za bacanje ni dvije virtualne sesije u kojima se naš predsjednik (a nisu predsjednički izbori, skoro zaboravih: on je predsjednik i vladajuće partije) pojavio u praznom prostoru, održao svoj govor, okružen mnogobrojnim TV ekranima na kojima članovi njegove partije s pažnjom slušaju i na koncu oduševljeno plješću. O svečanim otvaranjima gradilišta, cesta, tvornica i bolnica da i ne govorim. Imat ćemo novaca koliko nam treba, podijeljenih 100 eura je dokaz. Posljednje obećanje predsjednika: »Iduće godine bit ćemo bolji od Hrvatske«. O Crnoj Gori, Sjevernoj Makedoniji nema potrebe ni pričati. Ma, mi smo najbolji u čitavoj regiji (istina, regija nije tako velika); svi će se oni kajati što su napustili sve snažniju Srbiju. Predizborna propaganda zna se kakva je. Jedino ne znam, po Spengleru, u kojoj fazi je naša domaća civilizacija? Jer prave podatke ne posjedujemo.

Pita od gorana

Drugo lice

SUBOTICE

Srbija je, samo ako malo zavirite u foldere nedavne prošlosti, pravi El Dorado za ljubitelje bizarnih vijesti. Među istaknutije primjere svakako spadaju informacije da je gradonačelnik sjevernog dijela Kosovske Mitrovice **Goran Rakić** svečano otvorio boksove za kontejnere, da je gradonačelnik Kraljeva **Predrag Terzić** svečano otvorio semafor na jednom raskrižju, da je **Aleksandar Vulin** u svojstvu ministra za rad presjekao crvenu vrpcu na dizalu u Domu za stare i umirovljenike u Apatinu, da je gradonačelnik Leskovca **Goran Cvetanović** svečano otvorio javni WC na lokalnom groblju...

I dok se na ovakve vijesti u svakom normalnom društvu, ako uopće i dopru do njih, gleda s nevjericom, kao na neku vrstu *Monty Pythona* »iz lagera«, kod nas su one stvar rutine – prava poslastica za prekaljene zapisničare s »događaja« u režiji politike, ekonomije, crkve, sporta i rasonode. Nizali su se kao na traci i naši gradonačelnici, presijecajući vrpce ispred asfaltiranih pje-

jalnog slučaja koji ovisi o dobroj volji svojih poslodavaca. Uostalom, svjedoče o tome i riječi gerontodomačice **Sandre Popović** kojoj ova pomoć ne samo da mnogo znači nego, kako u prilogu *TV Subotice* veli, to govori i o tome da nisu zaboravljeni i da »firma stoji iza vas«. Napose ako se u obzir uzme da su ona i njeni kolegice i kolege sve vrijeme izvanrednog stanja bili izloženi na prvoj crti opasnosti od zaraze koronavirusom!

Njihovi pretpostavljeni bogovi, oličeni u likovima već spomenutog Predraga Vuletića i ravnatelja subotičkog Gerontološkog centra **Nenada Ivaniševića**, pronašli su ne samo pravu mjeru u vidu pomoći nego i prigodni izbor riječi za ovakve prilike. Prvi je, recimo, uz istančanu dozu razumijevanja prema zaposlenima s niskim plaćama ustvrdio kako i »ta mala pomoć baš znači ljudima da se osjećaju sigurno«, te da su sustav i Pokrajinska vlada »prepoznali njihov trud«, dok se drugi zahvalio prvom na jednom od ispunjenih obećanja u protekle četiri godine kako bi se zaposlenima i korisnicima osigurali »još bolji, humaniji i moderniji uvjeti života«!

Informacija, dakle, poslastica za mrzitelje ružnih i ljubitelje lijepih vijesti – ma, prava pita od gorana! Zadovoljni, kako smo vidjeli i čuli, i zaposleni s malim i zaposleni s velikim plaćama. Prvi zato što drugi nisu zaboravili na njih i što stoje uz njih, a drugi jer su prvima i kada nije božićno-novogodišnje vrijeme darivanja učinili da se i s tom malom pomoći osjećaju sigurno, što u zaključku znači da su ih sustav i Pokrajinska vlada jeftino potkupili kako bi u konačnici svi stigli do istoga cilja: još boljih, humanijih

i modernijih uvjeta života. Možemo, onako usput, zaključiti kako su ovim dirljivim događajem zadovoljni i urednici i novinari koji su o tome izvještavali, jer su javnosti ne samo dali pravodobnu, istinitu i objektivnu informaciju nego su joj pružili i lijepu sliku humanosti vlasti prema svojim podređenima.

Malobrojnomo zlobniku nakon ove vijesti moglo bi na pamet pasti niz malicioznih misli u obliku pitanja poput onog: a zašto mecene iz Pokrajine i iz vrha Gerontološkog centra – umjesto što svoje podređene potkupljuju paštetama i sapunima – ne razmisle o tome da im podignu plaće, pa da ne moraju čekati akcijsku prodaju u supermarketima i osobno se zarad dobra sirotinje gnjaviti u redovima na kasi? Ili pak: zašto od tako mižerne pomoći (za njih osobno svakako) prave medijski spektakl, istodobno na taj način i ponižavajući svoje podređene i pokušavajući u javnosti od sebe izgraditi blagi božanski lik koji nagrađuje radne i odane? Konačno, malobrojnomo zlobniku moglo bi na pamet pasti i pitanje kako to da poslodavci na omrznutom Zapadu na kraju godine iskorištavaju svoje zaposlene u vidu oмотnice s 13., pa čak i 14. plaćom od nekoliko stotina do preko tisuću-dvije eura? I sve to u tišini kruga tvrtke. Bez državnih dužnosnika i novinara.

Z. R.

šačkih staza i ulica; slikajući se pokraj sadnica drvoreda... a taj se kontinuitet nastavio i u Maloj Bosni, gdje je aktualni gradonačelnik **Bogdan Laban** ovih dana – praćen, naravno, kamerama, mikrofonima i diktafonima – svratio vidjeti kako se odvijaju radovi na uređenju atarskog puta u ukupnoj dužini od 3,6 kilometra.

Pa ipak, koliko god smiješno bilo praćenje aktivnosti gradonačelnika u njegovo radno vrijeme (i od toga pravljenje »vijesti«), najbizarniji događaj prethodnoga tjedna bila je informacija da su zaposleni u Gerontološkom centru dobili paket pomoći! Kako uredno javljaju zapisničari s lokalnih tv i radio postaja, te neki od portala, pokrajinski tajnik za socijalnu politiku, demografiju i ravnopravnost spolova **Predrag Vuletić** uručio je prošloga četvrtka u subotičkom Gerontološkom centru u najlon-vrećicama osrednje veličine namirnice i sredstva za higijenu za 130 djelatnika s nižim primanjima. On je tom prilikom istaknuo kako je Pokrajinsko tajništvo za te namjene izdvojilo devet milijuna dinara u vidu ukupno 1.670 »paketa pomoći« za zaposlene s nižim primanjima na teritoriju cijele Vojvodine!

Ako je vjerovati podatku da u ukupno 83 ustanove za smještaj osoba (što onih kojima je osnivač Pokrajina, što privatnih) ima 11.389 korisnika i zaposlenih (!), onda vojvođanska brojka od 1.670, a subotička o 130 »paketa pomoći« djeluju nestvarno porazno, jer ispada da je skoro svaki zaposleni neka vrsta soci-

Odlazak u Mađarsku bez karantene

Nakon što su devet tjedana granice između Srbije i Mađarske bile djelomično ili potpuno zatvorene, od ponedjeljka, 25. svibnja, one su otvorene za sve građane i to bez obveze testiranja na koronavirus ili karantene. Slobodni prijelaz granica

državljana Srbije i Mađarske na svih devet graničnih prijelaza dogovoren je istoga dana na sastanku ministrice za europske integracije **Jadranke Joksimović**, mađarskog ministra vanjskih poslova i trgovine **Pétera Szijártó**a i predsjednika Skupštine Autonomne Pokrajine Vojvodine **Istvána Pásztora** u pograničnom mjestu u Mađarskoj Röszke.

Na sastanku je bilo riječi i o daljem ublažavanju mjera ograničenja duž mađarsko-srpske granice, bilateralnim odnosima, procesu europskih integracija Srbije, te o suradnji dviju država u borbi protiv koronavirusa.

Obnavlja se atarski put u MZ Mala Bosna

Prije nekoliko dana započelo je obnavljanje atarskog puta u Mjesnoj zajednici Mala Bosna tako što se nasipa drobljeni kamen. Planirana dužina puta koji će ovom prilikom biti obnovljen je 3,6 km, sa širinom od tri metra. Investicija se u cijelosti financira iz gradskog proračuna.

Dva dana nakon početka radova, 25. svibnja, Malu Bosnu je posjetio gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**, koji je tom prigodom rekao kako Grad brine o seoskim sredinama te da su sada u fokusu atarski putovi.

»Pomoć seoskim sredinama i poljoprivredi koju kao lokalna samouprava nastojimo realizirati u mjeri kojom se obuhvaća što više rezultat je obećanja koje smo dali – da ćemo proračunskim

sredstvima izgraditi atarske putove, pri čemu će prioritet imati putovi uz nastanjene salaše i glavni tranzitni putovi za prolazak poljoprivredne mehanizacije«, naveo je Laban.

Mještalin Hrvatskog Majura **Zlatko Gabrić** rekao je kako je ovaj projekt za njih vrlo značajan, jer se put koji povezuje njegovo selo s Malom Bosnom obnavlja prvi put nakon 40 godina.

»Put je značajan, kako za poljoprivredu tako i za brojne salaše na kojima žive višeećlane obitelji s djecom«, ističe Gabrić.

Laban je radove obišao u društvu direktora Javnog poduzeća za upravljanje putovima, urbanističko planiranje i stanovanje **Predraga Radivojevića**, te tehničkog direktora tvrtke *Ekstra-auto transport* iz Vrbasa kao izvođača **Milutina Perunovića**.

Ombudsman Subotice riješio 388 pritužbi

Pučkom pravobranitelju Grada Subotice protekle 2019. godine pristiglo je 388 pritužbi građana od kojih su sve i riješene, navedeno je u Godišnjem izvješću lokalnog ombudsmana **Erike Tót Szalai**. Od toga najveći broj pritužbi, čak 118, građani su imali na Tajništvo lokalne porezne administracije. Značajan broj stigao je i za Centar za socijalni rad (114), Tajništvo za inspekcijско-nadzorne poslove (31) te Tajništvo za građevinarstvo (24), a javno poduzeće na čiji rad su imali najviše pritužbi je JKP *Vodovod i kanalizacija* (13).

Ured pučkog pravobranitelja Grada Subotice radi od 2006. godine, a do 31. prosinca 2019. obratilo mu se 21.507 građana, od čega 1.739 u proteklog godini.

Ombudsman je osnovan kao neovisno i samostalno tijelo koje štiti prava građana i pravnih osoba od nezakonitog i nepravilnog rada tijela uprave i javnih službi tijela Grada, kada su povrijeđeni propisi Grada. Pučki pravobranitelj se također brine i o zaštiti i unaprjeđenju ljudskih i manjinskih prava i sloboda.

Miroslav Zelić, potkivač

Vještina i ljubav prema konjima su u ovom poslu najvažniji

Još od davnina na sjeveru Bačke i ataru Subotice konj je, bio i ostao, plemenita životinja koja krase svaku pristojniju domaćinsku kuću. Bilo kao nužna radna snaga u polju i teglećim poslovima, bilo kao ljubimac onih koji su ga mogli priuštiti i koristiti ga isključivo za jahanje i zaprežne šetnje. Ali i tada, baš kao i danas, konjima su se morale popravljati njihove potkove, pa su ih njihovi vlasnici najčešće vodili kod kovača. Danas klasičnih kovača više gotovo nema, a nema baš ni potkivača. Jedan od rijetkih, ali zasigurno jedan od najboljih i to ne samo na ovim našim prostorima nego i mnogo šire diljem Europe, naš je sugovornik **Miroslav Zelić**.

Tajne zanata

Priču o potkivanju konja u 21. stoljeću morali smo započeti neizbježnim pitanjima: kada je počeo učiti tajne potkivačkog zanata i tko ga je uveo u svijet potkova i kopita?

»Pokojni čika **Nikola Saulić** bio je potkivač konja na hipodromu u Subotici, a imao je i svoje konje, pa je dosta vremena provodio na gradskom trkalištu. Nažalost, zbog dijabetesa je gotovo ostao bez vida, pa sam ja još kao tinejdžer od 15 godina postao njegov pomoćnik. On je držao nogu konju, a ja sam udarao čavle u potkovicu i tako se meni polagano zasviđalo biti uz ove plemenite životinje. Moj mentor, iako već gotovo slijep, strpljivo me je naučio sve tajne potkivačkog zanata, a znao je sve jer je u mirovinu otišao kao kovač. Tako sam ja, što bi se reklo, iz prve ruke imao priliku učiti i naučiti sve što je potrebno za kvalitetno potkivanje konja. S 18 godina sam prvi puta samostalno obavio kompletan potkivački posao i eto, već trideset godina prakticiram naučeno znanje i vještinu«, kaže Zelić.

Potkivanje konja

U želji da našim čitateljima približimo što znači i što sve podrazumijeva potkivanje konja, zamolili smo Miroslava za kratku poduku vještine bez koje niti jedan konj ne može normalno egzistirati.

Kasački šampion

Osim potkivanja, Miroslav Zelić je svojevremeno i sam aktivno vozio kasačke utrke i mnogo puta ih završavao na pobjedničkom postolju.

»Konjsko kopito je jednako kao ljudski nokat, svakodnevno raste i poslije izvjesnog vremena se određeni nepotrebn dio mora odstraniti. Ali nije dovoljno samo odrezati taj tzv. višak, uz estetsko dotjerivanje, što je jako važno za kompletan doživljaj ovih prekrasnih životinja, nego se to kopito mora i potkovati. Važno je znati kako konj koji ima problem s kopitima ne može normalno hodati, trčati, raditi, uz naravno često i prisutnu bol, pa je zbog toga nužno redovito voditi računa o ovom izuzetno važnom dijelu konjske noge«, pojašnjava nam vrsni potkivač.

Potkivač

Dobrog potkivača moraju krasiti mnoge osobine, poput točnosti i preciznosti, jer se greške kod konja skupo plaćaju. Također, potrebno je i dosta tjelesne snage, ali i mnogo više ljubavi prema konjima i poslu koji se obavlja.

Kako izgleda u praksi jedna »operacija« potkivanja konja?

»Isprva se, radi sigurnosti, konj mora privezati i tada mu polagano prilazim i na najljepši mogući način pokušavam u što kraćem roku zadobiti njegovo povjerenje. Jer, nemojmo zaboraviti kako ja kao potpuni stranac jednoj životinji, koja me prvi puta vidi, moram podići nogu i još joj nešto raditi na njoj. To 'upoznavanje' i uspostavljanje kontakta traje nekih petnaestak minuta i potom krećem s radom. Čim primim njegovu nogu u ruke, nakon toliko godina iskustva, odmah mi je jasno u kakvom se stanju nalazi kopito i postoji li određena bol ili anomalija koju bi trebalo sanirati. Vrlo je važno biti precizan i utvrditi dubinu i količinu mase kopita koje će se rezati ili obrađivati. Konj je vrlo senzibilno biće i čim se načini određeni krivi potez, životinja reagira na sebi svojstven način: rzanjem, povlačenjem noge, a zna i ugristi. Ipak su to životinje od 500 i više kilograma, što u svakom slučaju nije za potcjenjivanje«, objašnjava sugovornik.

Na upit je li teže potkivati prednje ili zadnje noge, odgovara:

»U svakom slučaju je mnogo teže potkivati zadnje noge konja, jer na njih je osvojena cjelokupna mišićnina ovih snažnih životinja, a samim tim postoji i objektivna opasnost i neplanirane reakcije i snažnog udarca koji može biti jako opasan. Zbog težine obima posla koji iziskuje jedno potkivanje konja danas niti nema više toliko mnogo potkivača, jer ovo je jedan od poslova u kojima nikada neće moći sudjelovati i pomagati niti jedan stroj, nego majstor ovog zanata mora sve vrijeme držati tešku konjsku nogu i paralelno obavljati sve potrebne radnje. Nekada, baš kao u vrijeme kada sam i ja započinjao, prakticirao se rad u dvo-

Prvo treba zadobiti povjerenje životinje, a potom precizno i točno obaviti svu potrebnu proceduru

je, ali razvojem suvremene tehnike alata kojim se obavlja cjelokupni postupak danas potkivač i drži nogu i radi sve na kopitu potpuno sam.«

Alat

Poput svojevrsnog liječnika za kopita Miroslav Zelić ima svoju torbu u kojoj nosi nužni alat za potkivanje i sređivanje kopita. Što je sve potrebno za ovaj toliko specifičan posao?

»Ponajprije to su specijalni noževi kojima se čisti unutrašnjost kopita, potom kliješta za obrezivanje, turpija za fine, estetske radove, čekić, kliješta za sječenje čavala, uz naravno još i nako vanj, te ostale prateće potrepštine«, kaže Zelić.

Pomaže li suvremena tehnologija u obavljanju potkivačkog posla?

»Svakako pomaže, jer nekada su potkove izrađivali sami majstori – kovači, no danas postoje specijalizirane tvornice za proizvodnju potkova. Osobno koristim potkove švedske, njemačke i finske proizvodnje koje se izrađuju od čelika i aluminija, a koja će konkretno biti stavljena određenom konju ovisi ponajprije o njezinoj namjeni. Jer nije svejedno kakve su potkove za konja preponaša, kasača i galopera ili pak samo za ulično hodanje kada životinja, primjerice, vuče fijaker. Broj vrsta potkova je zbilja golem, jer sam u svojoj dosadašnjoj karijeri potkovao tisuće i tisuće konja ali još uvijek nisam vidio sve koje postoje na tržištu. Ponavljam: sve ovisi o namjeni, ali i želji vlasnika konja.«

Konji

Upitali smo Miroslava i kakve vrste konja najviše potkiva?

»Vojvodina je kolijevka kasačkog sporta i na ovim našim prostorima su upravo konji kasači bili i najrasprostranjeniji. S obzirom na okolnosti i nedostatak novca, ovaj sport je izuzetno skup i zbog toga polagano kod nas odumire. Sve je manje ljudi koji si mogu priuštiti držanje konja, sve manje je utrka, hipodroma i sada je novi trend držanja tzv. paradnih konja – lipicanera i konja za vuču fijakera.«

Sugovornik objašnjava i koliko često je potrebno potkivati jednog konja kao i koliko u prosjeku traje potkivanje:

»Kasači se potkivaju u intervalu od četiri do šest tjedana. Naravno, to nije specificirano već ovisi baš kao kod ljudi, o samom prirodnom tijeku izrastanja i deformiranja. Pojedini konjima brže rastu 'nokti', dok kod drugih to ide znatno sporije. Što se

tiče samoga potkivanja, ja na licu mjesta dajem prijedlog vlasniku konja i onda se nastojimo usuglasiti u najboljoj varijanti. Trajanje ovisi od konja i njegovog kopita, ali bi se moglo reći od 45 minuta do sat i petnaest minuta, najviše do sat i pol ukoliko je nešto zbilja komplicirano. I tu su se u znatnoj mjeri pomaknule granice, jer su u stara vremena ljudi znali potkivati konja i po dva ili tri sata.«

Na koncu, sugovornik otkriva ima li svoga konja, s obzirom na to da mu je cijeli život neraskidivo vezan uz ovu prekrasnu životinju?

»Nemam. Ali kako moja kći jako voli konje sve je izglednije da ćemo u budućnosti morati nabaviti jednog. Inače, naša cijela obitelj jako voli konje i to je definitivno životinja broj jedan u našoj kući.«

D. P.

Bereg: Kraljice na Duhove

Svečana povorka mladih djevojaka

Ophod kraljica stari je običaj ovdašnjih Hrvata. Vezan je za Duhove i dio je tradicije bunjevačkih i šokačkih Hrvata, a u život ga vraćaju hrvatske udruge. Jedna od tih udruga je HKPD *Silvije Strahimir Kranjčević* iz Berega. U toj udruzi kažu da je tradicija u ovom selu održana, te da se i danas trude organizirati ophod kraljica.

Običaj koji još živi

Kraljice će kroz Bereg proći i ove nedjelje, jer bez obzira na razdoblje i političke i društvene prilike u tom mjestu ovaj običaj uspijevaju sačuvati u mjesnoj hrvatskoj udruzi. Oni stariji članovi prisjećaju se nekadašnjih kraljica.

»Kraljice su mlade djevojke koje se za ophod oblače u najsvečaniju nošnju, a jedna (kraljica) bila je najsvečanije obučena. U povorci kraljica idu samo mlade djevojke, bolje reći djevojčice, ne starije od 13-14 godina. Na čelu povorke su dvije djevojke barjaktari, iza njih kraljica, s njene lijeve i desne strane djeveruše, prate ih ostale djevojke, dok su na kraju povorke torbaruše-djevojke koje sakupljaju darove. Nekada je kroz selo išlo nekoliko grupa kraljica, koje su bile podijeljene po ulicama«, prisjeća se **Anica Gorjanac**.

Kaže da nikada nije sudjelovala u ovom običaju, ali su u njenu kuću dolazile kraljice.

»Običaj je bio da se kraljice darivaju: novcem, voćem, jajima. Kraljica bi dobiveni novac stavljala u njedra, a ostale darove uzimale su torbonoše. Na kraju ophoda sve što su dobile kraljice bi podijelile između sebe«, kaže Ana Gorjanac.

U kuće su kraljice ulazile s pjesmom. Ukoliko ih domaćini prime u dvorište. Često se dešavalo da su ih domaćini, budući da je bio svetac i da se nije radilo, iščekivali na ulici. A što će pjevati ovisilo je o tomu jesu li u kući djevojke, momci, sama žena... Bereške kraljice uvijek su prvo obilazile svećenika u selu.

»Obilazio se i knez, koji je nekada bio prvi čovjek u selu. Recimo, kao danas predsjednik Savjeta Mjesne zajednice. Ne znamo točno koliko je star ovaj običaj«, kaže predsjednik HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* **Milorad Stojnić**.

»U našem selu taj običaj nije se nikada prekidao. U vrijeme Kraljevine Jugoslavije pjevalo se 'Ded povedi kolo na smiljevo polje, da beremo smilje, smilja i kobilja, da kitimo kralja, kralja i kraljicu, bana i banicu i dva barjaktara'. Poslije Drugog svjetskog rata pjevalo se 'Da kitimo Tita, Tita i Staljina', a poslije razlaza s Rusima iz pjesme je izbačen Staljin. Uvijek se išlo u ophod kraljica, ali su se pjesme prilagođavale«, kaže **Vlatko Krizmanić**.

Nisu pjesme ovisile samo o političkim i društvenim prilikama već i od kuće u koju su kraljice dolazile. Ako su u kući bile djevojke, pjevalo se o momcima za koje će ih udati; ako je u kući bila sama žena, zazivala se kiša.

Najljepša i najstasitija

Biti kraljica bila je stvar prestiža i nekada se godinu dana ranije dogovaralo tko će u povorci biti u ulozi kraljice. Uglavnom je to bila djevojka iz bogatije kuće, a vodilo se računa i da djevojka bude lijepa i stasita kako bi joj nošnja lijepo pristajala. Torbonoše i barjaktari birali su se među djevojkama koje su dovoljno stasale da bi mogle nositi ko-

Pjesma kraljica za djevojke

»**M**i ode dođosmo, mi ode dođosmo, mile. I ode nam kažu i ode nam kažu, mile. Da ode imade, da ode imade, mile. Jedina u mame, jedina u mame, mile. Mi ćemo ju udat, mi ćemo ju udat, mile. Za popova đaka, za popova đaka, mile. Koji sitno piše, koji sitno piše, mile. Po orlovom krilu, po orlovom krilu, mile. I po sokolovom i po sokolovom, mile. Ded zavedi kolo...«

šarice s darovima i barjake. Vodilo se računa da se u istim ulogama djevojke ne ponavljaju. Djeveruše su uglavnom bile one najmlađe, jer one osim pratnje nisu imale neku drugu ulogu u samom običaju.

Kraljica se od ostalih sudionica razlikuje burundžukom (velom) preko lica koji se utakne u kosu. Barjaktari i torbonoše su bili u svilenim suknjama, na kojima je bilo šljokanim ili zlatom vezeni *pregač* od jedne pole. Barjaktari su u rukama nosili barjake izrađene od uspravnog drveta na koje je obješena svilena marama od grane ili *vatrena marama* tamnije boje, a torbonoše košare ukrašene tkanim *otarcima* i cvijećem, uglavnom muškatom.

Pjesma kraljica za momka i djevojku

»**M**i ode dođosmo, mi ode dođosmo, mile. I ode nam kažu i ode nam kažu, mile. Da ode imade, da ode imade, mile. Momak i divojka, momak i divojka, mile. Mi ćemo ga ženit, mi ćemo ga ženit, mile. Divojku udati, divojku udati, mile. Za popova đaka, za popova đaka, mile. Koji sitno piše, koji sitno piše, mile. Po orlovom krilu, po orlovom krilu, mile. I po sokolovom i po sokolovom, mile. Ded zavedi kolo...«

Kraljice su se nekada oblačile u svojim kućama, a pomagale su im mame i majke. One su imale ključnu ulogu u prijenosu ovih običaja, jer su djevojke upravo od njih učile pjesme i način pripreme za ophod. Često su pomagale i susjede i druge starije žene. Pomažu i danas djevojkama, ali se današnje kraljice oblače u *Šokačkoj kući*, a ne u svojim domovima kako je to nekada bio običaj.

Z.V.

Alojzije i Marija Fišer, obitelj iz Gibarca

Svuda pođi, svojoj kući dođi

»Održavamo kontakte i s Gibarčanima koji su odselili u Hrvatsku, ali i s onima koji su ostali ovdje. Viđamo se kad god možemo, ali nažalost najviše se sada srećemo na sprovodima. Nedostaju mi prošla vremena i dragi ljudi koji su uslijed nesretnih okolnosti morali otići odavde. Sada su nam ostale samo lijepe uspomene«, navodi Alojzije Fišer

Danas, nakon ratnih 90-ih, u Gibarcu, mjestu pored Šida (gdje je udio hrvatskog stanovništva smanjen s 91,4 na 7,8 posto), ostalo je svega 30-ak kućanstava obitelji hrvatske nacionalnosti. To su uglavnom oni koji su sami u kući, oni koji su u nacionalno mješovitim brakovima, te nekoliko obitelji hrvatske nacionalnosti koje su unatoč svemu što se dešavalo tijekom posljednjeg rata odlučile ostati u svom rodnom mjestu. Među njima je i obitelj **Fišer, Alojzije i Marija**. Iako se devedesetih godina zbog ratnih dešavanja odlučio sa sinom otisnuti u svijet kako bi osigurao svoju obitelj, Alojzije se poslije 14 godina vratio u rodni Gibarac, gdje danas živi sa suprugom. S nestrpljenjem sada čeka svog sina da se zajedno s obitelji vrati u svoj dom.

Odlazak i povratak

Alojzije je rođen u Gibarcu 1944. godine. Radio je kao mesar u Mesnoj industriji *Srem* u Šidu 29 godina. Kako kaže, imao je lijepa primanja od kojih je mogao uzdržavati svoju obitelj, ali ga je nepovoljna situacija 90-ih godina prisilila da se odluči otići kod svog brata u Austriju gdje je ostao sve do 2004. godine.

»Da se nije desio rat, nikada se ne bih odlučio na taj korak jer sam tada ovdje imao istu plaću kao i u Austriji. Međutim, nisam mogao mirno gledati sve što se počelo dešavati u selu, na prvom mjestu iseljavanje mnogobrojnih Gibarčana. Odlučio sam otići. Moj rođeni brat ima privatnu ličilačku tvrtku u Beču, pozvao me je kod njega da radim i ja sam pristao. Najprije smo otišli sin i ja, a poslije je došla i snaha. Moj sin je sa mnom radio tri godine, a nakon toga je otišao u tvrtku *Volvo*, gdje je ostao do 2000. godine. Potom je prešao raditi u drugu tvrtku, gdje je ostao do danas. U međuvremenu je dobio dijete i tamo su izgradili svoj život«, kaže Alojzije Fišer.

Kada su se stekli uvjeti za mirovinu, nakon 14 godina provedenih u Austriji, odlučio se vratiti u Gibarac gdje ga je čekala supruga Marija.

»Rođen sam ovdje i volim svoje rodno mjesto. Tu sam sazio kuću za svoju obitelj koju danas sa suprugom održavam, a moja unuka je rekla da ju nikad ne prodam. U početku, kada sam se vratio, bilo je malo nesloge među nama starosjediocima i onih koji su se doselili. Danas se sve normaliziralo. Kada sam se vratio u Srbiju, u Gibarac je došao novi župnik vlč. **Nikica Bošnjaković**. Bio je mlad i ambiciozan i trebao je imati nekoga pored sebe.

Riješio sam da mu pomognem. I do danas idem u crkvu sa suprugom, održavamo ju i čistimo koliko možemo. Međutim, sad sam se malo razbolio pa nisam u mogućnosti ići redovito ali sam i dalje usko vezan za crkvu», priča naš sugovornik.

Zajedno s ostalim župljanima sudjelovao je i u obnovi crkve svetog Ivana Nepomuka kako bi bila spremna za proslavu 200. obljetnice od gradnje.

»Svatko od nas župljana je donirao koliko je mogao. Svakodnevno smo kuhali za radnike koji su radili na crkvi. Kupili smo elektrificirana zvona i reflektore koje smo postavili oko crkve. Meni ona mnogo znači. Dok kosim travu i održavam župno dvorište, uopće ne osjećam umor i sve što radim, radim iz zadovoljstva i ljubavi prema mojoj župi«, navodi naš sugovornik.

Bezbržiije se živjelo

Danas, nakon 16 godina od povratka u svoje rodno mjesto, Fišerovi su jedni od rijetkih starosjedilaca koji žive u Gibarcu. Ali, nažalost, kako kažu, više nije isto kao prije.

»Gibarac je selo na dobrom mjestu, u blizini Šida, na prometnici koja vodi k autocesti. U centru sela je nogometno igralište, koje nam je nekada puno značilo i gdje smo se okupljali u veli-

ostalo u selu«, kaže Alojzije Fišer, dodajući da unatoč svemu sa suprugom živi dobro.

Osigurao je austrijsku i srpsku mirovinu koja im je za njih oboje dovoljna da žive lijepo. Zajedno brinu o kućanstvu i s radošću čekaju sina **Vladu** da im s obitelji dođe u posjet.

»Održavamo kontakte i s Gibarčanima koji su odselili u Hrvatsku, ali i s onima koji su ostali ovdje. Viđamo se kad god možemo, ali nažalost najviše se sada srećemo na sprovodima. Nedostaju mi prošla vremena i dragi ljudi koji su uslijed nesretnih okolnosti morali otići odavde. Sada su nam ostale samo lijepe uspomene«, navodi on.

Žal za prošlim vremenima

Njegova supruga Marija rođena je 1947. godine, također u Gibarcu. Za Alojziju se udala 1966. godine i u zajedničkom kućanstvu su počeli graditi svoj život.

»Radila sam samo tri mjeseca. Kada mi se rodio sin, ostala sam raditi kod kuće i brinuti o obitelji. Kada su došle ratne devedesete, Alojze i Vlada su otišli raditi u Austriju a ja sam ostala u Gibarcu kako bih se mogla brinuti o svojoj mami. Kasnije sam i ja otišla u Beč. Međutim, vratila sam se u Gibarac kada mi se

mama razboljela. Nikada ne bih otišla iz Gibarca, jedino ako bih morala. Gdje god da odem izvan svog mjesta, ne poznajem nikog i nigdje se ne osjećam kao kad sam na svome. I u najgorem vremenu sam ostala u Gibarcu i nisam se pokajala«, kaže Marija Fišer.

Prilagodila se na novonastalu situaciju, nove ljude u selu i nastavila je raditi i brinuti o kući i okućnici, te čekati svoje najmilije.

»Iako su u selo došli drugi ljudi, ja sam sa svima u dobrim odnosima. No, nekada je bilo drugačije. Imali smo više rodbine, prijatelja kod kojih smo svakodnevno odlazili, a sada smo nas dvoje ostali sami. U crkvu nisam išla sve dok u našu župu nije došao vlč. Nikica Bošnjaković. S obzirom na to da je prije nekoliko godina preminula žena koja je održavala crkvu, ja sam se prihvatila tog posla. Sa zadovoljstvom održavam crkvu, sređujem je i uređujem kako bi ona pristojno izgledala. Crkva mi puno

znači, jer je ona jedino mjesto gdje se mi redovito okupljamo, redovno odlazimo na mise i svima nam bude puno lakše iako nas je sada mnogo manje u selu«, ističe Marija.

I kako na kraju razgovora kaže, živi za dan kada će cijela obitelj uskoro biti ponovno na okupu. Također njeguje nadu da će se sin nakon odlaska u mirovinu zajedno sa suprugom vratiti u svoje rodno mjesto. To im daje veliku volju za životom, te motivaciju da održavaju svoju kuću i okućnicu kako bi bila spremna za njihov povratak.

S. D.

Crkva svetog Ivana Nepomuka

kom broju kada su se nedjeljom održavale nogometne utakmice. Također smo imali Dom kulture gdje smo organizirali razne svečanosti i gledali televizor, budući da je nekada bio samo jedan u selu. Bilo je lijepo živjeti u Gibarcu nekada. Svi smo zajedno i u slozi radili, a i lagodnije se živjelo. Bilo je više druženja i uvijek je bilo puno naroda na ulici, posebno kad je bio neki blagdan. Nedjeljom su žene i muškarci sjedili ispred svojih kuća, družili se, razgovarali, kartali se. Sada ne možemo vidjeti nikoga da sjedi na ulici. Svi negdje trče, žure, ne znaju ni kamo. Nema-mo više s kim ni brati kukuruz, niti klati svinje, jer je malo ljudi

POLITEHNIČKA ŠKOLA SUBOTICA

Tehničar za oblikovanje namještaja i interijera

Šumarstvo i obrada drveta

nastavni jezik
hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

broj učenika
30

Posebni zdravstveni uvjeti:

normalan vid na blizinu i na daljinu, normalan sluh, normalna funkcija ravnoteže, gornjih i donjih ekstremiteta i kralježnice, normalna funkcija kardiovaskularnog, respiratornog i živčanog sustava.

Predmeti

Programi predmeta koji se izučavaju rađeni su po uzoru na europske kurikule. Osim predmeta koji se odnose na tehnologiju proizvodnje namještaja i izradu namještaja, poseban naglasak stavlja se na razvijanje kreativnih sposobnosti učenika. Postoji veliki udio likovne skupine predmeta kao što su crtanje, teorija oblika, teorija dizajna, povijest umjetnosti, stilovi namještaja, uređenje interijera, dizajn namještaja. Učenici će naučiti rabiti moderne softverske alate potrebne za uspješan rad.

Nakon završene srednje škole učenik će moći:

- primijeniti pravila slobodnog crtanja rukom, tehničkog crtanja i ortogonalnog i kosog dizajna
- izrađivati sve vrste namještaja i unutarnjih elemenata
- analizirati sklad oblika, ergonomiju, funkciju, amfleksionski stil i pravila rasporeda namještaja u prostoru
- odabrati strojeve i alate potrebne za izradu proizvoda
- slobodnom rukom nacrtati tehničku skicu
- nacrtati tehnički crtež
- ukratko opisati principe poduzetničkog djelovanja
- oblikovati namještaj i elemente interijera
- pronaći najbolje rješenje za raspored namještaja u prostoru
- mjeriti točnost oblika i dimenzija proizvoda, odnosno strukturnih dijelova proizvoda
- savjesno, odgovorno, uredno i precizno izvršavati povjerene zadatke
- učinkovito planirati i organizirati vrijeme
- spojiti inicijativu i poduzetništvo
- analizirati metode tehničke kontrole
- izračunati cijenu proizvoda.

Uvjeti rada

Rad u zatvorenom prostoru uz uporabu računala.

O obrazovnom profilu

Spoj dizajniranja i konstruiranja proizvoda od drveta. Stječu se znanja o organizaciji proizvodnje i izradi tehničkih osnova u proizvodnji namještaja i interijera. Tako se ostvaruje povezanost projektiranja, izrade i montaže namještaja.

Učenik treba osmisliti izgled unutrašnjeg prostora neke kuće, stana, tvrtke ili javnog poduzeća. Također osmišljava izgled namještaja najprije se bazirajući na njegovoj funkcionalnosti pa tek onda na estetici. Obrazovanje po reformiranom programu, koji podrazumijeva izvođenje nastave po skupinama, izbornu nastavu, primjenu novih nastavnih metoda, kao i primjenu računala u nastavi.

Na ovom smjeru učenici se uče postupno dolaziti do realizacije u procesu dizajna, od idejnog rješenja, tehničke dokumentacije do završnog modela industrijskog proizvoda, koji se izrađuje od raznovrsnih materijala. Učenici stječu znanja o organiziranju same proizvodnje i izradi tehničkih osnova i dokumentacije u proizvodnji namještaja.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Struktura predmeta omogućuje nastavak školovanja na tehničkim fakultetima i na fakultetima likovnih umjetnosti.

Mogućnost zaposlenja

Tijekom školovanja učenici imaju prilike u okviru praktične nastave primijeniti svo znanja koja steknu tijekom predavanja. Tako se praktično odmah po dobivanju diplome mogu zaposliti u nekom projektantskom uredu ili pak da u okviru određene tvornice namještaja rade na njegovu konstruiranju.

SREDNJA MEDICINSKA ŠKOLA

Fizioterapeut

Zdravstvo

nastavni jezik
hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja
4 godine

Posebni zdravstveni uvjeti:

normalan vid na blizinu i na daljinu, normalan sluh, normalna funkcija gornjih i donjih ekstremiteta i kralježnice, normalna funkcija kardiovaskularnog sustava, odsutnost alergijskih manifestacija.

Važno za rad

Izdržljivost, dobra kondicija, snalaženje s rječima, suosjećajnost, toplina, savjesnost, stalnoženost i strpljivost – rezultati fizikalne terapije vide se tek nakon marljivog i upornog rada s pacijentom.

Uvjeti rada

Uglavnom rad u zatvorenom prostoru, uporaba medicinskih instrumenata, uređaja i pomagala, rad u smjenama, vikendom i praznicima.

Nakon završetka srednje škole stječe se u uglavnom radi pod stručnim nadzorom više

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Mogućnost zaposlenja:

MEDICINSKA ŠKOLA SUBOTICA

fiziotevski tehničar

avstvo i socijalna zaštita

nja srednjeg

4 godine

broj učenika

30

Tipični poslovi

Pomoć bolesnim i povrijeđenim osobama u cilju povećanja pokretljivosti, ublažavanja bola, sprečavanja i ublažavanja trajnih posljedica bolesti i povreda.

U suradnji s liječnikom realizira razne postupke terapije primjenom: električne struje, topline, hlađenja, ultrazvuka i masaže (ručno i uz pomoć raznih aparata). Povećava pokretljivost i ublažava bolove pacijentima, podučava ih i motivira da sami vježbaju i služe se štakama, protezama, kolicima i drugim pomagalicama. Bolesnicima, a posebno djeci i mladima daje savjete o pravilnom kretanju i držanju tijela.

Predmeti

Stručni predmeti su: anatomija i fiziologija, latinski jezik, higijena sa zdravstvenim odgojem, mikrobiologija s epidemiologijom, patologija, psihologija, medicinska biokemija, farmakologija i osnove kliničke medicine, specijalna rehabilitacija i zdravstvena njega i rehabilitacija, fizikalna terapija, kineziologija, kineziterapija i osnove masaže.

Stječe se zvanje fiziotevski tehničar koji može raditi u zdravstvenim ustanovama ili kao samostalni fiziotevski.

Nakon završetka studija stječe se zvanje strukovni fiziotevski, fizijatar, liječnik.

privatna praksa, zdravstveni, rehabilitacijski i sportski centri, toplice, sportski klubovi ...

GIMNAZIJA „SVETOZAR MARKOVIĆ” SUBOTICA

opći smjer

nastavni jezik

hrvatski

dužina trajanja srednjeg
obrazovanja

4 godine

broj učenika

30

Kome je namijenjen opći smjer?

Gimnazija općeg tipa spona je između prirodno-matematičkog i društveno-jezičnog smjera. Predmeti koji se ovdje uče predstavljaju uravnotežen izbor kako prirodnih tako i društvenih znanosti. Učenici sve četiri godine uče matematiku, materinji jezik, strane jezike, fiziku, povijest, kemiju, biologiju. Pogoduje onim učenicima koji su podjednako dobri i u prirodnim i društvenim znanostima. Ovaj profil nudi visoku razinu opće kulture i znanja iz svih predmeta.

Nakon završene gimnazije i položene državne mature potrebno je nastaviti školovanje.

Mogućnost nastavka školovanja na višim i visokim strukovnim školama i fakultetima

Svi učenici koji uspješno završe gimnaziju imaju mogućnost upisati fakultete društveno-humanističkih, medicinskih, prirodno-matematičkih ili tehničko-tehnoških znanosti u našoj zemlji i u inozemstvu.

HRVATSKO
NACIONALNO VIJEĆE
U REPUBLICI SRBIJI

OBRAZUI SE NA
HRVATSKOME
JEZIKU!

S generacije na generaciju

Divno je kada možete ući u učionicu i sa svojim prijateljem iz klupe, kao i s onim ispred, pričati isto kao doma sa svojim, bilo da je to na ikavici ili ijekavici * Osjećaj da ste tamo gdje i pripadate je zaista poseban

Ovih dana iz školskih klupa izašla je još jedna generacija učenika koja je svoje dosadašnje obrazovanje stekla na hrvatskom jeziku. Pred ovim mladim ljudima velike su životne prekretnice. Koji fakultet upisati? Gdje? Što izabrati? Čime se baviti? Što raditi? Samo su neka od pitanja s kojima se susreću i ovogodišnji maturanti.

Činjenica je da će svoju maturu pamti po iščekivanju, neizvjesnosti i pandemiji koronavirusa, ali ono što je svima bitnije jesu lijepe uspomene koje će ponijeti iz srednje, pa i osnovne škole. Upravo njih smo pitali po čemu će pamti svoje osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje, koje uspomene nose sa sobom u budućnost u neki »novi« – svijet bruća. Ovoga puta razgovarali smo s maturantima subotičke Gimnazije **Svetozar Marković**, koji su pohađali opći smjer: **Lukom Skenderovićem** i **Katarinom Piuković**, te s maturanticom Srednje medicinske škole **Lucijom Ivanković Radaković** i maturantom Politehničke škole **Markom Konkoljem**.

Maturanti Gimnazije

»Nakon 12 godina nastave na hrvatskom jeziku mogu reći da mi je drago što sam bio dio priče u kojoj je bilo kako lijepih tako i teških trenutaka. Nije mi bio problem učiti i slušati nastavu na hrvatskom jeziku, jer se u obitelji razgovaralo na hrvatskom, a i u vrtiću *Marija Petković-Sunčica* u koji sam išao. Moj stariji brat i dvije sestre su također pohađali nastavu na hrvatskom jeziku i svo četvero smo bili učenici Gimnazije *Svetozar Marković*. Kada je došao red na mene, na upis u srednju školu, nisam se dvoumio jer sam od njih vidio da je obrazovanje kvalitetno, a osim toga prevladalo je društvo od kojih sam većinu poznavao. Nakon Gimnazije volio bih upisati fakultet u Subotici i uspjeti u svojim ciljevima«, kaže Luka Skenderović i dodaje: »Svako tko se dvoji ili plaši upisa na opći smjer u Gimnaziji mogu samo reći kako je poslije četiri godine lijep osjećaj znati da si završio ovakvu školu. Imali smo dobru razrednicu koja je uvijek bila uz nas i razred vedrog duha, a osjećaj da ste tamo gdje i pripadate je zaista poseban. I sada da sam pred upisom u srednju školu, ponovno bih upisao Gimnaziju jer ovaj smjer daje, kako i sam naziv govori, opće, široko znanje i priprema svakog učenika podjednako za budućnost.«

»Svoje osnovnoškolsko obrazovanje završila sam na hrvatskom jeziku, a završavam i opći smjer u Gimnaziji također na

Katarina Piuković

Lucija Ivanković Radaković

hrvatskom. Sretna sam što sam se svih 12 godina školovala na materinjem jeziku. Iskustva koja nosim sa sobom zaista su posebna, razni seminari, susreti s piscima iz Hrvatske, brojni izleti, ekskurzije i naravno svi sati provedeni u školi. Nisam puno razmišljala pri upisu u srednju školu. Opći smjer mi je bio prva želja. Bila sam sigurna u sebe što se tiče prijemnog ispita, a za razliku od nekih mojih prijatelja koji nisu pohađali nastavu na hrvatskom u osnovnoj školi nisam se plašila same srednje škole, jer sam znala da imam dobru podlogu i veliko znanje jer su se u osnovnoj školi nastavnici zaista trudili da svaki izraz bude na hrvatskom«, kaže Katarina Piuković.

U srednjoj školi upoznala je nove prijatelje i ta nova poznanstva donijela su joj, kako je rekla, štošta lijepog.

»Kao razred bili smo složni i važili smo za jedan od najmirnijih i najtiših razreda u Gimnaziji. Kada je u pitanju moje dalje obrazovanje, voljela bih upisati studij u Novom Sadu na Fakultetu tehničkih nauka, smjer inženjerski menadžment. Pripremam se i nadam se da ću uspjeti upisati željeni fakultet, a sve proživljeno iz srednje škole nosit ću sa sobom. Sretna sam što su me roditelji kao malu upisali na nastavu na hrvatskom jeziku, a isto tako ponosna na sebe što sam nastavila i u srednjoj. Divno je kada možete ući u učionicu i sa svojim prijateljem iz klupe, kao i s onim ispred, pričati isto kao doma sa svojom, bilo da je to na ikavici ili ijekavici«, poručuje Katarina.

Maturanti Medicinske i Politehničke škole

»Kada sam upisivala srednju školu, tek se počelo govoriti o mogućnosti da i u Medicinskoj školi bude odjel na hrvatskom jeziku tako da sam osnovnu školu pohađala na hrvatskom, a kasnije srednju na srpskom. Nisam imala puno poteškoća što se tiče jezika, ali sam imala malih poteškoća što se tiče uklapanja u društvo. Međutim, kada je prošao period prilagođavanja i za mene i za druge, nastavila sam se družiti s društvom iz osnovne škole, iz crkve, pa mi to neuklapanje nije bio toliki problem. Nakon završe-

ne srednje škole planiram upisati Medicinski fakultet u Osijeku i nadam se da ću to i uspjeti. Školovanje ću pamtiiti po divnim putovanjima i brojnim manifestacijama, zajedništvu i druženju iz osnovne škole, kao i po iskustvima koja sam stekla tijekom srednje škole. Budućim naraštajima bih preporučila da upišu ono što vole, a ako za to postoji mogućnost, neka bude na hrvatskom jeziku. Neće pogriješiti, jer sve one mogućnosti, iskustva i uspomene iz odjela na hrvatskom jeziku su za cijeli život«, kaže Lucija Ivanković Radaković.

»Nastavu na hrvatskome jeziku praktično pohađam već 12 godina i vrlo sam zadovoljan prilikama koje mi je omogućila. Definitivno nije isto kao u samoj Hrvatskoj, ali se kod profesora i nastavnika zasigurno vidi volja za nastavu na hrvatskom jeziku i naše što kvalitetnije obrazovanje. U srednjoj školi sam se opredijelio za smjer arhitektonski tehničar, a ni u odabiru smjera za fakultet ne silazim mnogo s moga životnog puta. U srednjoj školi sam bio dio vrlo složenog razreda. Zajedno smo putovali po Hrvatskoj, Italiji, a i Srbiji, te smo izgradili odnose koji će nas pratiti do kraja života«, kaže Marko Konkolj, te poručuje: »Ako se netko dvoumi upisati nastavu na hrvatskome jeziku, po svom dosadašnjem iskustvu, mogu samo reći da vas, ukoliko se odlučite za nastavu na hrvatskom, čekaju nezaboravna iskustava, što s društvom, što na brojnim putovanjima. Također, ovdje ćete moći i proširiti svoje znanje hrvatske kulture i tradicije.«

Iako se za dva dana završava upis u osnovnu školu, predstoji upis u srednju školu kao i na fakultete. Pred učenicima osmih razreda, koji su upravo danas završili osnovnu školu, je pisanje probnog testa, a sredinom narednog mjeseca, 17., 18. i 19. lipnja i polaganje mature, te popunjavanje liste želja i na kraju upis u srednju školu. Svjedočanstvo starijih učenika, koji sretni i zadovoljni izlaze iz školskih klupa, može biti samo poticaj mlađim naraštajima. Jer upravo te klupe čekaju njih.

Ž. V.

Luka Skenderović

Marko Konkolj

Internetske stranice na hrvatskom u Katoličkoj crkvi u Srbiji

Kao što je bio slučaj i s našim popisom od prije 15 godina, i danas najveći broj internetskih stranica (i na hrvatskome jeziku) postoji unutar Katoličke crkve u Srbiji – s Radio Marijom i *Zvonikom* ukupno ih je 29. Katolička crkva najrazvijenija je institucija s najširoom mrežom organiziranoga djelovanja koja je izravno navezana na Hrvate u Srbiji, pa je ovdje registriramo, jer se sukladno svojoj misiji i nauku, obraća na različite načine pastvi kojoj je povjerena misija – katolicima hrvatske narodnosti, a među njima su i internetske stranice! Naravno, vizualni izgled stranica, vrsta i aktualnost sadržaja, količina podataka, (narav) jezik(a) objave, uređivačke politike i informativnost unutar njih posve su različiti.

Najveći broj informacija i činjenica o Katoličkoj crkvi u Srbiji imaju, razumljivo, stranice većih organizacijskih cjelina Crkve, to jest biskupijske internetske stranice: (mađarsko-englesko-hrvatska uz dio na latinskome) Subotičke: www.suboticka-biskupija.info, (hrvatsko-engleske) Srijemske: www.srijemskabiskupija.rs, (mađarsko-hrvatsko-srpske) Zrenjaninske: www.catholic-zr.org.rs i (englesko-srpsko-hrvatske) Beogradske nadbiskupije: www.kc.org.rs. Stranica s najmanje sadržaja jest ona Međunarodne biskupske konferencije sv. Ćirila i Metoda: www.ceicem.org, no nije aktivna od 2008. Ono što nekako prvo pada u oči jest činjenica da svaka (nad)biskupija u Srbiji ima vlastito rješenje adrese svoje internetske stranice, pa se stječe dojam kao da nisu iz iste države. Istu praksu, naime, nismo zabilježili u drugim državama. Vjerojatno su bile pravljene bez ikakvog usuglašenog strateškog pristupa ne samo po ovome pitanju. Tomu govore u prilog, čini se, i jezici objave – nije uvijek jasno zašto se neka informacija ili sadržaj objavljuje na nekom jeziku a na nekom ne, pri čemu je hrvatski – u Zrenjaninskoj i Beogradskoj visoko podzastupljen.

Internetske stranice (nad)biskupija

No, sve su one u tehničkom smislu zahtjevne i veoma bogate sadržajima, a vizualno-grafički se u pozitivnom izdvajaju stranice Beogradske nadbiskupije i Srijemske biskupije. Sve posjeduju tražilice, to jest pretražive su, što onda olakšava njihovo korištenje. S druge strane, kao što smo već napomenuli, postoje posve različiti pristupi kada je riječ o jeziku objave sadržaja – o dosljednoj objavi svih sadržaja i na hrvatskom, kada je riječ o Srijemskoj i Subotičkoj biskupiji, do samo dijela sadržaja, i to onog koji se odnosi na povijest kod Zrenjaninske, na hrvatskome, pa do prevage objava sadržaja na srpskom jeziku, kao što je slučaj s internetskom stranicom Beogradske nadbiskupije.

Ovo nam se činilo važno spomenuti, jer najveći broj katolika rimskog obreda Slavena na teritoriju Srbije, a napose u Vojvodini, jesu upravo Hrvati. Naravno, ovim se ne osporava pravo i potreba da se

komunikacija Katoličke crkve odvija i na srpskom jeziku ne samo iz ekumenskih perspektiva, budući da se tako javnosti doznačavaju sadržaji na jeziku većine u državi, no valjalo bi, čini se, isto tako voditi računa da se vjerujući puk opslužuje na internetskim stranicama i na njihovom materinjem jeziku. Pri tomu, spomenut ćemo kao kuriozitet da po broju vjernika Hrvata najveća biskupija u Srbiji, ona Subotička, nema aktivnu internetsku stranicu – više od šest godina je bez novih informacija, veliki broj podataka nije ažuriran, a i dalje kao jedan od njezinih urednika stoji ime osobe koja slovi za prvog meštra masonske lože *Orijent Hrvatska* (sic!).

Načelno promatrano, svaka od četiri navedene internetske stranice ima sličnu strukturu i vrstu sadržaja – informacije koje se ne mijenjaju – one iz povijesti (nad)biskupije, biografije (nad)biskupa, osnovne činjenice o svakoj župi, povijesti župnih i filijal-

nih crkava, župnicima, o prisutnosti muških i ženskih redova na teritoriju biskupije i njihovom sadašnjem djelovanju, crkvenih ustanova, medija... od kojih su one, kao što smo rekli, u većem ili manjem omjeru (i) na hrvatskom jeziku. U svezi s tim, konstatirat ćemo kako je, s obzirom na ovu vrstu sadržaja, njihovo postojanje u virtualnome svijetu dragocjeno i prava je šteta što se više i češće ne koriste kao izvor u prostorima javnosti hrvatske zajednice.

Osim internetske stranice Subotičke biskupije koja, kao što smo istaknuli, nije »živa«, svaka od biskupijskih ima i određenu aktualnu informativnu dinamiku najava i vijesti o događajima, no osim Srijemske, preostale dvije svoje najave događaja i vijesti objavljuju pretežito na srpskom jeziku, napose one koje sami proizvode. Još ćemo reći kako je broj vijesti ne samo na hrvatskome o događajima iz mjesne Crkve koje se objavljuju na internetskim stranicama (nad)biskupija relativno mali, a informacije iz opće Crkve preuzimaju se s katoličkih internetskih stranica na hrvatskom jeziku iz Hrvatske i Vatikana, a veoma rijetko iz Bosne i Hercegovine. Na svima je relativno malo pastoralnog ili drugih sadržaja teološkog procedea.

Internetske stranice Katoličke crkve u Srijemu na hrvatskome

Osim župe sv. Petra u Beogradu, koju vode svećenici Družbe Isusove hrvatske provincije, ni jedna župa Katoličke crkve u tzv. užoj Srbiji i u Banatu nemaju vlastitu internetsku stranicu na hrvatskom jeziku. To jest, velika većina ih uopće i nema! Stranica www.svetipetar.com je relativno bogata sadržajima, od kojih je daleko veći broj onih koji su trajni (redosljed bogoslužja i druge redovite pastoralne aktivnosti u župi te sadržaji nabožnog i teološkog sadržaja), a neznatan broj je najava i informacija o događajima, no cijeli sadržaj je na hrvatskom.

Ukoliko nema sadržaja na srpskom, za internetske stranice Katoličke crkve u Srijemu vrijedi da su jednojezične. Od tridesetak župa u Srijemskoj biskupiji registrirano je četiri župne internetske stranice: župa u Rumi www.kacruma.weebly.com, u Novom Slankamenu www.zupasvetogmihovila.weebly.com, u Surčinu www.zupasurcin.com, dok tri župe – u Čereviću, Bеоčinu i Srijemskoj Kamenici imaju zajedničku stranicu www.zupe-cerevic-beocin-srkamenica.dx.am. Za sve vrijedi da, osim začudnih domena svojih adresa, jednostavnih tehničkih i vizualnih rješenja, sadrže korisne informacije iz povijesti župa i mjesne Katoličke crkve, a premalo je sadržaja vezanih uz teološke teme. Nekoliko godina ni jedna od njih nema objavljenih novih informacija.

Dva marijanska svetišta u Srijemu, što je za pohvalu, imaju svoje internetske stranice: ono u Moroviću www.svetistemorovic.weebly.com i ono u Tekijama kraj Petrovaradina www.tekije.com. Obje su jednostavnih rješenja, sadrže osnovne informacije o povijesti svetišta, a mali broj je informacija o događajima, koji se vrlo rijetko objavljuju (nema, na primjer, godišnjeg programa događaja na svetištu).

Jedina »redovnička« internetska stranica u Srijemu jest ona franjevačkog samostana u Zemunu: www.franjevci-zemun.com – ona je bila prva koja je uopće postojala u Srbiji: od 1997.! I danas je relativno bogata sadržajima o aktivnostima franjevaca i vjernika, a informativnu vrijednost stranice povećava redovito objavljivanje »Tjednog listića«, što nismo zabilježili ni na jednoj internetskoj stranici. Kao neku vrstu kurioziteta ovdje ćemo, u kontekstu redovništva, navesti da ni jedna ženska redovnička samostanska

zajednica, ne samo u Bačkoj, nema svoju internetsku stranicu na hrvatskome.

I biskupijska ustanova – Caritas Srijemske biskupije ima svoju internetsku stranicu: www.caritas-srem.rs. Najveći broj sadržaja, koji je nevelik – osim o ustanovi, donacijama, projektima, volonterima i onih koji se odnose na aktivnosti, objavljen je na srpskom jeziku. Takva je i adresa domene!

Internetske stranice Katoličke crkve u Bačkoj na hrvatskome

I Caritas Subotičke biskupije ima svoju internetsku stranicu – www.caritas-su.org.rs, ona je četverojezična – hrvatsko-mađarsko-englesko-njemačka. Veoma mali je broj informacija objavljen o ustanovi i realiziranim projektima, a posljednja objavljena vijest je iz 2016. godine! O otvorenju pekare u zgradi Subotičke matice, najvažnije katoličko-hrvatske ustanove između dva svjetska rata, nema ni riječi.

Tri muška redovnička samostana – dva franjevačka (u Subotici i Novom Sadu) i onaj karmelićana (u Somboru) – imaju svoje internetske stranice: hrvatsko-mađarska www.franjevcisubotica.rs, hrvatsko-mađarsko-engleska www.ofmns.org.rs, te samo na hrvatskom www.sombor.karmel.hr, koja je i najbogatija sadržajima. Stranica franjevaca u Subotici informativno je najbogatija i kada je riječ o najavi događaja i kada je riječ o izvješćima s istih, i u tom smislu se može reći da ona jedino ostvaruje i svoju informativnu svrhu: omogućuje svakom vjerniku da može planirati svoje vrijeme glede mogućeg sudjelovanja na bogoslužjenjima i drugim vjerskim događajima te da bude informiran o istome.

Četiri župe Katoličke crkve u Subotici imaju svoje internetske stranice i na hrvatskom jeziku: hrvatsko-mađarska sv. Terezije Avilske www.suboticka-katedrala.info i sv. Jurja www.sgeorgius.org, a samo na hrvatskome sv. Roka www.zupasvroksubotica.com i Isusovog Uskrsnuća www.uskrsnuce.blog.rs. Lijepih su grafičkih rješenja, informativno su sve bogate sadržajima i sve imaju značajan broj informacija i o aktualnim vjerskim događajima, što o najavama, što o izvješćima s istih. No, izostaju informacije o drugim, veoma važnim događajima koji su neposredno vezani za župu – recimo, na stranici subotičke katedrale nema nikakvih informacija o tijeku i posljedicama obnove.

Jedina seoska hrvatska katolička župa izvan Subotice koja ima internetsku stranicu jeste ona u Monoštoru – www.zupamono-szor.rs s relativno malim brojem informacija o povijesti župe, zavjetnom danu, »Festivalu marijanskog pučkog pivanja«. Aktualnosti stranice pridonosi učestala objava ne samo informativnih sadržaja nego i onih vezanih uz pastoral. Slično vrijedi i za dvije župe iz Sombora: www.zupapresvetogtrojstvasombor.com i www.zupa-svkriz.com.

Još dvije župe imaju svoje stranice: na hrvatsko-mađarskom ona na Paliću www.palicplebania.org.rs s najvećim brojem sadržaja na hrvatskome, te u Bačkoj Palanci www.rimkatbp.com s malom zajednicom Hrvata katolika, što onda za posljedicu ima i mali broj sadržaja na hrvatskome na stranici.

Broj hrvatskih župa ili onih s pretežitim ili velikim brojem Hrvata katolika u Bačkoj koje nemaju internetske stranice je relativno velik: Aleksandrovo, Novi grad/Kertvaroš, Zorka, Tavankut, Mala Bosna, Žednik, Đurđin, Bikovo, Bajmak, Lemeš, Bereg, Sonta, Vajska, Plavna, Bač, Apatin i Novi Sad.

Tomislav Žigmanov

Znameniti banatski Hrvati: János Medved i Endre Probocskai

Sinovi starčevačkih učitelja koji su se proslavili u Mađarskoj

János Medved bio je ugledni liječnik i humanist koji je živio u Andzabegu (mađ. Érd) kraj Budimpešte, dok se Endre Probocskai (podrijetlom Probojčević) smatra ocem suvremene mađarske botanike

Školski je sustav u Austrougarskoj počevši od kraja 19. stoljeća silno poticao mađarizaciju i tako slijedio zvaničnu državnu politiku koja je na svakom koraku željela utišati glasove obespravljenih slavenskih naroda. Hrvatska inteligencija u Banatu na taj je način spriječena razvijati se i njegovati sjećanje na svoje korijene. Bistri i pametni đaci koji su željeli obrazovati se i nakon četvrtoga razreda osnovne škole u kojoj se nastava izvodila na materinskom jeziku, morali su nadalje učiti isključivo na mađarskom. Otuđenje od svojega jezika i pisma vodilo je k postupnoj asimilaciji, promjeni imena i prezimena i na samom kraju usvajanju mađarske kulture i identiteta. Takva je sudbina snašla i dvojicu sinova starčevačkih učitelja koji su u ovom južnobanatskome selu na službi bili potkraj 19. i početkom 20. stoljeća.

Liječnik i humanist

Davne 1893. godine, dana 29. travnja u Starčevu je rođen **János Medved**. Roditelji su mu bili mjesni učitelj **Matija Medved** (1865.-1918.) i **Aloysia Büchler**. Oboje su bili rodnom iz banatskoga sela Glogonja, s tim što je otac bio hrvatske, a majka njemačke nacionalnosti. Mladi je János maturirao u pančevačkoj Gimnaziji, pa se školovao za liječnika u Budimpešti. Nakon sudjelovanja u Prvom svjetskom ratu nastavlja život u tom gradu. Pošto je završio medicinski fakultet sklopio je 1922. brak s **Margit Sefeloge**. Liječničku je karijeru započeo u gradu Andzabegu (mađ. Érd) kraj Budimpešte gdje je ostao upamćen kao humanist i čovjek predan svojoj profesiji.

Márta Jankovics objavila je tekst o njemu za lokalni mađarski časopis *Százhalom* u listopadu 2014. godine. Sakupila je sjećanja mještana Andzabega i okolice na godine koje je kao varoški liječnik tamo proveo János Medved. Najprije je radio u bolnici u gradu Nyíregyháza, a zatim se zaposlio u Andzabegu. Tu se odmah uključio u javni život mjesta. Obnašao je funkciju potpredsjednika kazina, a također je bio na čelu udruge *Levente*. U Prvom svjetskom ratu se 28 mjeseci borio na frontu kao sanitetski poručnik. Bio je jedan od inicijatora i suradnika u podizanju javnih spomenika, osnutku brojnih građanskih udruga, svjetovnih i crkvenih zborova. Odlikovala ga je velika radna izdržljivost i aktivnost u društvenim događanjima. Bavio se sportom, navijao za lokalnu nogometnu momčad, pjevao uz pratnju glasovira na različitim manifestacijama, a u crkvi se često mogao vidjeti

 Poprsje u Budimpešti postavljeno u spomen na ličnost dr. Endrea Probocskaija (izvor: Wikimedia)

kako svira orgulje. Veoma je precizno davao dijagnoze, znao je prepoznati i prikrivene bolesti. Sama je njegova pojava donosila ozdravljenje, jer čim bi se pojavio i osmijehnuo oko njega se stvarala aura povjerenja i nade. U Glavnoj ulici u Andzabegu sagradio je obiteljsku kuću. U njezinu podrumu se nalazila ordinacija uz malu operacijsku salu i sobu za rendgen. Prostorije su tijekom Drugog svjetskog rata koristili za liječenje ranjenih vojnika i pružanje pomoći civilima. Zbog terora njilaša, pripadnika mađarske fašističke paravojske, bio je primoran pobjeći iz zemlje. Umro je 24. veljače 1957. u Göttingenu.

Dr. Endre Probocskai (1913.-2001.) kao sveučilišni profesor (izvor: Entz Ferenc Könyvtár és Levéltár)

Obiteljsku kuću poslije rata preuzela je država i u njoj je sve do njezina rušenja bila gradska bolnica. Medvedu u čast je na inicijativu zahvalnih građana Andzabega na bolničku zgradu postavljen prigodan natpis. Gradska uprava je taj prostor odredila za gradnju klinike, tako da je objekt porušen. Prijedlog da novi zdravstveni zavod bude nazvan po Jánosu Medvedu nije prošao, no, njegov lik i dalje živi u srcima nekadašnjih sugrađana i priče o njemu se i danas prenose. Pamte ga kao plemenitog i nesebičnog. Nekoga tko je ne mareći za svoju osobnu sigurnost pomagao siromašne i ratom unesrećene.

Otac mađarske botanike

Ukrasni vrt kampusa Sveučilišta *Corvinus* u Budimpešti krasi statue ličnosti zaslužnih za razvoj mađarske botanike. Među poprsjima ovih velikana od 27. svibnja 2013. godine nalazi se i jedno posvećeno čovjeku po imenu **Endre Probocskai**. Svečano je otkriveno točno na 100. obljetnicu njegovog rođenja. Riječ je o osobi veoma značajnoj za mađarsko visoko obrazovanje u poljoprivredi. On je rođen u Starčevu 26. svibnja 1913. u obitelji učitelja **Eugena Probojčevića** (1883.-1916.) i **Rozálie Szabó**.

János Medved (1893.-1957.) u doba kada je bio gradski liječnik u Érdu (mjesečnik *Százhalom* iz listopada 2014.)

Endre je kao i njegov brat **Zoltán** kršten u katoličkoj crkvi svetog Mauricija. Kumovi su bili upravo Matija i Aloysia Medved. Otac Eugen rođen je u Subotici od roditelja **Lovre Probojčevića** i **Julijane Vojnić Hajduk**. Promijenio je prezime u Probocskai. No, prerana ga je smrt, nažalost, sustigla u 32. godini života. Supruga Rozália tako je nakon sloma Austrougarske sa sinovima izbjegla u Mađarsku. Endre je položio maturu u mjestu Gödöllő kraj Budimpešte u Gimnaziji *Premontrei*. Počevši od 1933. pohađao je Mađarski kraljevski institut za hortikulturu. Nakon uspješnog završetka ove škole, Probocskai radi kao pripravnik, a potom i upravitelj rasadnika u Alsótekeresu. Od 1942. postaje i član Mađarske kraljevske akademije za hortikulturu kojoj će časno služiti narednih šest desetljeća. Bez prekida je 41 godinu predavao predmet koji se zvao rasadnik i reproduktivna biologija. Zvanje sveučilišnog profesora dobio je 1952. Između 1951. i 1953. bio je dekan Fakulteta za hortikulturu i vinogradarstvo na Sveučilištu poljoprivrednih znanosti. Godine 1953. postao je prvi ravnatelj Instituta za hortikulturu i vinogradarstvo. Sve do 1983. kada odlazi u mirovinu vodio je katedru za rasadništvo. Knjigu *Rasadnik* čije su prvo i drugo izdanje gotovo pol stoljeća bili biblijom rasadničke struke u Mađarskoj napisao je 1959. U prigodnom govoru na otkrivanju poprsja opisan je kao dominantna ličnost mađarskog visokog obrazovanja. Slobodno se može nazvati i ocem suvremene mađarske botanike, budući da su svi voćnjaci nastali šezdesetih i sedamdesetih godina u toj zemlji sađeni po njegovim planovima i uputama.

Dalibor Mergel

Duh sveti nam daje milost i spasenje

Svakome od nas Duh sveti daje svoje milosti i darove, čini nas djecom Božjom i pomaže nam da uistinu tako i živimo

Pedesetog dana po Uskrsnuću apostoli su u zajedništvu s Marijom, majkom Spasiteljevom, bili okupljeni u jeruzalemskoj dvorani. Prema svjedočanstvu iz Djela apostolskih saznajemo kako se odjednom podigao silan vjetar i ispunio čitavu kuću u kojoj su boravili apostoli, a nad njima su se ukazali plameni jezici te su se ispunili Duhom svetim. Trostruko je djelo silaska Duha svetoga na apostole i Bogorodicu. On ih je rasvijetlio kako bi ih nadahnuo pravim riječima u navješćivanju Isusove spasiteljske poruke. On ih je ojačao kako bi im srca ispraznio od malovjernosti, straha pred ljudima, pružio utjehu u progonima i dao strpljivost u patnjama. Na kraju, On ih je posvetio sa svojim darovima i milostima kako bi zauvijek mogao prebivati u njihovim srcima. U ovom događaju odvila se posvemašnje ispunjenje Isusovih obećanja.

Milosti i darovi

Duh sveti uvijek boravi u Crkvi i djeluje u njoj. On je rasvjetljuje kako se nikad ne bi udaljila od istine, ojačava u progonima kako bi autentično živjela, a posvećuje mnogobrojnim milostima koje joj pomažu u ostvarenju i širenju Kraljevstva Božjeg na zemlji. Svakome od nas Duh sveti daje svoje milosti i darove, čini nas djecom Božjom i pomaže nam da uistinu tako i živimo. Upravo Duh sveti čini pastire i učitelje Crkve sposobnima vršiti svoju službu, daje jakost mučenicima u odlučnom i hrabrom ispovijedanju vjere, a ljubavlju ispunja sve koji se trude oko spasenja ljudskih duša. Stoga, svaki nutarnji nadnaravni dar što nam ga Bog daje za naše spasenje nazivamo milošću. Bez nje ne možemo postići spasenje. Za nas je milost nužna kako bismo mogli vjerovati, kako bismo vjernički živjeli i kako bismo na koncu pristigli u Nebo.

Bog svakome od nas dâ barem toliko milosti u životu, kako bismo se mogli spasiti i stići k Njemu u Nebo – »Bog hoće da se svi ljudi spase« (1Tim 2, 4). Međutim, nikome neće biti onemogućen pristup u Nebo, osim ako to svojom vlastitom krivnjom ne zasluži. Kako bismo vječnu propast izbjegli Bog nam po Duhu svetom daje milosti kojima ćemo moći taj zadatak ispuniti – »Bog proizvodi u vama htijenje i radnju« (Fil 2, 13). No, Bog ne daje svim ljudima iste milosti, jer se svatko od nas nalazi na vlastitom putu prema Njemu. On ne daje svima jednaku količinu milosti, npr. ako se Bogu uopće ne molimo, kako možemo očekivati više milosti u našim životima? Ako ne primamo sakramente, kako

možemo očekivati vječno prebivanje u raju? Ako ne puštamo da nas vodi Božja milost nego naša svojeglavost, ne možemo očekivati jednaki cilj. Svojom milošću Bog nas nikada ne prisiljava. Stoga je moguće da se osobe odupiru milosti – što samo rezultira nedostatkom milosti u životu. Onda čovjek upadne u tjeskobu, nezadovoljstvo, osjećaj izgnanosti, straha, itd.

Gdje je Duh sveti, nema zapreke

S prethodnim mislima uviđamo koliko smo zapravo sami krivci za nedostatak milosti u našim životima. Često se znamo potužiti na »nedostatak« Božje intervencije u svakodnevici, a pritom zaboravljamo kako rijetko ili ništa ne činimo kako bi se milost mogla primiti u naše živote. To je kao da pokušavamo sijati žito u močvari, te se pritom ljutimo što nema uspjeha. Kao što žito ne može roditi u močvari, milost Božja ne može djelovati u srcu

koje Boga ne prihvaća; od Njega se udaljuje ili bez Njega živi. Tu možemo naći odgovor na puno svakodnevnih problema: česte svađe u obitelji, rastave braka, zanemarivanje djece itd. Milošću Božjom ovi i drugi problemi se uvijek mogu riješiti.

Pred apostolskim glasovima se po silasku Duha svetoga urušila vladavina poganstva i izopačene su svjetovne moći. Hramovi antičkog poganstva bivaju urušeni i zaboravljeni, moćna carstva kojima se pridavala nepropadljivost raspala su se kao kule od karata. Gdje Duh sveti puše, nema zapreke. Kada, dakle, na misi molimo Vjerovanje, uvijek se na poseban način molitvom sjedinimo u riječima: »Vjerujem u Duha svetoga!« i zatražimo da nikad ne žedamo Njegove milosti. Ne dao Bog da prokockamo svoje zemaljske živote nego neka nam po svom Duhu dadne svjetlost u srcima, jakost u duhu i posvećenje života, kako bismo u nebesima zauvijek bili dionici Božje slave.

Luka Poljak

Priznanje Zvoniku

Na Hrvatskom katoličkom sveučilištu 22. svibnja proslavljen je 54. Svjetski dan sredstava društvenih komunikacija, u organizaciji Odjela za komunikologiju HKS-a, Odbora Hrvatske biskupske konferencije za sredstva društvenih komunikacija i Hrvatskog društva katoličkih novinara. Tema ovogodišnjeg susreta i okruglog stola bila je *Online komunikacija Crkve – izazovi i prilike*. Nakon uvodnog izlaganja i okruglog stola te rasprave, dobitnicima su dodijeljene godišnje nagrade HDKN-a. Tom prilikom dodijeljena je nagrada za životno djelo, koju je za dugogodišnje kvalitetno novinarstvo, publicističko, uredničko i izdavačko djelovanje dobio don **Anton Šuljić**. Također, dodijeljene su i: godišnja nagrada, posebno priznanje, nagrada za mrežnu stranicu s kršćanskim sadržajem, te priznanje o obljetnicama, među kojim se našao se i Katolički list *Zvonik* za 25 godina izlazenja.

Nacionalni suset volontera i djelatnika Caritasa Srbije

Ovogodišnji nacionalni susret volontera i djelatnika *Caritasa* Srbije bit će održan u Doroslovu, u Biskupijskom svetištu *Marije pomoćnice kršćana*, Subotičke biskupije. Susret će biti održan 6. lipnja. Po programu, susret će započeti u 10 sati, nakon čega će uslijediti pozdravne riječi biskupa domaćina **Ivana Pénzesa**, te beogradskoga nadbiskupa i metropolita **Stanislava Hočevara**, predsjednika *Caritasa* Srbije. Dvojezična sveta misa u kapeli svetišta početak će u 11 sati, a nakon ručka predviđen je rad u skupinama na temu susreta »Moli i radi«. Nakon evaluacije teme i pauze uslijedit će molitva krunice za završni blagoslov i odlazak sudionika.

M. T.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Duh Božji dolazi među ljude

Novi Božji narod nastao je na Pedesetnicu silaskom Duha Svetoga. Za apostole i za cijelu povijest spasenja započelo je novo razdoblje, prepuno izazova, ali praćeno moćnim djelovanjem treće božanske osobe. Njegova prisutnost nije vidljiva ljudskom oku, ali njegovo djelovanje jeste.

Silazak Duha Svetog

Novozavjetni autori na različite načine opisuju tu nevidljivu silu odozgo koja je preobrazila Isusove učenike i omogućila im da ispune poslanje koje su dobili od njega. No, složni su u jednom: to je nastavak Isusovog poslanja snagom njegovog i Očevog Duha.

Luka se u Djelima apostolskim, da bi prikazao što se zbilo na dan Pedesetnice, služi već ustaljenim starozavjetnim slikama vjetrova i vatre, koje označavaju Božju prisutnost. To su popratni znakovi silaska Duha, a plod njegova silaska je dar razumijevanja jezika: »Svi se napuniše Duha Svetoga i počеше govoriti drugim jezicima, kako im već Duh davaše zboriti« (Dj 2,4). Ono što su ljudi nekada davno pokvarili gradeći kulu babilonsku, te više nisu mogli razumjeti jedan drugog, sada Duh Sveti mijenja. On na čudesan način zbližava ljude i oni se ponovo mogu razumjeti. Tako njegovo djelovanje postaje jasno i vidljivo, ne samo dvanaestorici, nego svima. Također, postaje jasno da će se nakon njegovog dolaska dešavati velike i čudesne stvari.

Apostol Pavao u poslanici Korinćanima govori o brojnim darovima koje Duh daje onima koji su članovi zajednice. On, također, govori da su članovi zajednice sa svojim darovima udovi jednog tijela koje je Krist. Svi su vrijedni, a jedan bez drugog ne mogu. Dakle, Duh daje darove, ali ti darovi povezuju, jer samo zajedno mogu biti Crkva, Božji narod, i samo zajedno mogu svoje darove iskoristiti na pravi način. Duh je onaj koji ujedinjuje, koji od mnoštva različitih naroda može učiniti zajednicu u kojoj razlike postaju nebitne. Za njega nema prepreka u ujedinjavanju, sve što se ljudskim očima čini nepremostiva razlika, poput staleških, nacionalnih, govornih... za njega je nevažno.

I bez obzira na to koliko je vremena prošlo od čudnog dolaska Duha Svetog među ljude, svaki put se iznova divimo i čudimo nad tim veličanstvenim događajem. I nije on

učinio čudo samo toga dana nego je nastavio činiti čuda sve do danas. A apostoli su nam ostali kao trajno znamenje veličanstvenog pothvata Duha Božjeg u svijetu. Od običnih neukih ribara on je napravio navjestitelje evanđelja, na čije su se riječi obraćali toliki ućeni ljudi. U vrijeme žestokih progona, kada je opasno po život bilo vjerovati u Krista, oni su danomice zajednici pridruživali nove članove iz svih staleža. Neprijateljstvo okoline prema njima je raslo, ali na njihove riječi obraćalo se sve više ljudi. I nije samo čudo Duha što je od njih učinio navjestitelje evanđelja, čudo je i njihova postojanost i hrabrost, njihova ljubav prema svome poslanju. Ali, čudo Duha je i način života svih onih koji su se pridružili apostolima i postali dio Crkve.

Duh Sveti je i među nama

S divljenjem čitamo izvještaje iz prvih kršćanskih vremena i mislimo kako je bilo divno kada je Duh Sveti po ljudima činio takva uzvišena djela. No, zaboravljamo da je Duh Sveti trajno prisutan u Crkvi i trajno traži suradnike da po njima nastavi činiti čudesa. Apostoli su željeli izvršiti poslanje primljeno od Isusa, ali nisu znali kako, pa im je Duh pomogao. Tako on i danas pomaže svakome tko želi izvršiti poslanje. Samo nam često nedostaje hrabrosti reći »da« Isusu i otvoriti vrata srca djelovanju Duha Svetoga. Ipak, nisu svi tako u strahu od svijeta. Svi svećenici, redovnici i redovnice dali su svoj pristanak Kristu i dopustili Duhu Svetom da po njima djeluje. I svi oni vjernici koji požrtvovno služe svojoj zajednici, koji svoje talente ugrađuju u Crkvu, koji hrabro svjedoče Krista u svakoj sredini u kojoj se zateknu.

Čuda se i danas događaju. Možda nećemo čuti da netko odjednom priča drugim jezikom, ali je svakako vrijedno divljenja i djelo je Duha Svetog što se netko ne srami reći među kolegama da vjeruje u Isusa, što se mladi ne srame među svojim prijateljima priznati da idu na nedjeljnu misu, što se sportaši prekrste prije važnih natjecanja... Sve su to svjedočanstva vjere za koja mnogi od nas nemaju hrabrosti, jer se nisu spremni otvoriti djelovanju Duha, a po kojima vidimo da on i danas djeluje u Crkvi, i to ne samo po svecima, nego po svakom »običnom« čovjeku koji želi biti gorljivi vjernik i ljubi svoga Boga.

Ljekovita svojstva bazge

LIJEK na dohvat ruke

Bazga, koja nam je zaista na dohvat ruke, u narodu je najpoznatija u vidu sirupa za sok ili kada se za blagdan Duхова njome ukrašava kuća i okućnica. Njene prave i široke ljekovitosti najčešće nismo niti svjesni.

Najčešće raste na napuštenim mjestima, rubovima šuma, u blizini naselja, a nerijetko je možemo vidjeti i na ulicama gradskih četvrti.

Bazga ili zova je najrasprostranjeniji naziv u našim krajevima, ali ova biljka ima na desetke naziva, te je tako još nazivaju: baz, baza, bazgovina, bezga, cma zova, zovika, crna jova, grubijan drvo, europska jova, starac, abzov, obzova, bažovina, bazag, bazgovina, belika, budzova, buzovka, zovljika...

Gotovo svi dijelovi bazge su ljekoviti

Kada je u pitanju ljekovitost, nju posjeduju svi dijelovi bazge, no ipak najčešće se koriste cvjetovi i bobice, ali uvijek one zrele, jer u protivnom, ako su zelene, bobice mogu biti otrovne za ljudsku upotrebu.

Određeni dijelovi bazge se i u određeno doba godine mogu ubrati i koristiti. Tako se mladi izdanci i listovi trebaju brati u travnju i svibnju. Koriste se za čišćenje krvi i liječenje dijabetesa, pa i kao diuretik.

Kada su u pitanju cvjetovi, oni se beru krajem svibnja, ali preporučuje se po sunčanom i suhom vremenu kako bi bili suhi. Također se kod berbe cvjetova treba voditi računa da je biljka udaljena od ceste i da je koliko-toliko čista, te da na njoj nema mušica ili sitnih bubica. Od cvijeta bazge se najčešće pravi sirup, odnosno sok, čaj, ekstrakt, pa i liker. Cvijet bazge se koristi za poticanje znojenja i liječenja brojnih bolesti, a osobito bolesti dišnih organa.

Kod bazge je ljekovita i kora s grana i stabla, koja se skida-bere tijekom veljače i ožujka, ili u jesen (listopad-studenj). Koristi se kao čaj, a djeluje kao laksativ, protiv vodene bolesti i kao pomoć kod mršavljenja.

Kada su u pitanju bobice zove, najbolje vrijeme za njihovo branje je u rujnu i od njih se tada mogu praviti džem, sirup, liker, pa i vino.

Čajevi od bazge i njihova primjena

Iako često čajeve uzimamo zdravo za gotovo, oni itekako imaju svoje ljekovito svojstvo ako se pripremaju i primjenju kako treba. Tako i dijelovi bazge različito utječu na naše tijelo i eventualne tegobe.

Kada je u pitanju liječenje prehlade, bronhitisa, kašlja, gripe, početne upale pluća, kijavice, teškog disanja, astme, kod reumatskih oboljenja preporučuje se **čaj od cvijeta bazge**. Upotreba ovoga čaja je značajna i kod snižavanja tjelesne temperature, jer potiče rad znojnih žlijezda, a djeluje i kao diuretik. Pri sušenju, cvjetovi trebaju zadržati svoju boju, a ako pocrne, više nisu za upotrebu. Čaj od cvijeta bazge možete pripremiti tako što ćete na jednu šalicu prokuhane vode staviti dvije kavene žlice suhog cvijeta bazge i ostaviti da odstoji 10 minuta, procijediti i eventualno zasladiti po želji (najbolje medom ili jednostavno ga piti bez zaslađivanja). Preporučuju se dvije šalice dnevno.

Ako imate poteškoća pri mokrenju, pri radu bubrega i mokraćne bešike, za izlučivanje tekućine iz organizma, kod problema sa zatvorom, stručnjaci preporučuju **čaj od kore grana i stabla bazge**. Za čaj se koristi unutarnji dio kore, dok se vanjski skine i baci. Kod pripreme, pa i konzumacije ovoga čaja, treba biti izuzetno oprezan, jer se u kori nalazi otrovni glikozid. Jednu malu žlicu ove smjese potrebno je preliti šalicom proključale vode i nakon 10 minuta je procijediti i piti jednu šalicu dnevno, gutljaj po gutljaj u većim razmacima.

Čaj od lišća bazge koristi se kod šećerne bolesti, bolesti jetre, bubrega, pluća i crijeva, za čišćenje krvi. Listovi se beru tek kada se potpuno razviju i suše se na propuhu. Na šalicu ključale vode ide 6 do 7 listića, koji se kuhaju desetak minuta. Kada je čaj procijeđen, treba ga piti u razmacima. Važno je naglasiti da listovi bazge nisu jestivi zbog otrovnog glikozida.

Sirup od cvijeta bazge

Potrebno:
30 velikih cvjetova bazge
3 l vode

3 kg šećera
6 limuntusa
1 konzervans

Priprema: cvjetove bazge dobro oprati i po potrebi očistiti. Cvjetove, vodu, limuntus i konzervans pomiješati i staviti u dublju posudu, te poklopiti i ostaviti da odstoji 24 sata. Sutradan procijediti bazgu na gazi i izgnječiti cvjetove, te u dobivenu tekućinu dodati šećer. Miješati sve dok se šećer ne istopi, te sok saliti u staklene boce. Ukoliko ne želite stavljati konzervans, postupak je isti samo sirup onda treba zamrznuti.

Slatki liker od bazge

Potrebno:
300 g zrelih bobica bazge
300 g šećera
1 limuntus
125 ml vode
250 ml alkohola (96 posto)

Priprema: bobice bazge pomiješati sa šećerom i limuntusom i ostaviti da odstoji 3 sata. Sve zajedno kratko kuhati dok ne počne ključati (ne smije ključati). U prokuhanu smjesu uliti vodu i alkohol, te sve sipati u bocu. Boca treba stajati na sunčanom mjestu tjedan dana. Nakon toga liker je potrebno procijediti i skladištiti u staklenoj boci.

Zanimljivosti o bazgi

Bazga spada u jednu od najstarijih i najljekovitijih biljaka, a rasprostranjenost joj je izuzetno široka.

Porijeklom je iz Europe, ali je danas ima po cijelom svijetu.

Kinezi u svojoj tradicionalnoj medicini od bazge prave vino, koje se koristi protiv reumatizma i traumatoloških ozljeda.

U Njemačkoj prave jogurt s plodovima i cvjetovima bazge, dok se u Italiji i Austriji cvjetovi ove biljke kuhaju ili peku, a nakon toga posipaju šećerom u prahu ili cimetom i služe kao desert.

U Slovačkoj se od grane bazge pravi neka vrsta flaute, odnosno frule, a vrlo sličan instrument se pravi i u Mađarskoj.

Bazga se nekada vezivala konjima za rep, jer njen miris rastjeruje muhe.

Priredila: Ž. V.

RECEPT NA TACNI

Musaka sa sirom

U danima kada imam puno posla, obaveza, kada ulazim i izlazim iz stana, moj najbolji saveznik su jela za koja je potrebno malo vremena za pripremu i koja na tanjuru izgledaju ozbiljno. Obično u takvim situacijama pećnica ulazi na pozornicu, jer nema dugog stajanja pokraj štednjaka. Na kuharu je da sve lijepo osmisli i sredi, a ostatak čarolije dogodi se sam u pećnici. Najpoznatije takvo jelo je musaka i jedan njen recept stavljamo na današnju tacnu.

Potrebno: 2,5 kg krumpira, 2 dl mlijeka, 3 dl kiselog vrhnja, 2 luka, 50 g tvrdog sira, lovorov list, češanj češnjaka, maslac, sol i papar.

Postupak: Prokuhati češnjak i lovorov list u mlijeku nekoliko minuta. Zatim izvaditi lovorov list i češnjak i ostaviti mlijeko da se ohladi. U ohlađeno mlijeko dodati kiselo vrhnje i malo soli.

Luk narezati na kolutove i pržiti na malo maslaca. Premazati zdjelu u kojoj ćete peći musaku s maslacem, pa na dno složiti krumpir izrezan na tanke kolutove, dodati pirjani luk, krumpir, začine, a potom mlijeko i kiselo vrhnje. Pokriti tavu aluminijskom folijom, staviti u pećnicu prethodno zagrijanu na 180 stupnjeva Celzija i peći 45 minuta. Nakon tog vremena dodati naribani sir i vratiti musaku u pećnicu još nekoliko minuta da sir zapeče.

Ovo jelo je sito, ukusno i omogućuje vam da se igrate sa začинима.

Dobar tek!

Gorana Koporan

Građeno za dugo trajanje

Kada je svojevremeno adaptirana kuća uz Segedinski put, koja je građena još 1905. godine, tijekom radova otkriven je neuobičajeni sadržaj debelih fasadnih zidova: između dva sloja opeka bila je postavljena – pluta. Prema riječima sadašnjeg vlasnika zgrade **Lajče Mamužića** (kupio ju je krajem dvadesetog stoljeća i obnovio), u radovima je ustanovljeno koji je materijal korišten u izgradnji devet desetljeća ranije. To su bile opeke tadašnjeg velikog formata (šire i duže od današnjih), a između vanjskog i unutrašnjeg sloja opeka u zidu postavljena je pluta debljine pet centimetara. Na upotrebu plute u građevinarstvu danas se mnogo češće nailazi, no u vrijeme gradnje spomenute kuće takvi primjeri u Subotici su rijetki, a možda je i jedinstvena! Što je pluta (osim što je poznajemo kao materijal za izradu čepova za boce)? To je prirodni materijal koji se dobija od spužvaste kore hrasta plutnjaka. Takav hrast raste u mediteranskim zemljama. Iako se upotreba plute najšire vezuje za zapušavanje boca (napose šampanjca), podaci Wikipedie otkrivaju njeno korištenje još prije 3.000 godina u Egiptu, Babilonu i Perziji, a u Italiji tragovi plute nađeni su na raznim predmetima, kao što su bove, bačve, ženske cipele i – krovovi kuća.

U subotičkoj kući u čijim je zidovima nađena pluta pouzdano je u prošlosti živio dr. **Aleksandar Magarašević**, odvjetnik i poduzetnik, oženjen **Nadom Maksimović**. Živio je, ili je ovaj objekt koristio kao »kuću u vinogradu«, jer je placu u prošlosti pripadala velika površina pod voćnjakom i vinogradom, zbog čega je ispod zgrade napravljen i odgo-varajući podrum. Nalazi se s desne strane puta ka Paliću, u nizu kuća preko puta kojih je izgrađen MUP (a nekada je bio Dom *Kolijevka* – vidi se na karti iz 1928. godine). Na mjestu bivših voćnjaka i vinograda je urbaniziran stambeni kvart.

Stvaranje potomstva

U normalnim uvjetima često odlazimo na Dunav. Zimi i s jeseni makar skuhati kavu i u miru Božjem otpočiniti. S proljeća malo umočiti noge, a ljeti se okupati, kuhati doručak, ručak i uživati u nepatvorenoj prirodi. Ovoga proljeća nije bilo tako i jedva smo dočekali prvi stupanj popuštanja mjera u cilju zaštite od korone. Odmah u nedjelju, 10. svibnja, ove 2020., krenuli smo već uhodanim stazama do rijeke. Moram priznati da nas Dunav često iznenadi bilo porastom ili padom nivoa vode, bilo svojim tokom i svim plovećim objektima na njemu, bilo promjenama na obali ili onim što je izbacio iz sebe van. Ovaj put nas je baš iznenadio još nama neviđenim i nedoživljenim prizorima.

Vozeći od Sonte cestom prema Bogojevu (Gombošu), pa ispod podvožnjaka na desnu stranu po lijepo popravljenom nasi-

laih, nježnih, bijelih, dlakavih sjemenki, koje dozrijevanjem pucaju i oslobađaju ih. Ova topola može dati do dvadeset milijuna sjemenki. Zbog njihove lakoće vjetar ih raznosi veoma daleko. Ako padnu na vlažno humusno zemljište, brzo se razvijaju u biljku. Kada se prilazi Dunavu, naročito na mjestima s istočne strane, ovo drvo formira prve šume zelenog pojasa njegove obale. Tek iza njega nailazimo na jasene, bagreme, srebrnastobijele i smeđe topole, i pored vode i u njoj samoj, vrbe.

I usred šume, pa sve do same dunavske vode, gazili smo po najfinijem tepihu od sjemenki topole. Odlučile su se nastaniti kao što vidimo na priloženoj fotografiji i u najdubljim hladovini šume, gdje su se ušukale ispod mladica jasena i vrba, baš kao i do same ivice vode između tridesetak centimetara iznikloga

pu kroz bogojevački atar prema Plavni, osupnula nas je bjelina poput snijega na njegovim padinama, ispod koje se jedva naziralo zelenilo trava i korova.

»Precvjetala je crna topola«, reče mi suputnik.

Izašli smo van iz auta i pogledali u visinu. Zbilja, visoka stabla crne topole (*Populus nigra*) su bila okićena grozdovima bijeloga »pamuka« koji je proljetni povjetarac raznosio po svemu okolišu. A on je, zbog bjeline koju nismo na prvi pogled mogli definirati, izgledao nesvakidašnje, poput snijega u svibnju, pomalo mistično, kao u magli. Svuda oko nas su letjela paperjasta bijela runa noseći sa sobom bijela, laka zrnca sjemeni. Do jučer su to bile rese, muških crvenkastih i ženskih svijetlo zelenih, do smeđih cvjetova. Kada precvjetaju, od njih nastaju čahure prepune

šasa, među dunavskim kamenjem, na otvorenom suncu. Kada bih nabrajala mjesta gdje su se sve smjestile sjemenke topole, lakše bi mi bilo nabrojati mjesta gdje ih nije bilo.

Dunavom taj dan nisu prolazili kruzari, lađe i šleperi. Tek je prvi stupanj popuštanja mjera zbog covid-19. Mada, gdje god bili usidreni od izvora do ušća Dunava, sjeme crne topole će se vjerojatno naći i na njima. Promatrali smo rijetke izletnike kako, ploveći na čamcima, mlataraju rukama i brane se od nečega. Komaraca, mušica i drugih prijetućih kukaca, osim leptira nad rijekom toga dana nije bilo. Priroda se dobrobrano pobrinula za potomstvo, postanak i opstanak *Populus nigre*.

Ruža Silađev

Međunarodni dan djece

Pomozi mi da uradim sam

Međunarodni dan djece obilježava se 1. lipnja, te je to povod da podsjetimo odrasle o potrebi zaštite djece i maloljetnika od raznih zlouporaba, nasilja i raznih oblika diskriminacije.

Često se zna dogoditi da djeca jedni druge provociraju, zlostavljaju, prijete jedni drugima i ucjenjuju ih. Nadam se da se ne ubrajate u takvu djecu, jer i ono drugo dijete koje je različito od tebe je također dijete i ima ista prava kao i ti. Stoga vodite računa o svome ponašanju, te budite oni koje će drugi s radošću dočekati, sresti i predstaviti drugima kao svog prijatelja.

Upravo ta različitost je bogatstvo i trebamo ju prihvatiti kao sastavni dio naših života. Budite primjer, a ne netko od koga će drugi bježati.

Neka vam bude sretan Međunarodni dan djece!

Kada smo već u duhu slavlja (Međunarodnog dana djece) valja se podsjetiti i zanimljivih, ali istinitih »10 dječjih zapovijedi« koje su prije svega upućene odraslima:

1. Moje ruke su male: ne očekujte savršenstvo dok spremam kre- vet, crtam ili bacam loptu.
2. Moje su noge kratke: usporite kako bih vas mogao stići.
3. Moje oči nisu vidjele svijet kao što su vaše: pomozite mi da ga otkrijem. Nemojte me sputavati.
4. Kućanski posao neće pobjeći. Ja neću još dugo biti malen – na- dajte vremena za igru sa mnom.
5. Ja sam vaš poseban dar, tako sa mnom i postupajte.
6. Trebam vašu podršku dok rastem. Nemojte mi prigovarati i ka- žnjavati me. Zapamtite – možete prigovarati mojim postupcima, a ne meni.

7. Pružite mi slobodu samostalnog odlučivanja. Dopustite mi da pogriješim kako bih mogao naučiti iz vlastitih grešaka. Tako ću jednog dana biti sposoban donositi pravilne odluke.

8. Nemojte se bojati otići bez mene na vikend. Potreban vam je odmor od mene, a i meni od vas. To je također odličan način da mi pokažete kako ste međusobno važni jedno drugom.

9. Znam da je to teško, ali nemojte me uspoređivati s mojom braćom i sestrama ili s drugom djecom.

10. Nemojte raditi stvari umjesto mene. Tada osjećam da način na koji ja to radim nije dovoljno dobar i da vas razočarava.

Kada su u pitanju djeca, ne možemo ne spomenuti veliku, nadasve poznatu pedagoginju **Mariju Montessori**, koja je tvorac posebne metode učenja i brojnih didaktičkih materijala. Marija Montessori rođena je 1870. godine i bila je prva žena u Italiji koja je upisala i završila studij medicine, a kao asistentica u bolnici radila je na odjelu za rad s djecom koju su tada svrstali »izvan sustava«. U tom okruženju, na što su utjecali njeno promišljanje i visoki vidici, proizilazile su brojne promjene u odgoju djece. Osmislila je brojna didaktička pomagala, pokazala je kako učenje ne polazi od učitelja već učenika i čvrsto je vjerovala da djecu nije potrebno prisiljavati da bi učila već je jedino važno osigurati im poticajno okruženje koje će ih pozivati na promišljanje i istraživanje. Iz njene je škole proisteklo niz životno važnih stavova koji nisu namijenjeni samo djeci nego ih se mogu i odrasli pridržavati. Njena najpoznatija rečenica i glavno pravilo Montessori pedagogije je »Pomozi mi da uradim sam«.

Ž.V.

Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m², dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.

Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel.: + 4917621561026 ili 064/1826160.

Prodaje se kuća na kat, plac 650 m², kuća 210 m², velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupaone, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.

Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže. Tel.: 064 247-09-49.

Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.

Prodaje se građevinska parcela površine 844 m² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.

U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suteronom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 544-92-20; 064 280-84-32.

Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m². Dragan 063-509-902.

Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Prodaje se elevator, plug leopard dvobrazni, špediter, auto lada samara (i krovni nosač i auto prikolica trabanta), motor. Tel.: 024/528-682.

Roleri i starinska kolijevka, ormari, kreveti, virangoši, stol, stolice, bunjevačka ruha, marame, pregače i sl. Tel.: 024/532-570.

Izdajem apartman u Šantićevoj ulici u Subotici. Tel.: 063/865-55-96.

Dvobrazni plug 14, roleri, bunjevačka ruha, papuče, marame i slično, starinska kolijevka. Tel.: 024/528-682.

Hrvatska obitelj iz Zagreba koja živi u Segedinu (Mađarska) traži ženu za čuvanje osmomjesečnog djeteta i pripomoć u kućanstvu na duže razdoblje. Plaćanje 800 eura. Stan i hrana osigurani, slobodni dani i ostalo po dogovoru. Kontakt telefon: Miro, 0036-30-288-93-33.

Izdajem garsonjeru u centru Subotice. Tel.: 065 6081194.

Izdaje se u arendu – zakup poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci, površine 42 a i 73 m², parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063/509-902.

Hitno i povoljno prodajem kuću u Subotici, 107 m². Tel.: 064 18-39-591.

Hitno i povoljno prodajem zemlju u Subotici, 1 h 6 ari. Tel.: 064 18-39-591.

Povoljno prodajem dvosobnu kuću u Mičurinoj 22, Subotica. Informacije na mobitel: 066-555-49-61.

Prodaju se: dunje, dvije nekoristene perne punjene novim sitnim guščijim perjem i auto Lada Samara '90. (200 eura). Tel.: 024 532570

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS*, br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU O PROCJENI UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 26. 3. 2020. godine podnositelj zahtjeva »GLOBAL Innovation Projects« doo, Novi Beograd, Dušana Vukasovića br. 37/23, ovlašten od investitora »SIEMENS« d.o.o., Beograd, Omladinskih brigada br. 90 v, podnio je zahtjev za davanje suglasnosti na studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Postrojenje za neutralizaciju štetnih materija u zraku iz uređaja u hali impregnacije (hala IV.1) i komora za farbanje (hala II)«, na katastarskoj parceli 33964/1 KO Donji grad, Subotica (46.081319°; 119.639591°).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u Gradskoj kući u Subotici, Trg slobode 1, u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 130, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 29. 5. 2020. do 2. 7. 2020., kao i elektronički na sajtu Grada Subotice (www.subotica.rs) -> *Životna sredina -> Oglasna tabla*.

Zainteresirana javnost mišljenja u vezi s predmetnom studijom može dostaviti u pisanoj formi, elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs, odnosno poštom ili osobno u prostorije Službe.

Javna prezentacija Studije i javna rasprava bit će održana 2. 7. 2020. godine, s početkom u 12 sati, u Gradskoj kući u Subotici (Trg slobode 1, I. kat, soba 130).

Javni uvid i javna rasprava organiziraju se u skladu s instrukcijama o pravilima ponašanja u Gradskoj upravi Grada Subotice u primjeni mjera zaštite od zarazne bolesti covid-19 nakon ukidanja izvanrednog stanja.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 2. 6. 2020.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

INTERNET +TELEVIZIJA +TELEFON

STANDARD MIX PAKETI

Astra Telekom

024 555 765

Karadordev put 2, Subotica
www.astratelekom.com

AUTOR Kristijan Sekulić 8.	Velika europska ravnica	Bolest zakrivljenja rožnjače	Turističko mjesto u Grčkoj	Obogatiti osvježiti uljepšati	Novi Sad	3. i 4. samo- glasnik	Oznaka za Jeep Wrangler 2017	Austrija		Morske životinje, žarnjaci	Planina u Aziji	Zli duh
Starorimska provincija									Kult. umjet. društvo Post.scrip.			
Tekućina za dezinfekciju Nogometaš Puhalak								Otvori na koži				
					Naselje u Vojvodini	Egipatska TV postaja	Slobodni software	Japanska kompanija				
Prvo slovo Turistička lokacija u Japanu,									Online novine			
Nogometaš Nicolas Moumi									17. slovo		Neutron Politički savez stranaka	
Selo u gor. Kranjskoj (Slovenija)									Inverse Kinematics Lichtenstein			Nutronska zvijezda
Dva brata u Bibliji, Adamovi sinovi										Uzvik pri skoku		
Britanski komičar i glumac Rowan									Tursko parno kupatilo	Australija Troll iz jap. folklor		
Bivši šef mafije u Calabriji, Antonio						Kisik Rim.pisac Gaj Kornelije		Američki arhitekt Steven				
Ured Vlade u Zacate- canou, Mexico					Dva ista slova Matija od milja			Ljekovita biljka Božanstvo Inka				
Stara češka kompanija				Makarska Uraditi (njemački glagol)			Modni atelje Pozadi					
Kopija orig. djela										Iridium		
Jocker		Poremećaj u mozgu Sumpor								10. slovo Sumpor		Tona
Prvak			Sudski bilježnik, čato						60 minuta			

REŠENJE

Vodoravno: PANONIJA, KUD, ASEPSOL, PORE, ANTAL, SRAM, OIKE PARK, ALO, NGAMALEU, LJ, N, SMLEDNIK, IK, KAIN I ABEL, OP, ATKINSON, AU, NIRTA, O, HOLL, IZAI, TT, ANIS, ZAT, MA, AMICA, IMITACIJA, IR, J, AUTIZAM, J, AS, NOTAR, SAT

Okomito: A, PANONSKA NIZIJA, ASTIGMATIZAM, S, NEA KALIKRATIA, OPLEMENITI, TUN, NS, PADINA, MATO, IO, AL NAS, TACIT, JL, REIBOT, IZA, A, KUKEN, AJAR, PS, L, HAMAM, KORALJI, ONI, S, URAL, KOALICIJA, DEMON, PULSAR, T

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine
– nacionalne zajednice
Bulevar Mihajla Pupina 16, 21000 Novi Sad
T: +381 21 487 4867
ounz@vojvodina.gov.rs
KLASA: 128-451-3064/2020-01
DATUM: 27. 5. 2020. god.

Na temelju članka 3. Pravilnika o dodjeli proračunskih sredstava Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području osnovnog i srednjeg obrazovanja (*Službeni list APV*, broj: 9/16 i 36/17), a u vezi s Pokrajinskom skupštinskom odlukom o proračunu Autonomne Pokrajine Vojvodine za 2020. godinu (*Službeni list APV*, broj: 54/19, 12/20, 19/20, 22/20 i 25/20) i Rješenjem Pokrajinske vlade o uporabi sredstava tekuće proračunske pričuve 127 klasa: 401-7/2020-35 od 20. 5. 2020. godine, Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice raspisuje:

NATJEČAJ

ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI, PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA 2020. GODINU

Natječaj se raspisuje za financiranje i sufinanciranje aktivnosti, programa i projekata nacionalnih vijeća nacionalnih manjina u području razvoja i podizanja kvalitete osnovnog i srednjeg obrazovanja na jezicima nacionalnih manjina – nacionalnih zajednica u Autonomnoj Pokrajini Vojvodini. Sredstva opredijeljena ovim Natječajem namijenjena su za unaprjeđivanje jezičnih kompetencija nastavnika/nastavnica osnovnih i srednjih škola koje realiziraju nastavu na mađarskom, rusinskom, rumunjskom, hrvatskom i slovačkom jeziku, naročito iz onih predmeta koji se polažu na završnom ispitu.

Natječaj se raspisuje na ukupan iznos od 1.548.000,00 dinara, koji se raspodjeljuje:

1. za aktivnosti, programe i projekte u području osnovnog obrazovanja 774.000,00 dinara i
2. za aktivnosti, programe i projekte u području srednjeg obrazovanja 774.000,00 dinara.

Pravo sudjelovanja na natječaju imaju nacionalna vijeća nacionalnih manjina, sa sjedištem na teritoriju Autonomne Pokrajine Vojvodine, koja sudjeluju u realizaciji projekta Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije – »Jačanje jezičnih kompetencija nastavnika/nastavnica koji predaju na osam jezika nacionalnih manjina«.

Prilikom razmatranja podnesenih prijava na natječaj i odlučivanja o raspodjeli sredstava, primjenjuju se sljedeći kriteriji:

1. Odgovor na temu projekta (ciljevi i aktivnosti projekta su sukladni prioritetima natječaja, ciljevi projekta su jasni, konkretni i ostvarivi, aktivnosti su realne i odgovarajuće za postizanje ciljeva);
2. Utjecaj predloženog projekta (veličina ciljne skupine, stupanj uključenosti ciljne skupine kojoj je projekt namijenjen, vidljivost projekta, održivost rezultata projekta);
3. Kompetentnost predlagatelja i dosadašnje iskustvo (dosadašnja iskustva u realizaciji projekata koji doprinose unaprjeđenju obrazovno-odgojnog rada).

Podnesene prijave razmatra povjerenstvo koje imenuje pokrajinski tajnik za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: pokrajinski tajnik).

Povjerenstvo neće uzeti u razmatranje nepravodobne i nepotpune prijave, prijave koje nisu podnesene od ovlaštenih osoba, kao ni prijave koje nisu predmet Natječaja.

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice (u daljnjem tekstu: Tajništvo) zadržava pravo od podnositelja prijave, po potrebi, zatražiti dodatnu dokumentaciju i informacije, odnosno odrediti ispunjenje dodatnih uvjeta za dodjelu sredstava.

Prijave i priložena dokumentacija se ne vraćaju podnositeljima.

Rješenje o raspodjeli sredstava donosi pokrajinski tajnik, na temelju prijedloga povjerenstva.

Rješenje pokrajinskog tajnika je konačno i protiv rješenja se ne može uložiti pravni lijek.

Rezultati Natječaja se objavljuju na internetskoj stranici Tajništva, pri čemu Tajništvo nije u obvezi obrazložiti svoje odluke. S podnositeljima prijava kojima su odobrena sredstva Tajništvo će sklopiti ugovor o financiranju, odnosno sufinanciranju aktivnosti na temelju kojega će sredstva biti isplaćena.

Rok za podnošenje prijava je 3. 6. 2020. godine.

Prijave se podnose isključivo na natječajnim obrascima Tajništva.

Natječajna dokumentacija se može preuzeti od 27. 5. 2020. godine na internetskoj adresi Tajništva: www.puma.vojvodina.gov.rs.

Uz prijavu se obvezno podnose preslike sljedećih dokumenata:

potvrda o registraciji nacionalnog vijeća kod nadležnog tijela;

potvrda o poreznom identifikacijskom broju (PIB);

dokaz da je nacionalno vijeće koje podnosi prijavu sudionik Projekta Ministarstva prosvjete, znanosti i tehnološkog razvoja Republike Srbije, navedenog u tekstu ovog Natječaja.

Prijave se upućuju poštom na adresu:

Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice

21000 Novi Sad

Bulevar Mihajla Pupina 16

S NAZNAKOM: ZA NATJEČAJ ZA FINANCIRANJE I SUFINANCIRANJE AKTIVNOSTI,

PROGRAMA I PROJEKATA NACIONALNIH VIJEĆA NACIONALNIH MANJINA

U PODRUČJU OSNOVNOG I SREDNJEG OBRAZOVANJA U AP VOJVODINI ZA

2020. GODINU.

POKRAJINSKI TAJNIK
Mihály Nyilas

POGLED S TRIBINA

Adria tour

Vraća se i tenis. S obzirom na to da je profesionalni tenis na najvišoj razini (ATP i Grand Slam natjecanja) zbog koronavirusa apsolutno suspendiran do daljnjega, a uslijed opće relaksiranosti mjera u pojedinim područjima tenisači su odlučili uzeti stvar u svoje ruke. Svjetski broj 1 **Novak Đoković** odlučio je okupiti svoje prijatelje i kolege, te putem svoje Fondacije organizirati nekoliko turnira pod nazivom *Adria tour*. Prema zamisli organizatora trebala bi se odigrati četiri turnira: Beograd (13.-14. lipnja), Zadar (20.-21. lipnja), Crna Gora, grad još nije poznat (27.-28. lipnja) i Banja Luka (3.-4. srpnja). Na koncu ovog toura, u nedjelju, 5. srpnja, u Sarajevu je planiran ekshibicioni susret između Novaka i najboljeg tenisača BiH **Damira Džumhura**.

Uz najboljeg svjetskog tenisača na turnirima bi trebao nastupiti i treći reket planeta, Austrijanac **Dominic Thiem**, te nekadašnji, također broj 3, Bugarin **Grigor Dimitrov** (trenutačno br. 19) i osvajač Davisova kupa i nekadašnji broj 12, **Viktor Troicki**, a u tijeku su pregovori s još nekoliko zvučnijih teniskih imena. Turniri će se igrati po tzv. round robin formatu (dvije skupine po četiri igrača, polufinale i finale), a susreti će biti igrani u

skraćenoj verziji na dva dobijena seta do četiri osvojena gema.

Na ovaj način, prije svega izravnom organizacijskom idejom Đokovića i njegovih prijatelja, profesionalni tenisači koji se odazovu pozivu za igru imat će prilike ponovno osjetiti žar natjecanja koji je koronavirus nasilno ugasio početkom ožujka. Ovo je idealna prilika za povratak u natjecateljski turnus, ali i mogućnost uspostavljanja prekinute veze s profesionalnom rutinom bez koje ni nema vrhunskog tenisa.

Hoće li biti dozvoljeno prisustvo gledatelja na tribinama još uvijek nije poznato (ovisi o sredinama gdje će se turniri igrati i mjerama na snazi), ali je poznato kako će putem televizijskih prijenosa gledatelji diljem svijeta moći ponovno uživati u živim prijenosima teniskih mečeva (a ne samo u reprizama).

I tenis će pobijediti koronu!

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Na Dove

Iz Ivković šora

Žužaljka

Piše: Branko Ivković

Faljnīs, čeljadi moja lipa, dobra i poštena ko što sam i sam. Mislite sad: vidi ovog, sam se fali. Pa moram kad nema ko. Kod nas se nikad u posljednje vrime ne fali svoje pošteno i vridno čeljade već se fale i borme debelo pomažu oni što nisu baš za niku falu već samo gledaju otkaleg će šta dobit zabadavad. Kako vidim, mi što smo navikli radit pa zaradit nismo baš na cini; nas se samo site kad triba platit poreze i kojika-ke miškulancije. No, nema više kukanja, tako nam kako nam, tako nam i triba kad znamo trpit. Ja se, jeto, latio, čeljadi moja, pa pravim unukama žužaljku. Nikako mi najlipče se sigrat i družit s dicom, od nji znam da neću čut nikaku politiku, fantazije i nikad ne divane o boleštinama. Znam da će di ko pomislit da je Braniša iz Ivković šora skroz očo na dičije, jedva čeka proštenje. Al pak, nek misli ko šta oće, nazdravlje mu bilo. Ja, jeto, ukopo stupove i navalio na pravljacinu nek se bar dica raduju a nama kako budne. Niki dan sam se moro doduše smijat i s matorima. Bili mi Joso i Periša u varoši, pa svratili kad su išli natrag da se malo odušu, a i da mi izdivane kako su prošli. Periša nije dočeko ni kafa da se zgotovi već moro udarit u divan. »Av, komšo moj, ja kako sam prošo... Ta sav sam se prinerazio kad smo stigli u varoš! Idemo mi tako skoro pustim sokakom kad ćemo u jedan od ti veliki dućana, a tamo svi u nikim bilim ponjavicama zakukuljeni-zamumuljeni od očivi do brade. Božem prosti, ja se niki poplašio da nisu došli oni što orobljavaju dućane. Gledao sam u tim stranjским filmovima di samo upadnu, pa viknu 'daj novce'. Okrenem se prema vratima, gledim u Josu a on iskolačio oči ko da je vidio prisvitlog. Turio ruku u popršnjak, cigurno, mislim se ja, uvatilo bricu, a ja moju nisam ni pono, ostala na astalu kako sam ručo. Stojimo mi tako kugod ukopani poplašeni kad priđe jedan čovik, pa veli da ode u varoškim dućanima triba metit maske pa se samo tako mož pazarit. Ako ne metnemo, onda je kazna od dvajst do sto pedest iljada dinara.« Kontam ja da će se tute fajn, čeljadi moja, kogod oparit, a i na robiji će nji fajn završit jal nemaju danas u ova naša 'srićna' vrimena baš svi tolike novce, pogotovo mi što svaki dinar priko grbače primetnemo. Jeto, to vam stalno divanim. Zato sam ja rišio da ću se odsad samo s dicom družit. Sitio sam se bać Laze Čulana, našeg nakupca što je išo po salaši i kupovo josag i marvu za '29. november', svit ga znao i po tim što se odazivo na »Kume«. E, on mi jedared kazo da uvek nosi u džepu šećera i kad god naiđe na dicu, s njima se najlipče izdivani. Ja se smijo uvek na to i držo da je malkoc očo nuz kraj, al sad kad sam i ja njegovi godina vidim koliko je bio u pravu. Dica su nam fajn čestitija od odrasli. Odrasli samo gledaje kako će napakostit, koga će zavrnit jal se debelo omastit o čiju nevolju. Neg, idem ja navalit na poso jal neće bit ništa od moje ljulje, a unuke već čekaje. Ajd, zbogom, čeljadi moja.

Bač Ivin štodir

Ni se grabilo ko danas

piše: Ivan Andrašić

Otkako se vrime prolipšalo bač Iva se sve više biciglo po selu. Skoro uvik naide na nikoga poznatoga, tako niki dan trefijo snaš Teticu, mater o njegovoga pokojnoga pajtaša. Javijo je se, jedva ga poznala. Veli, ide na groblje obit čoveka i dicu. Na čoveka je saranit bač Ivin pajtaš, stari momak, nuz nji i njezno starije dite. Taj bijo oženit, al mu Bog ni do poroda, njegova bila jalova. Za njim ošla i ona, vada je tuga pojila. Saranili je na njega. Snaš Tetica ostala sama. Imala još dvi cure, al ko da i ni. Obadve se davno poudavale i ošle, jedna čak na drugi kraj svita, druga u Švapcku. Ta se brzo rastala, pa se priudala za pravoga Švabu. Doma nikako nisu ni dolazile, jedino bi matere za Uskrs i za Božić poslale čestitku i šačicu njevi novaca. Tetica ji ni ni minjala ni trošila, ni njeznu penziju ni mogla potrošiti. Te strancke novce i no što bi je priteklo o penzije metala u jednu bocu o dunca, veli daće ji nomu ko će je pružiti ruku ka više ne bude mogla sama. A osića da će to vrime brzo dojt. »Dite, kako ne naideš malo? Vazdan sam sama, u komšiluku mi više nema koga ni za umrit, a znadeš kako mladi, nikada nemu kad za nas matore. Lipo bi se isripovidali, a imade u jedne staje dosta toga što za tvojim pajtašom ostalo, žo mi bacit. Možda bi to i tebe tribalo, čujem da svašta znadeš trukovat. A da znadeš, ka obidem moje, više put izmolim očenaš i ko tvojega dade«, veli Tetica i otríše oči čošim o maranke. »Oću, snaš Tetice, naiću jedan dan, pa ćemo se lipo isripovidat«, veli bač Iva i najedamput mu bilo žo što se ni sam sitijo da bi je bilo lipo malo obit, a baš je u mladosti puno vrime na proboravijo u njeve kuće. Reko je zbogom, popo se na biciglu i krenijo se najdužjim sokakom. Vrime bilo lipo, ni se nikud žurijo, pa veli biciglaće se dok se pravoga ne umori. Mora malo živnit, zovi nekoliko miseci gripe svaj se užvago. Polako pedalo, pa se sitijo i puno toga što mu pajtaš pripovido u mladosti. Najlipše mu izgledala njeva dilidba. Danas se stari adeti pozaboravljali, to sve ide po zakonu ščim kogod umre. Puno se braće i sestara brog toga i zavadi. Pajtašova familija bila na prava, starovircka šokačka, pa se i držali stari adeta. Nisu čekali da kogod umre, dilidbu obavili još u vrime ka svi bili doma. Osim kuće u selu, napravite na velikomu gruntu, u Šibovcu imali salaščić na komatu zemlje o četiri lanca, lanac bašće u Kruškovcu i još šes lanaca zemlje u dva komata. Curama oma dali zemlju. Ni jedne ni druge ni tribala, pa jim isplatili koliko ta zemlja vridila. Na dilidbu došo njev uja Steva. Dada i mater ošli poslim u dvor, obadva dite-ta i uja ostali u pridnje sobe. Uja Steva sa sobom pono jednu žitnu slamku, latijo bricu i ociko jedan kraći i jedan duži komatić. Prvi vuko stariji i izvuko kraći. Pripali mu salaš sa svom zemljom oko njega i tri lanca zemlje u Ritu, bač Ivinomu pajtašu ostala kuća u selu, bašća i tri lanca zemlje u Slatina. Kazali dade i matere kako prošli i svi bili zadovoljni. Lipo se pazili do smrti. Ej, misli se bač Iva, tako radila časna i poštena čeljad. A gle danas, taki sve manje, ako ji još i ima.

NARODNE POSLOVICE

- Ako želiš mir, spremaj se za rat.
- Toliko možemo koliko znamo.
- Štedi vrijeme!
- Šuti ako hoćeš živjeti u miru.

VICEVI, ŠALE...

Policija: Gdje živiš?
Ja: Kod mojih roditelja.
Policija: Gdje žive tvoji roditelji?
Ja: Kod mene.
Policija: Gdje živite svi skupa?
Ja: Preko puta moga susjeda.
Policija: Gdje je kuća vašeg susjeda?
Ja: Ako vam to kažem, nećete mi vjerovati.
Policija: Reci.
Ja: Pored moje kuće!

Otišao političar kod poslovnog partnera u Grčku, a on živi u luksuznoj vili.
– Kako si uspio sve ovo steći?
– Vidiš onaj most tamo?
– Vidim.
– Taj most je trebao biti širok 55 m, a napravio sam ga širokog 50 m i razlika od tih 5 m je sve ovo.
– Vau.
Partner iz Grčke dođe u posjet prijatelju, a on živi u još većem luksuzu.
– Kako si uspio za samo godinu dana steći sve ovo?
– Vidiš onaj most tamo?
– Ne vidim.
– Eeee!

MUDROLIJE

- Lako je održati mir kad je pas na lancu.
- Ljubav i mržnja nisu pravedni suci.
- Čak i bijeli ljiljan baca crnu sjenu.

Vremeplov – iz naše arhive HKUD Vladimir Nazor Sombor u Čakovcu 2004.

**PETAK
29.5.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:21 Betty i njezine dijagnoze
11:09 Ekumenizam i religije
11:35 Bajkovita Hrvatska: Zadarska katedrala
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce
13:14 Dr. Oz
13:55 Umjetnost za bolji svijet: Posljednji ples
14:07 Normalan život
15:00 Vijesti
15:13 Ljeto na Mont Blancu, dokumentarni film
16:04 Informativka: Sudstvo u RH
16:10 Dinastija Habsburg na Jadranu, dokumentarni film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Ostanite doma Kod nas doma
18:09 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Nasljednici, film
22:03 Dnevnik 3
22:36 Kampanja za luzere, američki film
00:01 Ljeto na Mont Blancu, dokumentarni film
00:55 Dinastija Habsburg na Jadranu, dokumentarni film
01:43 Dr. Oz
02:24 Dnevnik 3
02:50 Svjedoci
03:45 Zaljubljena u Ramon
05:10 Skica za portret
05:13 Umjetnost za bolji svijet: Posljednji ples
05:21 Dnevnik 2
06:03 Lažljivo srce

05:05 Kultura s nogu
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:34 Tri prijatelja
10:04 Učitelj Kees, serija
10:29 Andyjeve prapovijesne pustolovine, dokumentarna serija za djecu
10:43 Krunski dokaz, dokumentarna serija za djecu
10:59 Neobična životinjska prijateljstva
11:49 Frankie Drake istražuje
12:37 Biljno blago, dokumentarni film
13:29 Arletty - Zabranjena

Ljubav, francuski film
15:07 Goldbergovi
16:00 Regionalni dnevnik
16:46 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1999. Andre Agassi - Andrej Medvedev, snimka
20:05 Zemlja iz svemira, dokumentarna serija
21:00 Deset malih vojnika, serija
22:34 Luther
00:21 POPROCK.HR
00:54 Arletty - Zabranjena ljubav, francuski film
02:27 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
30.5.2020.**

07:00 Klasika mundi: Ljetni koncert Bečke filharmonije u dvorskom perivoju Schonbrunn 2016., 1.dio
07:36 Al Jennings of Oklahoma, američki film - ciklus klasičnog vesterna
09:00 Dan državnosti Republike Hrvatske, prigodna emisija
10:00 Zagreb: Dan državnosti - misa, prijenos
11:30 Dan državnosti Republike Hrvatske, prigodna emisija
12:30 Dnevnik 1
12:55 Put u hrvatsku neovisnost, dok. film
13:29 Veterani mira
13:59 Zdrav život
14:30 Prizma
15:20 Istrage prometnih nesreća
15:50 Agenda: Svijet, vanjskopolitički magazin
16:20 Kultura s nogu
17:00 Vijesti u 17
17:19 Manjinski mozaik
17:39 Lijepom našom: Solin - Dan državnosti 2019.

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Svečani koncert u povodu Dana državnosti, prijenos iz HNK u Zagrebu
21:10 Loto 7 - izvještaj
21:15 Lijepom našom: Đurđevac - Dan državnosti 2020., prijenos
23:10 Dnevnik 3
23:46 Sabotaža, film
01:37 Raj, američko-španjolsko-malezijski film
03:11 Dnevnik 3
03:37 Al Jennings iz Oklahome, američki film -

ciklus klasičnog vesterna
04:58 Zaljubljena u Ramona
05:42 Dnevnik 2
06:24 Veterani mira

05:54 Regionalni dnevnik
06:38 Juhuhu
06:39 Tri prijatelja
09:36 Alvin i vjeverice
09:59 Vrijeme je za priču
10:26 EBU drama: Spoj
10:46 U potrazi za Kleopatrom
11:45 Vrtlarica
12:19 Život u parku
13:10 Dom na kvadrat
13:46 Auto Market
14:23 Deset malih vojnika
16:00 Regionalni dnevnik
16:30 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 2004. Gaston Gaudio - Guillermo Coria, snimka
19:50 Glazbeni spotovi
20:05 Nogomet: Hrvatski kup, Slaven Belupo - Lokomotiva, uvodna emisija
20:15 Nogomet: Hrvatski kup, Slaven Belupo - Lokomotiva, prijenos polufinala
21:05 Nogomet: Hrvatski kup, Slaven Belupo - Lokomotiva, emisija
21:20 Nogomet: Hrvatski kup, Slaven Belupo - Lokomotiva, prijenos polufinala
22:05 Nogomet: Hrvatski kup, Slaven Belupo - Lokomotiva, emisija
22:19 Ekspedicija sa Steveom Backshallom: Borneo: Mračna sjena, dokumentarna serija
23:13 Slijepa ulica, serija
01:00 Glazbeni Top20
01:44 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
31.5.2020.**

07:28 Ljubavnici gospođe Fanny, američki film
09:47 Biblija
09:58 Zagreb: Duhovi - misa, prijenos iz Crkve sv. Blaža
11:07 Pozitivno
12:00 Dnevnik 1
12:26 Plodovi zemlje
13:22 Pula: More
14:00 Nedjeljom u 2
15:03 Ljubav na ranču, film
16:29 Mir i dobro
17:00 Vijesti u 17
17:34 Zakon Johna Goodnighta: Mjera za mjeru,

američko-kanadski film
19:00 Dnevnik 2
19:46 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 'Ko te šiša
20:35 Loto 6/45 - izvještaj
20:39 Neva Rošić, dokumentarni film
21:35 Republika: Ostavština, dokumentarna serija
22:25 Dnevnik 3
22:58 Ljubavnici gospođe Fanny, američki film
01:16 Nedjeljom u 2
02:11 Dnevnik 3
02:37 Zaljubljena u Ramona
03:23 Mir i dobro
03:48 Kinks, odjeci jednog svijeta, glazbeno-dokumentarni film
05:03 Skica za portret
05:18 Dnevnik 2
06:00 Pula: More

06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
08:30 Top-lista DTV-a
09:15 Velečasni Brown
10:55 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
12:00 Točka na A - suvremena hrvatska arhitektura
13:00 Klub 7
14:00 Magazin LP
14:30 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 2012. Rafael Nadal - Novak Đoković, snimka
18:35 Koncert Drage Diklića, 65. obljetnica - "Zagreb je najljepši grad"
20:05 Nogomet: Hrvatski kup, Rijeka - Osijek, uvodna emisija
20:15 Nogomet: Hrvatski kup, Rijeka - Osijek, prijenos polufinala
22:05 Nogomet: Hrvatski kup, Rijeka - Osijek, emisija
22:20 90 godina Clint Eastwooda: Mostovi okruga Madison, američki film
00:35 Graham Norton i gosti
01:20 Kinks, odjeci jednog svijeta, glazbeno-dokumentarni film
02:35 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
1.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti

10:20 Betty i njezine dijagnoze
11:10 Hrvatska zajednica u Čileu, dokumentarna serija
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce,
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Velike svjetske rijeke: Amazona, serija
21:00 Čuvar dvorca, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:26 Preljub
00:26 Žrtve ljubavi, serija
01:11 Dr. Oz
01:51 Dnevnik 3
02:17 Betty i njezine dijagnoze
03:02 Svjedoci
03:57 Zaljubljena u Ramona
04:42 Skica za portret
04:46 Reprizni program
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

04:50 Peti dan
05:50 Riječ i život
06:23 Juhuhu
06:24 Tri prijatelja
09:39 Učitelj Kees, serija
10:02 Andyjeve prapovijesne pustolovine
10:20 Krunski dokaz
10:35 Frankie Drake istražuje
11:20 Mostovi okruga Madison, američki film
13:32 Da te upoznam sa Sofijom, talijanski film
15:10 George Clark - Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Sportski trenuci za pamćenje: Roland Garros 1990. Monika Seleš - Steffi Graf, snimka
18:20 TV Bingo
18:53 Umjetnost za bolji svijet: Olmo
19:03 Inspektor Gadget
19:26 POPROCK.HR
19:52 Ljeto raketa, serija
20:47 U povodu rođendana M.Monroe: Moj tjeđan s Marilyn, film
22:27 Zakon i red: Odjel za žrtve
23:17 Graham Norton i gosti
00:02 Noćni glazbeni program

**UTORAK
2.6.2020.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine
dijagnoze
11:12 Hrvatska moj izbor:
Lušići i Majkoviće
12:00 Dnevnik 1
12:25 Žrtve ljubavi, serija
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u
Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Velike svjetske rijeke:
Nil, dokumentarna serija
21:00 Hrana kao
liječ: Maslina i med,
dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Betty i njezine
dijagnoze
03:01 Svjedoci
03:56 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
04:41 Skica za portret
04:45 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:00 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja

10:13 Učitelj Kees, serija
10:37 Andyjeve prapovijesne
pustolovine
10:50 Krunski dokaz,
dokumentarna serija
11:00 Velike svjetske rijeke:
Amazona
11:55 U povodu rođendana
M.Monroe: Moj tjedan s
Marilyn, film
13:35 Voli vas Kennedy, film
15:05 George Clark -
Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Sportski trenuci za
pamćenje: Roland Garros
1998. Carlos Moya - Alex
Corretja, snimka 148:16
19:15 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ljeto raketa, serija
21:00 Začaran, američko-
njemački film
22:35 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:25 Graham Norton i gosti
00:10 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 3.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
10:20 Betty i njezine
dijagnoze
11:12 Otkrivamo Hrvatsku:
Draguč
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u
Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera

19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Velike svjetske rijeke:
Mississippi, dokumentarna
serija
21:00 Hrana kao lijek,
dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:16 Betty i njezine
dijagnoze
03:01 Svjedoci
03:56 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
04:41 Skica za portret /
Fotografija u Hrvatskoj
04:45 Reprizni program
05:10 Dnevnik 2
05:52 Lažljivo srce

05:20 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:14 Učitelj Kees, serija
10:34 Andyjeve prapovijesne
pustolovine
10:50 Krunski dokaz,
dokumentarna serija
11:00 Velike svjetske rijeke:
Nil, dokumentarna serija
11:55 Začaran, američko-
njemački film
13:35 Neostvareni poljubac,
kanadski film
15:05 George Clark -
Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:20 Sportski trenuci za
pamćenje: Roland Garros
2009. Roger Federer - Robin

Soderling, snimka
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ljeto raketa, serija
21:00 Indijski začini na
francuski način, američko-
francusko-arapski film
23:00 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:50 Graham Norton i gosti
00:35 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 4.6.2020.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Betty i njezine
dijagnoze
11:12 Priče s končom iz
borše Stanka Ferića: Od
Jadnika do Polaris, emisija
pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Lažljivo srce,
telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Raj za dame
15:00 Umorstva u
Midsomeru
17:00 Vijesti u 17
17:20 Žrtve ljubavi, serija
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6
20:05 Tko želi biti milijunaš?
21:00 Hrana kao lijek,
dokumentarna serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Preljub
00:25 Žrtve ljubavi, serija
01:10 Dr. Oz
01:50 Dnevnik 3
02:05 Sport

02:16 Betty i njezine
dijagnoze
03:01 Svjedoci
03:56 Zaljubljena u Ramona,
telenovela
04:41 Priče s končom iz
borše Stanka Ferića: Od
Jadnika do Polaris, emisija
pučke i predajne kulture
05:11 Dnevnik 2
05:53 Lažljivo srce

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Tri prijatelja
10:13 Učitelj Kees, serija
10:33 Galileo, ipak se kreće -
igrana serija za djecu
10:45 Krunski dokaz,
dokumentarna serija
10:51 Velike svjetske rijeke:
Mississippi, dokumentarna
serija
11:42 Indijski začini na
francuski način, američko-
francusko-arapski film
13:41 Eine Hochzeit platzt
selten allein, njemački film
15:10 George Clark -
Čudesne zamisli
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Bitange i princeze
17:20 Sportski trenuci za
pamćenje: Roland Garros
2001. Jennifer Capriati - Kim
Clijsters, snimka 97:33
19:05 Inspektor Gadget
19:30 POPROCK.HR
20:05 Ljeto raketa, serija
21:00 Pod sumnjom,
američki film
22:50 Zakon i red: Odjel za
žrtve
23:40 Obiteljski zločini
00:25 Graham Norton i gosti
01:10 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik*, u trajanju od deset minuta, emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* – rezime najvažnijih događaja u hrvatskoj zajednici tijekom tjedna – na programu je nedjeljom u 16, a *Svjetionik* – o političkim i kulturnim događanjima u zajednici – nedjeljom od 16.30 sati. Obje emisije traju pola sata. Polusatne radijske emisije s raznovrsnim temama iz hrvatske zajednice, na Trećem programu Radija Novi Sad emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati.

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT 1 utorkom od 11.10 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelom svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 i utorkom u repriznim terminima u 3.05 i 20.15 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 21.05, koju prenosi i Prvi program Hrvatskog radija.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKD-a Vladimir Nator iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna, na frekvenciji 106,6 Mhz, subotom od 16 do 17 sati. Vijesti ove produkcije, u tekstualnom obliku, mogu se pročitati na internetskom izdanju Novog Radio Sombora.

S vjerom u vilenjake

Islandska *Bucket lista*

Tolkien je vilenjake opisao tako vjerno, a **Peter Jackson** sjajno ih je stavio na mali ekran da moj mozak nikada nakon *Gospodara prstenova* nije htio razmatrati ideju da vilenjaci ne postoje. Razrađujući tu ideju, nisam otišla daleko već sam prihvatila njihovo postojanje bez objašnjenja i dileme, zdravo za gotovo. Zнала sam da postoje mnogi poput mene, ali nisam znala da postoji zemlja koja vjeruje u vilenjake. Čak 54 posto Islandčana vjeruje u postojanje ovih malih, ljupkih stvorenja do te mjere da su promijenili svoje urbanističke planove da im izgradnja nekih cesta ne bi omela život među stijenama. Koliko daleko Islandčani idu u svojim vjerovanjima i poštovanju prema vilenjacima svjedoče i turističke ture u kojima vodiči prikazuju poznate lokacije vilenjaka, uključujući i veliku stijenu Hamarín, gdje živi kraljevski par vilenjaka. Postoje članci u kojima piše da se bivši član parlamenta zaklinje da mu je život, kada je doživio prometnu nesreću, spasila vilenjačka obitelj. Legende i priče o vilenjacima ovdje su brojne, a ako želite dobiti detaljne informacije, imate i tečaj u školi vilenjaka. Imate najbolju priliku za sresti vilenjake oko Božića i Nove godine, jer se oni onda kreću u potragu za novim domom.

Sve neobične priče Islanda

Sve o Islandu je zanimljivo. Zemlja geizira i vulkana, zemlja mira i zelenila, zemlja čudnog zemljopisa. Ova mala, mlada zemlja koja se nastanila na vulkanskom otoku smještena je između euroazijske i američke tektonske ploče, koja je stvorila nevjerojatnu formaciju stijena i crnih pješčanih plaža, obično praćenih svojevrstnim efektima, dimom i mirisom sumpora. Kažu da je ovo zemlja iz snova, da je nevjerojatnija nego što možemo zamisliti i da je osjećaj kao da si na drugom planetu.

U svim putopisima nalazi se nevjerojatna hrana koju morate okusiti na Islandu, kao i noćni život, po kojem su Islandčani zaista poznati, ali mojih prvih nekoliko mjesta na *Bucket listi* na Islandu rezervirano je za mnogo neobičnije i ukusnije avanture. Prvo planiram obući ronilačko odijelo i zaroniti između kontinenata na jezeru Pingvallavatn. Nacionalni park Pingvellir smješten je između sjevernoameričke i euroazijske tektonske ploče, jezero dobiva vodu iz ledenjaka, krasi ga čudne kamene formacije i vidljivost koja je duboka i do 200 metara. Kada je riječ o plivanju i nevjerojatnim prizorima, koje priroda ovdje nije štedjela, na popisu se nalaze bazeni Plave lagune. Podzemna voda koja dolazi na zemlju u obliku termalnih izvora izvor je tople vode oko 37-39 °C, odlična je za zdravlje i kožu, a dovoljno je razloga da zanemarimo gužve koje proizlaze iz popularnosti ovog mjesta.

Moja želja da jedrim kitovima se zasigurno ostvaruje u glavnom gradu Reykjaviku. Najljepše fotografije ovih divova često su snimljene na ovim lokacijama, a kažu da su prizori kitova na ponoćnom suncu posebno čarobni. Da, da, u neko doba godine Sunce izlazi oko 3 sata ujutro i zalazi oko ponoći. Dakle, samo tri sata mraka za Islandčane.

Kao što rekoh, o Islandu je sve neobično, i ta priča o termalnim izvorima, o vrelom blatu, o svim specijalitetima koje su patentirali poput kruha od integralnog brašna pečenog pod zemljom 24 sata, ili kuhanih jaja koja kuhaju u geizirnoj vodi, svoj vrhunac dostiže na Stroker geiziru, najpopularnijem u cijeloj zemlji.

Hot-Cold na Islandu

Avantura na Islandu može poprimiti naziv *Hot-Cold*, jer uz nevjerojatne termalne izvore i opskrbu toplom vodom, obavezno je posjetiti Ledenu špilju koja se nalazi na jugu otoka u Nacionalnom parku Vatnajekul. Na sjevernom dijelu ovog nacionalnog parka nalazi se zadivljujući vodopad Detifos.

Definitivno bi se trebalo duže zadržati na Islandu, iako kažu da nije nježan prema novčanicima. Moj *Island Bucket list* nije se u potpunosti uvrstio u ovaj članak, ali upravo takva nedovršena priča daje veći poticaj putovanju. Završavam popis mističnim pejzažima riolitnih planina, vulkana Hekla i ogromnim poljima lave, jer se nismo dotakli ni vulkanskih karakteristika ovog vulkanskog otoka. A trebali bismo...

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD
SUBOTICA
SOMBOR
VRDNIK
NIŠ
LESKOVAC

90,0 MHz
90,7 MHz
95,7 MHz
88,4 MHz
102,7 MHz
107,4 MHz

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

UZ VAS

I KADA OSTAJETE KOD KUĆE

WEBSHOP

Kupite polisu
osiguranja
putem našeg
Webshop-a

PONUDE I OBNOVE

Pošaljite nam
zahtev za ponudu ili
obnovu osiguranja

PRIJAVA ŠTETE

Prijavite štetu
online ili putem
telefona

CALL CENTAR I MEJL

Pozovite naš Call
centar ili nam
pošaljite mejl

www.mios.rs

011/715-23-00

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON

ZA DETALJNIJE INFORMACIJE

+381(24) 66 55 44

DEŽURSTVO 0-24 SATI

ZA J=DNAKOST

TOMISLAV
ŽIGMANOV

■ **VRIJEME JE!** ■